

A pink arrow is drawn on a dark, textured asphalt surface, pointing upwards. The arrow is slightly blurred and has a soft, chalk-like appearance. It starts from the bottom center and points towards the top center, passing behind the text.

KIRSI PIHA

**KENEN
KOKOOMUS?**

Rivijäsenen mietteitä

***” We are what we
pretend to be,
so we must be careful
who we pretend to be.”***

Kurt Vonnegut

Kirsi Piha KENEN KOKOOMUS?

Rivijäsenen mietteitä

Sisällysluettelo

Muutama sana alkuun

Jälkisanat kuntavaalien jälkeen

1. Kenen pormestariehdokas?
 - 1.1. Verryttely
 - 1.2. Peli
 - 1.3. Jatkoaika
 - 1.4. Jälkipeli

2. Kenen Kokoomus?
 - 2.1. Kokoomus – 100 vuotinen liike
 - 2.2. Periaateohjelma – Koti, uskonto ja isänmaa
 - 2.3. 30 vuotta kokoomuslaisena
 - 2.4. This town ain't big enough for both of us?

3. Poliitiikka. NYT.
 - 3.1. Poliitiikan rytmihäiriö
 - 3.2. Monimutkainen maailma ja arvohöpöhöpö
 - 3.3. Jarruliike
 - 3.4. Kommunikaatiovallankahvassa
 - 3.4.1. Kuuluisa, mutta mistä?
 - 3.4.2. Mitä on keskustelu
 - 3.4.3. Tunteet ne on trollillakin?
 - 3.4.4. Se kuka puhuu, käyttää valtaa
 - 3.5. Identiteetti ja sietäminen

Kiitokset

MUUTAMA SANA ALKUUN

Ihmisestä kerrotaan usein lapsuudentarinoita, joista muodostuu identiteetti, koska a) lapsenakin on tietysti käyttäytynyt jostakin syystä jollakin tavalla, anekdootti siis kertoo persoonallisuudesta ja/tai temperamentista ja b) tarinaa on toistettu tarpeeksi monta kertaa. Pienenä tyttönä vietin paljon aikaa isovanhempieni kanssa. Kesät vietimme Läsäkoskella, saaressa, Puulan rannalla.

Jostakin syystä minusta on kerrottu varmaan satoja kertoja seuraavaa tarinaa.

Olen neljän tai viiden vanha ja olemme mummin ja papan kanssa mökillä. Saan päähäni, että haluan lähteä mantereelle. Kukaan muu ei harmikseni halua mukaan. Olen kuitenkin jo kiinnittynyt päämäärääni, missiooni, ja päätän lähteä. Kerään kaikki leluni muovikassiin, puen takin päälle ja kumisaappaat jalkaan (miten muuten lapsuuden kesissä yhdistyvät muistot aurinkoisista päivistä ja kuitenkin kumisaappaista?) ja lähdän veneelle. Istun veneessä tovin. Tovi kasvaa pidemmäksi toviksi, tunneiksi. Istun veneessä muovikassin kanssa, kunnes alkaa hämärtyä, tulee kylmä. Lopulta kasaan itseni, otan muovikassin ja palaan mökkiin. Nujerrettunako? Ei todellakaan. Ilmoitan isovanhemmilleni, että olisin kyllä lähtenyt mantereelle, mutta en löytänyt moottorista ryyppyä. Tarkkana tyttönä olin tietysti seurannut kuinka moottori toimii, vaikka en tuon ikäisenä tietenkään olisi pystynyt vetämään moottoria käyntiin.

Tämä tarina kertoo minusta ehkä ainakin kaksi asiaa. Olen kova innostumaan ja myös päämäärätietoinen. Minulla on kova tahto silloin kun ajattelen, että päämäärä on merkityksellinen. Lähdän matkalle esteistä huolimatta, luottavaisena, että matkan aikana tulevat esteet on voitettavissa.

Toisaalta jos matka ei kulje, kannattaa kääntyä takaisin. Sinnikäs pitää olla, mutta koko yötä ei kannata värjötellä veneessä kuivalla maalla, jos tuntuu siltä, että vene ei pääse matkaan.

Alkuvuodesta 2021 käyntiin lähtenyt ja helmikuun lopulla tyssähtänyt matka, oma pormestariehdokkuuteni, muistuttaa minua tästä oman elämäntarinani opetuksesta. Lähdän innostuneesti ja päämäärätietoisena matkalle, jonka koen olevan arvokas ja merkityksellinen. Kun kuitenkin vene ei lähde käyntiin, kannattaa palata lähtöruutuun.

Sen jälkeen tulee miettineeksi miksi vene ei käynnistynyt.

Kevään 2021 aikana kymmenet toimittajat lähestyivät toivoen, että annan koko episodista haastattelun. En halunnut sitä tehdä, koska halusin antaa Kokoomukselle vaalirauhan. En halunnut tehdä vaalityöstä yhtään haastavampaa avaamalla ajatuksiani Kokoomuksesta, sen tilasta tai siitä mihin itse toivoisin sen kehittyvän. Tätä keskustelua saattoivat vaalien alla käydä veneeseen jääneet, vaaleissa ehdokkaana olevat ja tietysti puolueen johto. Toisekseen koin varmasti myös häpeää. Häpeää siitä, että aiheutin pettymyksen isolle joukolle kokoomuslaisia, joiden kanssa sain aloittaa vaalityön tekemisen, Helsingin tulevaisuuden pohtimisen ja vaaliteemojen suunnittelun. Koin aiheuttavani pettymyksen myös monelle Kokoomuksen ulkopuolella olevalle äänestäjälle, jotka olivat lähettäneet innostuneita viestejä ja kannustuksia. Kaikille niille, joiden kanssa ehdin innostua Helsingistä, sen mahdollisuuksista ja siitä, mitä neljän vuoden aikana voisi saada aikaan. Olihan episodi tietysti näkökulmasta nolo, ei siitä mihinkään pääse.

Käsittelin asiaa kuitenkin itseni kanssa. Tämä teksti syntyi tarpeesta jäsenellä itselle sitä mitä oikein tapahtui ja miksi. Mitä Kokoomus itse asiassa oikein on minulle äänestäjänä ja puolueen jäsenenä.

Kun lähdin pormestariehdokkaaksi, moni kokoomuslainen pyysi ”pelastamaan Kokoomuksen”. Totesin silloin, että se ei ole minun ”veneretkeni”. Oma agendani oli tiukasti Helsingissä, puoluepolitiikan sisäpeli ei kiinnosta minua. Minulla ei ollut, eikä ole, halua eikä tarvetta luoda poliittista uraa. Helsingin – oman synnyin- ja kotikaupunkini – tulevaisuus sen sijaan oli ja on minulle merkityksellinen. Tulin kuitenkin vedetyksi sisäpoliittiseen peliin tahtomattani. Tämä näkyi jo sisäisessä pormestariehdokaspelissä, jolla oli hyvin vähän tekemistä Helsingin kanssa ja hyvin paljon tekemistä Kokoomuksen johtopelin kanssa. Erityisen räikeästi tämä kuitenkin näkyi sen jälkeen, kun ilmoitin luopuvani ehdokkuudesta: sisäisissä ja julkisissa keskusteluissa minut maalattiin ulkopuoliseksi ja epäkokoomuslaiseksi. Valehtelin jos väittäisin, ettei se tunnut miltään.

Kun kalenterini kevään osalta sitten tosiaan yllättäen tyhjeni, halusin hieman pohdiskella kokoomuslaisuutta ja sen olemusta, puolueen tilaa ja erityisesti sen tarkoitusta ja suuntaa. Olen ollut kokoomuksen jäsen yli 30 vuotta. Olen toiminut sen kautta kansanedustajana, Euroopan parlamentin jäsenenä ja kaupunginvaltuutettuna. Olen toiminut neljä vuotta puolueen varapuheenjohtajana. Jos tämä on ulkopuolisuutta, en oikein ymmärrä mikä on sisäpuolisuutta. Kenen Kokoomus sitten oikein on? Kuka ”saa” olla kokoomuslainen? Tai haluaa? 30 vuoden aikana kokoomuksessa on ollut erilaisia puolueen puheenjohtajia ja puolueella sitä myötä myös erilaisia vivahteita. Puolueessa on kautta aikojen ollut erilaisia suuntauksia. En ole aina ollut puolueesta tai kaikkien sen edustajien näkemyksistä ylpeä, joskus jopa kirkkaasti eri mieltä. On kuitenkin totta, että rivijäsenenä puolueen nykyistä sisäistä tilaa on vaikeampi hahmottaa. Se pilkahdus, jonka siitä lyhyesti nyt sain, hätkähdytti.

Totesin kirjoituksessa, jossa ilmoitin luopuvani ehdokkuudesta, että ”Jos en olisi varma siitä, että valtaosa kokoomuslaisista ajattelee samaan suuntaan kokoomuslaisuudesta kuin itse, en voisi olla tässä puolueessa. On toinen asia kuitenkin pystyä edustamaan pormestariehdokkaana sitä arvojen kirjoa, joka tällä hetkellä kokoomuksessa on. Nykytilanteessa on olemassa todellinen vaara, että minulla ei olisi edellytyksiä onnistua kokoomuslaisena pormestarina.”

Oma pohdintani johti siihen, että haluan nyt valottaa mitä tällä arvokirjolla tarkoitin. Ja pohtia, olenko varma, että valtaosa kokoomuslaisista itse asiassa ajattelee asioista samoin kuin itse ajattelen. Toivon, että tätä ei tulkita vihamieliseksi. Minulla ei ole mitään syytä toivoa puolueelle pahaa, päinvastoin. Toivon Kokoomukselle kaikkea hyvää. Uskon, että Suomi tarvitsee Kokoomusta. Mutta millaista Kokoomusta? Kenen Kokoomus oikein on? Millainen on se puolue, jossa haluan olla ja jota haluan äänestää?

Puolue on jäsentensä oma. Sanotaan, että jäsenet päättävät millainen puolue on. No. Minä olen jäsen. Tässä oma näkemykseni siitä, minkä pitäisi olla Kokoomuksen suunta ja miksi.

Samalla haluan antaa muutaman näkökulman siitä, mitä mielestäni alkuvuodesta tapahtui. Koska selitystä on pyydetty, pyrin tässä sellaisen antamaan.

Halusin pohtia myös vähän vaikuttamista, kommunikointia ja politiikkaa. Sitä maailmaa, jossa päätöksiä ja vaikuttamista tänään tehdään. Tämä ei ole mikään kattava tieteellinen julkaisu vaan yhden ihmisen raapaisu maailmasta, jossa elän ja jossa haluan vaikuttaa. En ehkä poliittisena vaikuttajana, mutta vaikuttaa silti.

On siinä lapsuudentarinassa nimittäin vielä jatko. 12-vuotiaana vedin veneen käyntiin, omalla kehittämälläni tekniikalla, jolla sain tarvittavaa lisävoimaa vetämiseen. Ryppy löytyi, samoin kaasu. Perustaidoista matkan tekeminen ei enää ollut kiinni. Olen aina ollut ja olen edelleen utelias matkaamaan erilaisiin paikkoihin ja vaikuttamaan ympäristööni. Mutta se kenen kanssa matkaa tekee ja minne on menossa, on koko ajan tärkeämpää. Eihän tässä elämässä muuten olisi mitään mieltä?

Näistä omista pohdinnoista syntyi tällainen ”pamfletti”. Tämä ei ole mikään totuus mistään. Tämä on yksi näkökulma. Ja samalla tavalla kuin kaikki näkökulmat, sillä on omat sokeat pisteensä ja puutteensa.

Haluan vielä pahoitella teille Helsingin kokoomuslaiset, jotka teitte paljon töitä sisäisen valinnan puolesta, ja joiden kanssa emme päässeet alkua pidemmälle. Toivon, että voimme tehdä töitä jatkossa jossain muussa viitekehyksessä upean, maailman onnellisimman kaupungin hyväksi.

Tänään on vaalipäivä ja vaalitulos selviää illalla. Oli se mikä tahansa, uskon, että Kokoomuksen sisäinen taistelu on vasta edessä. Toivon, että tästä pohdinnasta olisi hyötyä suunnan ja tarkoituksen valitsemisessa. Tämä ei ole puoluetta vastaan vaan sen puolesta.

Helsingissä 13.6. 2021

Kirsi Piha

JÄLKIKIRJOITUS

Helsingillä on nyt uusi pormestari, hyvä niin.

Politiikassa on tapana sanoa, että vaalit ovat ihmisen parasta aikaa. Vaalit on se kohta politiikassa, jossa ajatusmaailmoja esitellään, mielipiteiden taustoja avataan ja äänestäjien kanssa käydään keskustelua tulevaisuudesta. Silloin paalutetaan arvoja, asenteita ja tehdään lupauksia siitä mitä seuraavan vaalikauden aikana tapahtuu.

Itselleni nämä vaalit eivät olleet ”ihmisen parasta aikaa” vaan pitkä kevät tarkkailijana. Ääntäni käytin vain äänestyskopissa. Tai oikeastaan Helsingin drive-in pisteessä Kisahallin parkkipaikalla. Autossa.

Helsingin sanomat käsitteli vaalitulosta monesta näkökulmasta heti vaaliyönä:

”Orpo kommentoi lyhyesti myös Kirsi Pihan (kok) Helsingin pormestarikisasta vetäytymisen vaikutusta tulokseen. ”Se riitti kaksi päivää. Sitten rivimme järjestyivät.”

Ymmärrän ajatuksen tai ehkä toiveen siitä, että vaalien voittaminen järjestää asiat itsestään. Kokoomuksen sisäinen ristiriita ei kuitenkaan ole kadonnut mihinkään ja suuntaa otetaan joka päivä sanoilla ja teoilla. On hyvä muistaa, että samalla kun juhlietaan Kokoomuksen kuntavaalitulosta, juhlietaan myös sitä, että Kokoomuksen eduskuntaryhmään nousi reipashenkinen oikeistopopulistikansanedustaja.

Kauhuelokuissa on usein sellainen kohtaus, jossa päähenkilö kuulee jonkin epäilyttävän äänen tai näkee jotain epäilyttävää ulkona. Hän menee ovelle ja vaikka me kaikki kotikatsomoissa huudamme, että ”älä avaa sitä ovea!”, tämä avaa oven tarkistaakseen, että onko jokin asia hullusti. Ehkä menee ulos asti ollakseen varma siitä, että ääni tai näky ei ollut mitään vakavaa. Sen jälkeen hän tulee takaisin sisään, laittaa oven kiinni ja huokaisee helpotuksesta. Turvassa. Mutta me, jotka katsomme elokuvaa tiedämme, että mikä tahansa se paha onkaan, se on jo sisällä...

Eikä se poistu toivomalla.

En lisää tähän vaalianalyysiä kuntavaaleista enkä analyysiä Perussuomalaisista Halla-ahon jälkeen sillä tämän kirjoituksen tarkoitus ei ole tarkastella Kokoomusta yksin kuntavaaleihin tai muihin puolueisiin peilaten vaan syvemmältä puolueen omasta identiteetistä käsin. Sen olen tehnyt siksi, että samalla olen halunnut tarkastella omaani. Ja sitä kuinka hyvin nämä kaksi sopivat yhteen. Että haluanko jatkossa olla Kirsi Piha (kok).

Samalla ajattelen, että koko alkuvuoden episodissa ei ole mitään mieltä, jos en pyrkisi vaikuttamaan jollain tavalla asioihin vaikka myrskyä sen takia olisikin tiedossa. Sillä myrskyllä on ehkä tarkoitus ja se johtaa johonkin hyvään.

Mihin siis pyrin? En haluaisi, että Kokoomus siirtyy suuntaan, joka on ahdasmieliseen ja ennakkoluuloiseen ihmiskäsitykseen perustuvan yhteiskunnan rakentaminen. Haluaisin, että Kokoomus ryhdistäytyy ja luo itsensä uudelleen niin, että liberaali yrittäjä voi hyvillä mielin äänestää ja olla ehkä jäsenkin. Ja jos Kokoomus sitten haluaa siirtyä ahdasmielisen oikeistopopulismin suuntaan se ei ainakaan tee sitä sokkona.

En pyri mihinkään virkaan sen paremmin Kokoomuksen sisällä kuin sen ulkopuolellakaan, en käy valtaistelua, mutta yritän kyllä vaikuttaa. Tämän jälkeen puoluepoliittinen elämä saa jäädä taakse. Vaikuttaminen jatkuu yrittäjänä, kirjoittajana ja uteliaana helsinkiläisenä.

Läsäkoskella 20.6.2021

1. Kenen pormestariehdokas?

Olihan se farssi. Naurattaisi, jos en olisi tietyissä arvokysymyksissä niin tosikko. Lähdin Kokoomuksen pormestariehdokasehdokkaaksi helmikuun alussa ja hyppäsin pois saman kuun lopussa. Tämä sprintti oli monella tavalla itselleni outo ja nöyräksi tekevä kokemus. Samainen tapahtumaketju myös ulkopuolelta katsottuna oli varmasti outo ja erikoinen.

Voin rehellisesti sanoa, että tämän kuukauden ehdokkuuden aikana koin varmasti koko inhimillisen tunnekirjon aina hämmästyksestä, uteliaisuudesta, kiinnostuksesta innostukseen. Matkalle lähtemisen energian, kilpailuun liittyvän jännityksen, turhautumisen, voimattomuuden, vihaiisuuden, kiitollisuuden, pettymyksen, yksinäisyyden, joukkuehengen, voitontunteen, huolestuneisuuden, rooliristiäidan, eettisen stressin, arvoahdistuksen, uhattuna olemisen tunteen, ahtauden, surullisuuden, puolustautumisen tunteen, lamaantumisen, päättäväisyyden, luopumisen, nolouden, häpeän, helpottuneisuuden, tyhjyyden ja lopulta jonkinlaisen rauhan itseni ja maailman kanssa. Seurasin kuitenkin omaa polkua, mikä on aina hyvä asia, vaikka askelmerkit eivät olisikaan niin tyylikkäitä.

Mutta mitä oikein tapahtui?

Tämä ei ole totuus vaan oma näkökulmani asiaan, jota ihmiset ovat minulta kysyneet.

Tehdäänpä ensin yksi asia selväksi: tein massiivisen määrän virheitä.

Ensinnäkin analyysini siitä, että politiikka ja Helsingin kaupungin johtaminen, kaupunkipolitiikka, olisivat merkittäväällä tavalla eri asioita, osoittautui vääräksi. En ole naiivi ja ymmärrän mistä pormestarimallissa on kysymys. Silti pohjatyön tehtyäni päädyin siihen, että kaupunkipolitiikka ilman hallitus-oppositioasetelmaa olisi pragmaattisempaa kaupungin ja kaupunkilaisten hyvinvointiin, kehittämiseen ja rakentamiseen liittyvää päätöksentekoa. Ja voi se sitä ollakin.

Se mihin en ollut varautunut oli hallitus-oppositioasetelma omassa puolueessa. Kuten totesin lähtiessäni kisaan, oma fokukseni oli koko ajan todella tiukasti Helsingissä, ei Kokoomuksessa tai sen sisäpolitiikassa. Siitä irti pysyminen osoittautui kuitenkin heti alkumetreillä hankalaksi, ellei mahdottomaksi.

Mahdottomaksi sen teki oma, toinen, virheeni. Pidän lähtökohtaisesti perusasioita ja -arvoja tärkeänä politiikan selkärankana. Suvaitsevaisuus, avoimuus ja erilaisuuden näkeminen mahdollisuutena ovat henkilökohtaisesti minulle politiikan perusarvoja. Ne ovat myös kaikkien menestyneiden ja hyvinvoivien, elävien ja toimeliaiden kaupunkien ja yhteiskuntien menestyksen avaimia. Jälkeenpäin ajateltuna, ottaen huomioon oman puolueen sisäisen tilanteen, oli kuitenkin kommunikatiivinen virhe lähteä näillä asioilla liikkeelle. Asian ollessa niin herkkä tilanne eskaloitui nopeasti sellaiseksi, että mistään muista asioista ei todellisuudessa voinut puhua. Kärjekäs viestintä herkästä aiheesta ei ole paras tapa vaikuttaa. Moni joutui tästä defenssiin, minäkin.

Samasta asiasta johtuen sain kimppuuni systemaattisen hyökkäyksen, jossa lyötiin kuin vierasta sikaa niin omien kuin muiden voimin.

Kolmas virhe oli se, että luotin siihen, mitä minulle puoluejohdon suulla vakuutettiin: Kokoomus haluaa minut ehdokkaaksi, en joudu sisäiseen kisaan helsinkiläisten oikeistopopulistien kanssa. Valitettavasti puolue ei ole johtonsa käsissä, mikä ilmeni nopeasti. Samalla haluan todeta, että otan itse vastuun virheellisestä päätelmästä. Asetelma kuitenkin johti tilanteeseen, jossa huomasin olevani ”epäkokoomuslainen” ehdokas, joka oli työnnetty ahtaaseen punavihervassarikulmaan, joka ei edes todellisuudessa ole se, mihin kuulun.

Lopulta oltiin tilanteessa, jossa tila meni niin ahtaaksi, että koin olevan mahdotonta edustaa kokoomuslaisia paitsi vaaleissa, myös pelkään, neljän vuoden ajan pormestarina.

Helsingin kehittämisestä todellisuudessa ei ehditty keskustella lainkaan.

Ja sitten se tosikkous. Joku kokoomuslainen totesi Helsingin Sanomissa, että tulin piirikokoukseen ja aloin puhua ”arvohöpöhöpöä”. Itse ajattelen, että erityisesti politiikassa arvojen tulisi olla maailmankuvan perusta, niiden kauttahan puolue tosiasiassa kertoo, millaista maailmaa se haluaa rakentaa, jos pääsee valtaan. Arvot ovat niitä, jotka kantavat vaikean ajan yli, ja päätöksenteossa vaikeita aikoja tulee jatkuvasti eteen. Arvot eivät ole ohjelmia, vaan ne testataan käytännössä. Tinkimättömiin vanhoihin periaatekysymyksiin sidotun politiikan sijaan tulevaa rakennetaan paremmaksi tinkimättömien arvojen kautta.

Oma päätökseni luopua ehdokkuudesta liittyi tällaiseen ristiriitaan ja omalta osaltani sen purkamiseen tavalla, joka siinä tilanteessa itselleni oli ainoa mahdollinen, vaikka se kirpaisikin.

Sillä olihan se myös itselle pettymys. Iso.

Mitä siis tapahtui?

1. Verryttely

2. Peli

3. Jatkoaika

4. Jälkipeli

Kirsi Piha. Olen seurannut tarkkaan Pihan luopumisen jälkeistä kirjoittelua. Tähän mennessä en ole löytänyt yhtä ainoata uskottavaa syytä miksi hän luopui ehdokkuudestaan.

Kokoomuksen kansanedustaja Pertti Salolainen twiitissään 2.3.2021

Mitä oikein tapahtui sinä viikonloppuna, on minulta ja monelta muultakin kysytty useampaan otteeseen. Kyse on viikonlopusta 27–28. helmikuuta, jolloin lauantaina ilmoitin luopuvani pormestariehdokkuudesta. Itse vastaan: ei mitään.

Todellisuudessa kyse oli tapahtumasarjasta, jonka julkinen päätepiste sattui lauantaille 27. helmikuuta. Päätös oli tehty jo edellisenä päivänä 26. helmikuuta. Jälkikäteen tapahtumasarjan voi ehkä jakaa karkeasti verryttelyyn, peliin, jatkoaikaan ja vielä jälkipeliin, jota pelattiin jo kokonaan ilman minua.

1. Verryttely joulukuu 2020 – 1. helmikuuta 2021

Helsingin ja erityisesti Kokoomuksen pormestariehdokaspeliä pelattiin pitkään kulisissa ja vähän julkisuudessaakin. Kokoomuksen suosio ei ollut loppuvuodesta 2020 kehuttava, uumoiltiin kovaa kisaa Vihreiden kanssa, Kokoomuksen Helsingin ykkösasema olisi ainakin tiukassa. Pormestariehdokasta oli hankala saada eikä kukaan ehdotetuista tuntunut saavan siipiä alleen. Alettiin puhua jo siitä, että jospa joku tulisi vaikka Espoon vaalipiiristä Helsinkiin vain, jotta saadaan pormestariehdokas. Kuntapolitiikka ei kuitenkaan ole pelkkää politiikkaa vaan tässä tapauksessa myös helsinkiläisyyttä, halua asua ja elää tässä kaupungissa, hengittää samaa ilmaa ja kohdata samoja haasteita kuin muut kaupunkilaiset.

Vaikka olin ollut politiikasta pois jo melkein 20 vuotta ja tyytyväinen työhöni yritysten muutoshaasteiden parissa, alkoi marras-joulukuussa pikkuhiljaa eri puolilta heittäily siitä, voisinko harkita olevani käytettävissä. Ensin nauroin. Siemen jäi silti itämään. Vakavasti tätä kysyi ensimmäisenä ystäväni Alex Stubb.

Keväällä 2020 Helsingin Kokoomus oli teettänyt Taloustutkimuksella sisäisen kyselyn Helsingin vaaliasetelmista ja politiikkakysymyksistä, minkä lisäksi tehtiin sisäinen kysely siitä, kuka olisi toivottava pormestariehdokas. Noin 1 000 henkilön kysely oli tehty puhelinhaastatteluina toukokuussa. Tuossa kyselyssä Vihreiden kannatus oli suurempi kuin Kokoomuksen, virhemarginaalissa kylläkin. Helsingissä käytäisiin kyselyn mukaan kolme kisaa: punavihreä, sinivihreä ja kansalliskonservatiivinen.

Yksittäisistä kysymyksistä kolme tärkeintä nousee selkeästi: joukkoliikennettä ja pyöräilyä pitää edistää (jopa 51 % itsensä kokoomuslaisiksi määrittävien mielestä), Helsingin tulee tehdä kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa (55 % itsensä kokoomuslaisiksi määrittävien mielestä) ja toiveena on monikulttuurisempi ja kansainväliempi Helsinki (69 % itsensä kokoomuslaisiksi määrittävien mielestä). Selkeä enemmistö on myös sitä mieltä, että Helsinki tarvitsee maahanmuuttajia (59 % kokoomuslaisiksi itsensä määrittävien mielestä). Veroprosenttikaan ei enää tunnu olevan pyhä: julkisten palveluiden laatu ja taso huolettaa kaupunkilaisia. Viimeksi mainittu on näistä kysymyksistä ainoa, jossa kokoomuslaiset ovat vastahankaan, veroprosentin nousua vastustetaan kautta linjan.

Sisäiseen kyselyyn oli otettu, ihmisiltä itseltään kysymättä, iso joukko mahdollisia ja mahdottomia nimiä mahdollisiksi pormestariehdokkaiksi. Näistä kokoomuslaiset itse valitsivat ykköseksi Alex Stubbini, kakkoseksi Ben Zyskowiczin ja kolmanneksi Kirsi Pihan. Tämä oli hämmästyksellinen, sillä lähes 20 vuotta pois politiikan (pl. valtuustokausi 2004–2008) valokeilasta on yleensä riittävä hautajaisten pitämiseen, ei ylösnousemukseen.

Itse sain tietää tästä kyselystä ja sen tuloksista vasta Alex Stubbilta joulukuussa 2020. Lopulta Alex oli menossa haastatteluun Ylen Ykkösaamuun ja kysyi, voisiko heittää nimeni peliin, jos edes vähän harkitsisin asiaa. Tässä vaiheessa suhtauduin asiaan jo muuna kuin vitsinä. Lupasin harkita.

Alex, alexmaiseen tapaan, ylitsevuotavasti kehuun, heitti nimeni esille. Vasta tästä alkoi itselläni vakava pohdinta, jota tietysti siivitti se into, jolla nimeeni tartuttiin: tuhansia viestejä ja myönteistä palautetta niin sosiaalisessa mediassa, perinteisessä mediassa, sähköpostissa, tekstiviesteinä kuin lenkillä huikatenkin. Ensimmäisessä Helsingin Sanomien jutussa totesin, että Jussi Halla-aho oli esittänyt ajatuksen siitä, että Helsingin ei tarvitse olla monikulttuurinen ja suvaitsevainen, ja on totta, ei tarvitse. Itse kuitenkin voimakkaasti haluan, että se on sitä. Monikulttuurinen, kansainvälinen ja suvaitsevainen. Se on kaikkien menestyvien kaupunkien resepti. Tähän kommenttiin tartuttiin innolla, hyvässä ja pahassa. Hyvä tuli kuitenkin ensin.

Tässä vaiheessa oli kuitenkin vielä enemmän imua kuin työntöä. Pohdin ehdokkuutta vakavasti eikä päätös ollut lähelläkään. Lopulta pohdinta venyi yli kuukauden mittaiseksi. Vaikka kaikki tuntuivat ulkopuolella olevan sitä mieltä, että ilman muuta lähdän, oli se itselle kaikkea muuta kuin selvää. Miksi?

Helsinki on synnyin- ja kotikaupunkini. Olen kolmannen polven helsinkiläinen. Suomessa on tapana etsiä juuria maaseudulta, niitä oikeita juuria, ja toki niitä sieltä aina jostain löytyy. Omat todelliset juureni ovat kuitenkin Helsingissä. Olen tyttö Töölöstä, naistenklinikalla syntynyt ja ensimmäiset 12 vuotta Taka-Töölössä asunut, kansakoulun ja sittemmin peruskoulun ala-asteen käynyt.

Töölön, Pakilan, Oulunkylän, Kaarelan, Munkkiniemen, Meilahden, Käpylän, Ullanlinnan ja Kaartinkaupungin kautta olen päätenyt Punavuoreen. Helsinki on minulle tapa elää, hämmästyksen ja innostuksen aihe ja mahdollistaja, koti ja juuret. Äidin puolelta isovanhemmat tekivät koko työuransa Helsingin kaupungilla; pappi vesilaitoksella rakennusmestarina, mummi Puutavarakeskuksessa kirjanpitäjänä. Helsingissä olen paitaisi syntynyt, käynyt koulut, opiskellut kauppatieteiden maisteriksi, mennyt kolme kertaa (!) naimisiin, synnyttänyt tyttären, perustanut yrityksen, iloinut ravintoloissa syntymäpäiviä, juhlinut juhannusta Seurasaarella, humaltunut Suomenlinnassa, juonut torikahvit kauppatorilla, ravannut taidenäyttelyitä, nauttinut elokuvista, käynyt isän haudalla Hietaniemessä, ihaillut auringonnousua, poiminut auringonkukkia Haltialan tilalta ja pulahtanut avantoon Uunisaaren laiturilta.

Rakastan kotikaupunkiani. Minun on vaikea kuvitella asuvani missään muualla. Helsinki on minulle vahvan merkityksellinen asia.

Olen aloittanut ja lopettanut aikoinaan poliittisen urani Helsingin kaupunginvaltuustossa. Ensimmäisen kauden aikana olin kiihdyttelijä, politiikkaan vaikuttamisen nälkäisenä tullut nuori, toimin nuorisolautakunnan puheenjohtajana ja valtuutettuna. Viimeisen kauden aikana voidaan sanoa, että olin jäähdyttelijä; toimin jo yrittäjänä ja tosiasiassa ajatukset olivat jo muualla kuin politiikassa. Tällä kaudella toimin myös Juhlaviikkojen hallituksen puheenjohtajana.

Koska Helsinki on minulle tärkeä, jouduin myös miettimään, olenko paras mahdollinen johtaja kaupungille. Onko johtajakokemukseni riittävä, tiedänkö Helsingin haasteista tarpeeksi, millainen poliittinen tasapaino kaupungissa tällä hetkellä on? Millaista johtajaa juuri tässä ajassa Helsinki tarvitsee? Kävin kymmeniä keskusteluja, kutsuin myös muutaman kokoomuslaisen ja Kokoomusta lähellä olevan vaikuttajan kokoon, ja pohdimme yhdessä tilannetta. Sitä mitä neljän vuoden aikana voisi Helsingissä saada aikaan.

Tästä haasteesta ja mahdollisuudesta olin innostunut.

Mutta. Poliitiikka oli minulle tuttua. Poliitiikkaan kuuluu näkyvä vastakkainasettelu, ulkopuolelta vähän koominenkin oppositio-hallitusasetelma, joka johtaa siihen, että puolueen mielipide näyttää vaihtuvan pelkästä asetelmasta johtuen. Tosiasiassahan näin ei ole. Oppositiossa on vain varaa vaatia täydellisesti itselleen sopivaa ratkaisua, kun taas hallituspuolueena joutuu tekemään kompromisseja, joskus koviakin.

Puoluepolitiikassa on eräänlainen valuvika: vääränlainen tinkimättömyys. Kun pidetään kiinni menneisyyden periaatekysymyksistä tehden niistä kynnyksiä, ei päästä rakentamaan uutta. Tehdään huonoja kompromisseja, jotka eivät tyydytä oikein ketään ja kaikkein vähiten tulevaisuutta. Poliitiikan ilmapiiri ei ole kannustava työilmapiiri ja sillä on – uskokaa tai älkää – iso merkitys myös merkityksellisyyden tunteelle. Arvostan politiikkaa työkseen tekeviä myös siitä sitkosta ja sietokyvystä, jota ammatissa pitää olla. Ilmapiiri edustaa niukkuuden retoriikkaa, jossa helposti manageerataan ongelmia sen sijaan että rakennetaan jotain uutta. Mitään isoja muutoksia ei silloin tapahdu. Poliitiikkaan kuuluu samojen asioiden ympärillä pyöriminen, minimaalisen pienet todelliset muutokset ja maksimaalisen iso meteli. Poliitiikan kyky tällaisenaan ratkaista isoja rakenteellisia ongelmia on rajallinen, ellei jopa olematon. Palaan tähän vielä myöhemmin.

Joka tapauksessa yritysten parissa tehtävä työ on nopeampitempoista, konkreettisempaa ja muutosta tapahtuu silmien edessä. Muutos ei välttämättä ole sellaista suurta systeemistä muutosta, joka heiluttaa yhteiskunnan rakenteita, mutta konkreettisempaa kuitenkin. Ja jos rehellisiä ollaan, yritystoiminnan muutokset aina alustataloudesta työhyvinvointiin ja arvojen ja yrityksen olemassaolon merkityksen konkreettiseen näkymiseen muuttavat merkittävästi myös yhteiskunnan rakenteita. Yritykset voivat olla merkittävä ratkaisija esimerkiksi ilmastokriisissä, ja näyttää siltä, että iso käänne on tapahtumassa.

Koska politiikka on muutoksessa hitaampaa kuin yhteiskunnan arvomaailman muutos, tapahtuvat isot muutokset tänä päivänä usein kansalaisaloitteiden työntäminä, ei poliittisen koneiston aloitteesta.

Kaupunkipoliitiikka on kuitenkin vähän erilaista. Siinä ei ole hallitus-oppositio-asetelmaa, joten systeemistä pysyvää tulppaa muutoksille ei ole. Parhaimmillaan kaupunkipoliitiikka on yhteisten asioiden hoitamista, päätöksiä syntyy eri kokoonpanoilla ja enemmistöillä, ja se tarkoittaa yleensä varsin tasapainoista päätöksentekoa.

Myös Kokoomus oli murheenkryyni. Rehellisesti sanoen Kokoomuksen tila oli ja on vähän surullinen. Nykyinen puolueiden tapa tuijottaa gallupeihin ja rajapintoihin johtaa valintatilanteessa olevan yhteisön helposti hankalaan pattitilanteeseen. Kokoomuslaisiksi ongelmaksi ovat rajapinta-analyyysien pohjalta muodostuneet sekä arvoliberaalit että arvokonservatiivit. Molemmissa olisi potentiaalia, mutta kuinka olla molempia?

Helsingin ja pormestarivaalin näkökulmasta näin tässä ison ongelman. Helsingissä ehdolla olivat muun muassa Wille Rydman ja Atte Kaleva. Molempien ulostulot olivat merkittävästi eri linjalla kuin itse olin ja olen. Kuinka voisin elää sen kanssa, että ”ääni Pihalle on samalla ääni Rydmanille”? Kokoomukseen on pesiytynyt selkeä perussuomalaisiin kallellaan oleva klikki, joka näkyy ja kuuluu ulospäin. Palaan tähän Kokoomuksen tilanteeseen myöhemmin.

Jotta voisi perustaa päätöksen faktoihin, on hyvä kerätä faktoja. Onko kaltaiselleni ehdokkaalle tarvetta? Kokoomuksen Helsingin piiri teetti tammikuussa 2021 Taloustutkimuksella tutkimuksen puolueiden kannatuksesta sekä pormestari Gallupin. Pormestari keskustelun innostamana Kokoomuksen kannatus oli nousut 27 prosenttiin, joka oli merkittävästi valtakunnallisen kannatuksen yläpuolella. Vihreät ja Sdp olivat 20 prosentin tienoilla, Kokoomus oli siis ottanut merkittävän kaulan Vihreisiin, jonka kanssa puolue kisaa ykköspaikasta Helsingissä. Vielä 2020 joulun alla ennustettiin tilanteen olevan tiukka, jopa Kokoomukselle hankala.

Kyselyssä verrattiin myös muutaman kokoomuslaisen mahdollisen pormestariehdokkaan suosiota muiden puolueiden jo tiedossa oleviin ehdokkaisiin. Tulos oli omalta osaltani myönteinen: olin ainoa kokoomuslainen ehdokas, joka selkeästi voitti kyselyssä kaikki muiden puolueiden ehdokkaat. Vaikka kuntavaali pormestarivaalinakaan ei ole henkilövaali niin, että eniten ääniä saanut tulisi valituksi pormestariksi, on henkilökohtaisella äänipotentiaalilla tietysti valtava merkitys myös puolueen potentiaalille. Valituksihan tulee eniten ääniä saaneen puolueen pormestariehdokas. Tilanne näytti siis hyvältä, helsinkiläisten äänestäjien innostus siivitti omaakin päätöstä. Jos tilanne oli näin hyvä jo ennen kuin olin edes ehdokas, tuntui siltä, että tilausta sellaiselle pormestariehdokkaalle kuin taustaltani olen, oli. Huomattavaa oli myös se, että Perussuomalaisten kannatus oli alle 10 prosenttia Helsingissä, vaikka samaan aikaan puolue sai valtakunnallisissa tutkimuksissa isoimman puolueen aseman. Halla-ahon suosio pormestariksi mateli samoissa lukemissa. Helsinki, kuten moni muukaan maailman metropoli, ei ihan helposti anna kaikupohjaa oikeistopopulismin ahdasmieliselle agendalle. Joka tapauksessa oli ihan selvää, että Kokoomuksen pahin kilpakumppani Helsingissä ei ollut Perussuomalaiset vaan Vihreät ja ehkä Sanna Marinin kultapölyllä (silloin vielä) marinoitu Sdp. Itseäni mietitytti kuitenkin edelleen ns. Kokoomuksen ”persuongelma”. Oliko puolue suuntaamassa kohti hyvin konservatiivista ja ahdasmielistä näkemystä maailmasta, yhteiskunnasta ja Suomesta, kenties haikailemassa hallitusyhteistyötä sellaisen puolueen kanssa, jonka johdossa on avoimesti rasistisia näkemyksiä viljellyt puoluejohtaja?

Oman ehdokkuuspohdinnan jälkeen minulla oli yksi ehto suhteessa Kokoomukseen. En halua olla sisäpoliittisessa pelissä mukana, sillä oma missioni on Helsinki, ei Kokoomus. Vaikka moni toivoi minua pelastamaan Kokoomusta, minulla ei ollut eikä ole mitään valtopoliittisia pyrkimyksiä siihen suuntaan. En halunnut, että Kokoomuksen sisäpoliittinen peli kidnappaa helsinkiläisiltä vaalit. Helsinki on hieno kaupunki, jonka mahdollisuudet ja haasteet ansaitsevat kunnon käsittelyn vaaleissa. Siihen liittyen edellytin, että oikeistopopulistinen siipi ei lähde nostamaan profiliaan kustannuksellani. Pidin sietämättömänä ajatusta, että ehdokkuuteni saisi tälle perussuomalaisiin kallellaan olevalle joukolle vielä lisänäkyvyyttä.

Puolueen ja piirin johto vakuuttivat, että näin ei käy.

Ja ei, en ole niin naiivi, että kuvittelisin puolueen aina toimivan kuten sen johto toivoo. Varsinkaan kun puolueen sisällä käydään kovaa valtapeliä. Luotin kuitenkin siihen, että kovimmatkin valtopoliitikot ovat kiinnostuneita vaalien voittamisesta oman hännän nostamisen sijaan. Kokoomus oli saanut valtavan myönteisen tuulen Helsingin vaaleihin, se kannattaisi hyödyntää, sen sijaan, että pelattaisiin itsestä valtapeliä tai Kokoomuksen sisäpoliittista valtataistelua.

Olin väärässä siinä, että uskoin, kuten minulle vakuutettiin, tämän persusiiven olevan vain ”äänekäs pieni vähemmistö”. Tätä hokivat niin puolueen ja piirin johto kuin yksittäiset kokoomuslaisetkin, toiveikkaina epäilemättä.

Vastasin siis helsinkiläisille kyllä. Twitterissä, missäpä muualla?

Peli 1. helmikuuta – 15. helmikuuta 2021

Kyllä.

Ok. Olen valmis hommiin!

Kiitos kaikista kannustavista viesteistä, julkisista & yksityisistä. Pahoittelut, että pohdinta on kestänyt kauan. Se johtuu siitä, että vaikka mulla on hemmetin iso intohimo Helsinkiä kohtaan, ei se sama hemmetin iso intohimo helposti kyllä kohdistu politiikkaan :).

Parhaimmillaan kaupunkipolitiikka on yhteisten asioiden hoitamista ilman ylimääräisiä puoluepoliittisia tanssikuviota. Vaa-leissa erilaiset ajattelutavat tulevat esiin, ihmiset äänestävät haluamansa kokoonpanon. Sitten mennään yhteistyöllä eteenpäin. Johtaminen luo edellytykset.

*Lähestyn itse Helsingin tulevaisuutta muutamalla tavalla: 1) Helsinki ja helsinkiläisten hyvä elämä
2) Helsinki ja sen rooli ja merkitys Suomessa ja maailmassa
3) Kaupunkien rooli, niiden johtaminen ja johtamisen periaatteet. Palaan näihin kevään aikana tarkemmin.*

Poliittisessa puheessa ja päätöksenteossa ihmisestä tulee helposti kohde, joko kaupungin palvelujen käyttäjä tai niiden maksaja. Kriisitilanteessa ongelma, ei ratkaisu, Tosiassissa me olemme itsenäisiä toimijoita ja sille pitää antaa tilaa. Siitä syntyy kaupungin toimeliaisuus.

Ihmiset sen yhteisesti jaettavankin tekevät, eivät poliitikot. Ja se se vasta kaunista onkin, että sitä yhteisesti tuotettua politiikkaa hoitavat vastuullisesti ja tehokkaasti. Myös tulevien sukupolvien näkökulmasta.

Hyvä Helsinki on avoin, suvaitseväinen, erilaisuutta syleilevä, vilkas ja virkeä, kaupunki, joka mahdollistaa hämmästyttävät asiat, joita sen asukkaat tekevät aina lasten hankkimisesta yritysten pyörittämiseen, kulttuurielämyksistä hoivatyöhön.

Hyvä Helsinki pitää huolta inhimillisestä, ekologisesta ja taloudellisesta kantokyvystä. Kaikki oleellisia. Ilman toimeliaita ihmisiä ei ole mitään, ilmastokriisin laiminlyönti tuhoaa tulevaisuuden edellytykset, ilman virkeää taloudellista toimintaa ei ole turvaverkkoakaan.

Kaupunki on ponnahduslauta ja turvaverkko oman elämän toteuttamiseen. Ihmiset ovat kautta aikojen tulleet kaupunkeihin toteuttamaan itseään, yhdessä muiden kanssa. Kaupunkilaisuus on elämää erilaisuuden keskellä, se saa siitä voimansa.

Mun toimintaa ohjaa ihmiskäsitys, jonka mukaan ihminen on lähtökohtaisesti vapaa ja fiksu toimija, jonka halukkuus osallistua yhteiseen riippuu sen merkityksellisyydestä ja omasta tunteesta yhteisöön kuulumisesta. Yritys on muutakin kuin tulos. Kaupunki on muitakin kuin infraa.

Tästä seuraa myös ja erityisesti poliittiselle johtajuudelle isoja haasteita. Luottamus täytyy ansaita, eriäviä mielipiteitä sietää ja kuunnella ja omaa tekemistä myös muuttaa tarvittaessa. Uskon vahvasti yhteiseen tekemiseen. Kaupunkia(kaan) ei johdeta yksin.

Kaupunkien rooli on jatkuvasti kasvava ja ne pystyvät päätöksillään vaikuttamaan vahvasti maailman tulevaisuuteen. Pääkaupunki on parhaimmillaan Suomen virkeä veturi, mutta myös menestyvä ja hyvinvoiva koko Suomi on Helsingin elinehto. Isolla on vastuuta. Meillä on vastuuta.

Olen sitä mieltä, että aina kannattaa mennä kohti vaikeaa ja haastavaa. Helsingin pormestarin tehtävä on varmasti sitä. Olen myös sitä mieltä, että asioita ei pidä tehdä kunnianhimosta tai ulkoisista motiiveista vaan intohimosta ja sisäisestä liekestä. Oma osaaminen repussa.

Olen kolmannen polven helsinkiläinen, tyttö Töölöstä. Rakastan Helsingiä. Olen aikoinaan aloittanut ja päättänyt politiikan työn Helsingin valtuutettuna. Olen sittemmin kerännyt johtamisen kokemusta nopean muutoksen maailmassa niin yrittäjänä kuin satojen yritysten auttajana.

Niinpä, jos kokoomuslaiset sanovat kyllä, ryhdyn Helsingin pormestariehdokkaaksi. JOS tulen valituksi tehtävään, lupaan varmuudella suhtautua siihen valtavalla innolla ja asianmukaisella vakavuudella. Palvelisin Helsingiä ja helsinkiläisiä mieluusti.

Ps. Spekulantille tiedoksi, että mua ei kiinnosta paskan vertaa kaikenlaiset rajapinta-analyysit ja tarkoitushakuiset persu/viherspekuloinnit.

Vaaleissa on erilaisia puolueita ja erilaisia ehdokkaita. Äänestetään sen mukaan, missä on ajatuksia, joita halutaan tukea. Siitä muodostuu Helsingille kaupunkilaisten ajatuksia heijastava valtuusto ja kaupunginjohtaja. Spekuloijat spekuloi, vaikuttajat äänestää.

Samana päivänä, kun ilmoitin ehdokkuudestani, Perussuomalaisten kanssa hallitusyhteistyöhön haikaileva Wille Rydman ilmoitti myös asettuvansa pormestariehdokkaaksi.

Puolueen nimeämisprosessi menee siten, että ensin asian käsittelee Helsingin piirihallitus ja sen jälkeen piirikokous. Piirikokouksessa on edustus yhdistyksistä, ja usein se on yhdistyksen puheenjohtaja. Joissakin yhdistyksissä, jäsenmäärän ollessa iso, voi olla useampikin edustaja. Piirihallitus kokoontui jo aiemmin sovitun kokousskalenterinsa mukaisesti heti 1. helmikuuta illalla ja esitti minua yksimielisesti Kokoomuksen pormestariehdokkaaksi. Toinen ehdokas kuitenkin väitti olevansa ”puoluejohdon runntauksen” uhri. Alkoi sisäinen peli. Sen laineet ulottuivat myös ulospäin.

15. helmikuuta pidettäisiin piirikokous ja lopullinen valinta tehtäisiin siellä.

Ehdotin heti, että helsinkiläisillä kokoomuslaisilla olisi mahdollisuus tavata molemmat ehdokkaat keskustelutilaisuuksissa, joita järjestettiin toiveestani kaksi. Tämä ei ollut välttämätöntä, mutta pidin tärkeänä sitä, että kun kerran kisataan, keskustelua käydään sisäisesti avoimesti.

Samaan aikaan toisen ehdokkaan joukot kokoontuivat twitterissä. Päivän byrokraatti – nimimerkin takana lymyävä joukko jonkinlaisia oikeistokonservatiiveja – ryhtyi pommittamaan julkisesti kysymyksillä muun muassa Malmin lentokentästä (jo päätetty asia) ja suurmoskeijasta (ei millään lailla ajankohtainen). Ainoana tarkoituksena oli hämmentää ja sotkea. En halunnut sotkeutua tällaiseen väittelyyn enkä Kokoomuksen sisäpolitiikkaan, joten totesin, että vastaan mieluusti kysymyksiin kokoomuslaisille, jotka valinnan tekevät. Sen jälkeen olisi julkisen yhteisen keskustelun aika, kun keskustelu ei enää olisi Kokoomuksen sisäpolitiikkaa.

Samanaikaisesti taustalla käytiin sisällissotaa, johon kutsuttiin niin omat kuin vieraatkin. Keskusteluissa Kokoomuksen sisällä ja ulkopuolella minusta tehtiin vaarallinen punavihervassari, joka vaarantaa Kokoomuksen menestyksen – koska persurajapinta.

Todellisuudessa tässä vaiheessa omasta linjastani ei kukaan vielä tiennyt mitään muuta kuin sen, että en varmasti ollut, enkä ole, kallellaan Perussuomalaisten suuntaan. Samaan aikaan kun oikeistopopulistiehdokas antoi haastatteluja muun muassa Yleisradiolle siitä, kuinka kansainvälisyydessä on ongelmia, edustin ja edustan itse sitä näkemystä, että pienelle syrjäiselle Suomelle kansainvälisyys on hyvinvoinnin edellytys. Samaan aikaan kun minusta levitettiin kuvaa yritysvastaisena ja autoilua hankaloittavana viherpiipertäjänä, toimin yrittäjänä ja yritysten muutoskonsulttina, joka työllistää yli 50 henkeä ja autoilee Stockmannille.

Tosiasiassa kyseessä ei ollut mitään muuta kuin valtapeli.

Twitterissä kuitenkin tiedettiin jo mitä edustan:

2.2.

*Kirsi Piha ajaa vihervasemmiston ideologian tavoitteita, autoilun hankaloittamista ja kallistamista Hgissa, yhteiskunnan elätet-
tävien lisämaahantuomista, suurmosekija lie ok, yms. liputtaen kokoomusta. False flag
librarian*

2.2.

*Toki puolueelin voi tehdä omia päätöksiään, mutta ei pormestaria sillä valita vaan vasta valtuustossa vaalien jälkeen. Jos Piha
ei kerää huomattavaa ja suurinta äänisaalista, vaan esimerkiksi jää Rydmanin taakse, voi tämän piirin pormestariehdotuksen
hiljaa unohtaa.*

”Samuli Glöersen”

2.2. Päivän byrokraatin provosoivaan kysymykseen Wille Rydman vastaa

*Terve! Vastusta suurmosekijaa ehdottomasti. Autoilun hankaloittamista kaupungissa vastustan myös. Yleiskaavaa olen puolus-
tanut (myös Malmin osalta), mutta tilanne on mennyt siinä määrin kohtuuttomaksi toimijoille, että vähintään aikalisä ja pieni
tuumaustauko olisi paikallaan.*

Itse 2.2.

*Palaan näihin(kin) asioihin kun kokoomus on ensin valinnut ehdokkaansa ja jos tulen sellaiseksi valituksi. Kokoomuslaiset
tutustuvat kyllä ehdokkaihiinsa, don't worry.*

3.2.

*Tässä on se kuinka EI pidä vastata somessa esitettyihin kysymyksiin. Ne kun voi jättää huomiotta mikäli ei uskalla tai halua
tuoda linjaansa esiin. Vaihtoehtoisesti voi olla kuten @willerydman ja vastata selkeästi ja tiiviisti esitettyihin kysymyksiin.*

Juho Mäenpää (@sivistysporvari)

Tuossa vaiheessa edelleen itselleni uskollisena kieltäydyin tarjoamasta itseäni ponnahduslaudaksi ahdasmie-
lisen agendan jakamiseen ja kieltäydyin kaikista mahdollisista kokoomuksen sisäistä tilaa käsittelevistä yhteis-
istä julkisista keskusteluista.

Muun muassa Maikkari kutsui ehdokkaat yhdessä Asian ytimessä -ohjelmaan. Ilmoitin seuraavalla viestillä,
että kieltäydyin:

*”Olen mieluusti ”asian ytimessä”, mutta kuntavaaleissa se ei ole Kokoomuksen sisäpolitiikka. Olen päättänyt, että oma fokus
on Helsingissä ja kaupunkipolitiikassa, helsinkiläisessä hyvässä elämässä. En anna Kokoomuksen sisäpoliittisten ongelmien
kidnapata tätä keskustelua. Eli en osallistu julkisesti mihinkään Kokoomuksen linjakeskusteluun. Helsinkiläiset kokoomuslaiset
päättävät pormestariehdokkaansa ja heidän käytettävissä olen mieluusti ja sitten odotan näitesti päätöstä. Sen jälkeen käyn tosi
miehelläni keskustelua Helsingin tulevaisuudesta jos tulen valituksi ehdokkaaksi.”*

Tähän Antti Mätkönen Maikkarilta vastasi, että ymmärtää pointin ja vaikka puhuttaisiin myös Helsingin
asioista, tässä tilanteessa ei kuitenkaan ”Kokoomuksen sisäistä tilannetta voi jättää käsittelemättä.” Kuten
olin ennalta arvannut: jos tilanteen päästää tähän, Helsinki jää kakkoseksi. Ja se oli toki vastaehdokkaan
tarkoituksin.

2.2. Päivän Byrokraatti

Helsingin pormestarivalinta ja mielipiteensä paljastaa uskaltanut @willerydman haastattelussa myös tämän illan #asian-

ytimessä ohjelmassa, kohdasta 6:40 alkaen. Kokoomuksen toinen ehdokas @kirsipiha kieltäytyi myös haastattelusta ja linjansa kertomisesta.

Sähköpostiakin tuli:

Sinun hokema ”avoin ja suvaitsevainen Helsinki” on kuvottava. Tämä juttu on nyt kiertänyt aamun somessa – aika yksimielinen tuomio. Sinun Helsinkisi on punavihreä persläpi, missä en halua asua perheen kanssa. Siksi edessä on muutto Kruunuhaasta Vantaan rajan toiselle puolelle. Me emme osallistu teidän mielisairauden kustannuksiin.

Kokoomuslaisille lähetin heti piirihallituksen valinnan jälkeen kirjeen, jossa vastasin muun muassa näin:

Helsinkiläisiä kiinnostaa kaupungissaan erilaiset asiat. Meitä kokoomuslaisiakin on varmasti moneen junaan ja niin pitääkin. Helsinkiläisyys syntyy erilaisuudesta yhdessä. Muutamista asioista olen saanut heti toiveita kertoa mielipidettäni.

Yksi sellainen on suurmoskeija, joka tuntuu edelleen herättävän tunteita, vaikka hanketta ei ole ollut vuosikausiin. Minusta Helsinkiin ei pidä rakentaa suurmoskeijaa. Tällaiseen hankkeeseen liittyy hämärää rahaa ja muita kuin uskonnon harjoittamiseen liittyviä fundamentalistisia pyrkimyksiä, joita Helsinkiin ei tarvita eikä haluta. Kävely vs autot vs pyöräily vs julkiset. Mitä jos olisikin niin, että ajatellaan hyvän kaupungin syntyvän näistä kaikista? Minulla ei ole ideologisia syitä vastustaa sen paremmin autoilua kuin kävelykatuja. Käytän itse näitä kaikkia liikkumisen muotoja ja on hyvä huomata, että Helsinkiä ei voi kehittää vain kantakaupungin asukkaiden kävelyreittien varaan. Olen enemmän sekä-että kuin joko-tai. Avoimesti ja ennakkoiluotto-masti kylläkin. Entäpä sitten Malmin lentokentän kohtalo. Minusta pitkäjänteistä kaupunkipolitiikkaa ei voi tehdä ping-pong-tyylillä niin, että päätöksiä puretaan ja tehdään aina uudelleen. Tiedostan (ja enoni on lentäjä, joten ymmärrän kentän arvon varsin hyvin), että tämä on massiivisen tärkeä ja tunteenomainen kysymys monelle. Silti edustan sitä näkökulmaa, että päätökset on tehty, on mentävä eteenpäin. Ja vielä yksi vaan ei vähäinen kysymys: entäs ne hanhet siellä puistoissa? Tässä herkkänä eläin-himisenä koen isoa tuskaa. Mutta eihän sentään hanhet voi viedä meiltä puistoja?

Joku vuoti kirjeen julkisuuteen ja Verkkouutiset teki siitä jutun.

Tämän jälkeen twitterparlamentti totesi näin:

Uraniumglass1 4.2.

aika hyvä, 3 pv sitten kannatti vielä moskeijaa ja autoilun kieltämistä.

Yritin tuossa kirjeessä myös kertoa kokoomuslaisille miksi en osallistu vielä julkiseen keskusteluun ja väitte-lyyn:

Mitä seuraavaksi?

Seuraavaksi on piirikokouksen päätöksen aika. Pyynnöstäni Helsingin Kokoomuksen jäsenistölle järjestetään 2 teams-tilaisuutta tutustumiseen ennen piirikokousta. Vaikka piirihallituksen esitys pormestariehdokkaasta olikin yksimielinen, toivon, että ehdok-kaaksi ilmoittautunut Wille Rydman voi myös osallistua näihin keskusteluihin. Minut hyvin tuntevat tietävät, että toivon aina reipasta keskustelua. Tässäkin tilanteessa on mielestäni hyvä, että jäsenistö pääsee keskustelemaan ennen päätöstä. Helsingistä.

Koen, että Helsingin Kokoomuksen pormestariehdokkaan valinnan tekee ja sen pitää tehdä Helsingin Kokoomus, ei someparla-mentti, toimittajat tai sivusta huutelijat. Jos Kokoomus minut valitsee ehdokkaakseen, käyn innokkaasti keskustelua myös julki-sesti niin Malmin lentokentästä kuin kaupungin kaavoituksestakin.

Jos sallitte, hieman ulkoapäin katsottuna on viime vuodet näyttänyt siltä, että Kokoomus helposti itse söhlää kannatuksensa. Me helposti käperrymme itseemme ja käymme julkisesti omaa sisäpoliittista vääntöämme silloin kun meidän kannattaisi puhua äänestäjille tärkeistä asioista. Ei sorruta nyt siihen.

Mielestäni meidän ei kannata profiloitua puolueeksi, joka varastaa helsinkiläisille tärkeät vaalit oman sisäpolitiikkansa näytämöksi. Meillä on kova taisto edessä, että olemme ykköspuolue edelleen Helsingissä. Lukemattomia väittelyitä, esitteiden jakamista, somevaikuttamista, jokaisen vaaleissa ehdolla olevan tiimityötä, sitä kuuluisaa jalkatyötä, jota jokainen teistä omalta osaltaan tekee. Toivon sydämestäni, että keskitytään voimallisesti siihen työhön.

Ihmisiä, helsinkiläisiä, kiinnostaa se, kuinka Kokoomus kaupunkia hoitaa, mitä me ajattelemme helsinkiläisille tärkeistä asioista ja kuinka me luomme kaupungille ja kaupunkilaisille mahdollisuuksia parempaan elämään. Kun pidetään fokus siinä, olen varma, että meillä on vahva mahdollisuus voittaa vaalit!

Odotan innolla mahdollisuutta keskustella kanssanne Helsingistä ja siitä, kuinka voimme yhdessä tehdä loistavan vaalituloksen.

Myönteistä palautetta tuli paljon muun muassa sähköpostitse.

”Hei!

Haluaisin vain kiittää että asetuit ehdolle. Lukiessani kirjettäsi, jonka lähetit kokoomusjäsenille tuli ihan itku silmään. Kiitos.”

Samaan aikaan Tampereen Kokoomus teki erikoisen ratkaisun ja valitsi kaksi pormestariehdokasta. Toinen oli voimakkaasti kallellaan perussuomalaisten rajapintaan. Myös Helsingissä alkoi keskustelu tällaisesta mallista. Ei niinkään vaalimenestyksen näkökulmasta vaan pelipoliittisesta syystä. Se olisi kuitenkin Helsingissä huonoa peliä. Yksinkertainen asetelma on Helsingin Kokoomuksen vaalituloksen kannalta paras vaihtoehto. Vuoden 2017 kuntavaaleissa sekä Vihreät että Kokoomus saivat pormestariasetelman vuoksi kumpikin noin 15 000 ääntä lisää edellisiin vaaleihin verrattuna. Kokoomusta äänesti silloin kuntavaaleissa lähes sama määrä ihmisiä kuin eduskuntavaaleissa. Kisa houkuttelee ihmisiä, jotka eivät normaalisti äänestä kuntavaaleissa, ottamaan kantaa. Jo puhtaasti äänimäärän ja vaikutusvallan maksimoinnin näkökulmasta pormestarikisa on Kokoomuksen etu. Mitä sekavampi (arvo)asetelma on, sitä vaikeampaa on houkuttaa liikkuvia äänestäjiä. Kuten eräs taustaryhmäläiseni totesi: ”jos rumasti sanoo: pormestarivaali on kuin ilmainen ämpäri. Se houkuttelee uteliaita paikalle”.

Samalla kun ulkopuoliset joukot kävivät keskustelua yrittäen hännätä kaikin mahdollisin keinoin, käytiin Kokoomuksen sisällä pari hyvää yhteistä, joskin kireätkötunnelmaista, keskustelutilaisuutta.

Piirikokous ei ollut viemässä Helsingin Kokoomusta perussuomalaisten suuntaan. Vielä viimeisenä keinona horjuttaa asetelmaa piirikokoukseen osallistuva henkilö ryhtyi julkisuudessa kysymään minulta kysymystä: Jos et tule valituksi pormestariehdokkaaksi, oletko kuitenkin valtuustovaaleissa ehdokkaana tekemässä töitä kokoomuksen vaalivoiton eteen? Tämähän oli sillä tavalla surkuhupaisaa, että kyseinen henkilö oli piirikokouksen äänivaltaisena edustajana vapaa kysymään sitä kokouksessa minulta suoraan. Jälleen totesin, että en käy sisäistä keskustelua julkisuudessa.

Minulta pyydettiin etukäteen, että en piirikokouksessa sanoisi mitään linjasta, arvoista enkä mistään muustakaan. Toivottiin, että olisin neutraali. ”Ei tehdä tästä linjavaalia” pyysi kokoomusjohtoon kuuluva henkilö.

Tämä on ongelmallista. Jos politiikka on arvoja ja linjavalintoja, eivätkö nämä linjakysymykset nimenomaan ole tärkeitä juuri tällaisissa merkittävässä henkilövalintatilanteissa? Ja jos oikeistopopulistiipi julkisesti mekkaloij linjalla, eikö ole outoa, että toinen puoli on hiljaa? Mikä kuva siitä välittyy Kokoomuksesta?

Sanoisin, että ihan oikea. On oltu liian kauan hiljaa.

Piirikokouksessa kysymys siis kuului: Jos et tule valituksi pormestariehdokkaaksi, oletko kuitenkin valtuustovaaleissa ehdokkaana tekemässä töitä kokoomuksen vaalivoiton eteen?

Käytin seuraavansisältöisen puheenvuoron:

Lopetetaan se piirileikki ja teeskentely, että Kokoomuksessa ei olisi sisäistä ristiriitaa. Kyllä on. Toisin kuin moni ajattelee, se ei kuitenkaan ole mikään konservatiivi-oikeisto vastaan punaviherliberaalit. Se on pienen siiven propagandaa. Tosiassasiassa ristiriita on vakavampi.

Pidän tässä hetkessä suomalaisessa yhteiskunnassa ääriajattelun ja ”ne muut” -ajattelun lisääntymistä isoimpana riskinä suomalaisten ja helsinkiläisten hyvinvointiin ja hyvään elämään.

Puolue ei ole vain valtaposition hankkimista hinnalla millä hyvänsä. Se on merkityksellinen yhteisö, jolla on arvot. Kokoomuksen perusarvo on ajatus ihmisestä, joka on vapaa, toimelias ja tasa-arvoinen. Kokoomuksen perusarvo ei ole ajatus siitä, että missä ihminen - siellä ongelma vaan ennemmin missä ihminen - siellä mahdollisuus.

Kokoomuksen perusarvo on luoda hyvinvoiva ja toimelias yhteiskunta, jossa kaikilla on mahdollisuus yrittää, tehdä työtä ja elää hyvää elämää. Kaikilla. Se ei perustu ennakkoluuloiseen ja eri ryhmiä syrjivään ajatteluun.

Kokoomuksen pitää pitää näistä arvoista, omasta merkityksellisyydestään kiinni. Ihmisarvolla ei politikoida.

Perussuomalaisten ahdasmielinen ja vastenmieliseen ihmiskäsitykseen perustuva nollasummapelipolitiikka on asia, jonka kanssa ei pidä flirttailla.

Ei anneta ahdasmielisyyden myöskään vallata määritelmää oikeistosta. Ei kallistuta vaaralliseen ääriajatteluun, määritellään oikeistolaisuus itse. Minusta kokoomus ei voi olla hallitusyhteistyössä sellaisen puolueen kanssa, jonka puheenjohtajan ihmiskäsitys on avoimen ennakkoluuloinen ja ajattelu avoimen rasistista. En itse usko sellaiseen kallellaan olevaan Kokoomukseen ylipäätään. En usko, että se olisi mitään muuta kuin kuihtuva Kokoomus.

Mutta ennen kaikkea se ei ole se Kokoomus, johon olen liittynyt.

On mm. Wille Rydmanin taannoisen Helsingin sanomien haastattelun perusteella selvää, että edustamme hyvin erilaista ajattelua tässä. Sanon siis suoraan: olisi liian vaikeaa edustaa Rydmanin kokoomusta.

Mutta.

Olen sanonut sen aikaisemmin ja sanon sen nyt. Pyrin siihen, että en osallistu kokoomuksen sisäisten ristiriitojen selvittelyyn julkisuudessa. Olen tämän parin viikon aikana pyrkinyt olemaan provosoitumatta, vaikka yritys on ollut kova. Vaikka ristiriitojen julkinen likapyykki voisikin olla omasta vallapolitiitisesta näkökulmasta fiksumaa ei se koskaan ole puolueen vaalimenestyksen näkökulmasta sitä. Helsinkiläiset haluavat, että me pidämme huolta Helsingin asioista, emme nahistele julkisuudessa keskenämme. Ei anneta oman sisäisen riidelyn kidnappata helsinkiläisiltä vaaleja ja meiltä vaalivoittoa.

Vastaus kysymykseen, pitkän kaavan kautta.

Minua pyydettiin kokoomuksen pormestariehdokkaaksi ja koska tehtävä on tärkeä, pohdin sitä tarkkaan. Minulla ei ole politiikkaan liittyviä urapyrkimyksiä, mutta Helsingin, oman kotikaupungin johtaminen, on kiistatta tehtävä, jonka koen hyvin merkitykselliseksi.

Oma intohimoni kohdistuu Helsinkiin ja Helsingin ja helsinkiläisten menestymiseen. Tehdyt tutkimukset ilahduttavasti näyttävät siltä, että pormestariehdokkuudelleni on helsinkiläisten äänestäjien keskuudessa myönteinen vastaanotto. Olisi kunnia tehdä kanssanne kokoomuksen vaalivoitto. Tekisin pormestarina työtä helsinkiläisten eteen kanssanne todella mieluusti.

Siksi olen ehdolla nimenomaan pormestariehdokkaaksi.

On huomattava, että kysymys ei ole sillä tavoin neutraali, että olenko ehdokkaana vain en. Mikäli tapahtumakeiju etenisi kysyjän tarkoittamalla tavalla Kokoomuksen Helsingin pormestariehdokkaana olisi Wille Rydman. Kuten totesin: se ei ole se Kokoomus, jota voisin edustaa.

Puheenvuoroa kiiteltiin ”vuosikymmenen kokoomuspuheenvuoroksi”. Ei se sitä ollut. Mutta kiittely osoitti, että puolueen johdosta ei ole kuultu mitään arvoista ja linjavalinnoista pitkään aikaan. Puolueen sisällä on enemmistö, joka katsoo sivusta, kun ahdasmielinen vähemmistö hilaa puoluetta koko ajan vastenmielisempään suuntaan, Halla-ahon kainaloon.

Piirin johtoon kuuluva henkilö totesi jälkeenpäin kuinka ihanalta oli tuntunut, että joku sanoo jotain ääneen, kun hänellekin on taottu päähän, että ei ole sopivaa, eikä kannata puhua linjasta ääneen. Ei keikuteta nyt tätä venettä.

Mutta eikö venettä kannata keikuttaa, jos se on menossa väärään suuntaan?

On kuitenkin hyvä huomata, että samalla kun tässä kokouksessa tehtiin Kokoomuksen Helsingin pormestariehdokkaan valinta, se tapahtui äänin 67–34. Samalla tämä kokous oli se hetki, josta tosiasiallisesti alkoi viimeinen lähtölaskenta. En sitä tuolloin vielä tajunnut, mutta keskustelu sisällä ja ulkona oli saanut minut vakavasti miettimään, onko tämä minun Kokoomukseni ja voinko sitä edustaa. Mietin olenko sittenkään oikea valinta Kokoomuksen sisäisestä näkökulmasta. Isoin ongelma ei ollut erilaiset ”someöyhöttäjät”. Isoin ongelma oli se, että systemaattiseen häirintään osallistui ja tätä masinoi oma porukka, joka samalla siis teki sabotaasia Kokoomuksen vaaleille Helsingissä.

En halunnut, että Kokoomuksen sisäpoliittinen peli kidnappaa helsinkiläisiltä vaalit. Lopulta taisi käydä niin, että se kidnappasi oman agendani ja oman analyysini mukaan myös mahdollisuuden tehdä työtä helsinkiläisten hyväksi seuraavat neljä vuotta.

Tein siis alussa arviointivirheen, huomasin sen ja pyrin sitten korjaamaan virheeni niin nopeasti kuin pystyin, jotta kokonaisuudelle syntyisi mahdollisimman pienet vauriot. Mutta ensin mentiin jatkoajalle.

Jatkoaika 15. helmikuuta – 27. helmikuuta

SE natsikulkue.

Ehdokasvalinnan jälkeen oli mahdollista osallistua julkiseen keskusteluun. Ensimmäinen kutsuja oli Maikari ja siellä aamu-tv ja Ivan Puopolo. Maahanmuutto ei ole virallisesti niitä kysymyksiä, joista päätetään kaupunginvaltuustoissa tai kaupunginjohdossa, mutta Halla-ahon julistaessa vaalit ”hallituksenkaatovaaleiksi” oli selvää, että aihe oli tapetilla. Eikä kaupunkikaan ihan toimeton voi olla maahanmuuttokysymyksissä.

Helsinki tarvitsee kipeästi maahanmuuttajia, jo puolet Helsingin busseista kulkee maahanmuuttajien työllä, ja pelkän huoltosuhteen takia tarvitsemme aktiivista maahanmuuttopolitiikkaa. Helsingin on oltava houkutteleva ihmisille, jotka haluavat rakentaa omaa elämäänsä ja yhteistä hyvinvointia tekemällä työtä ja olemalla toimeliaita. Me tarvitsemme huippukoodareita ja vanhustenhoitajia, wolt-kuskeja ja kouluttautuvia ja koulutettuja ihmisiä, jotka osaamisellaan rikastuttavat suomalaista yritys- ja työelämää, jossa yhdessä luomme lisää työtä ja mahdollisuuksia.

Lisäksi, vaikka kansainväliseen suojeluun liittyvät kysymykset ovat valtakunnan politiikkaa, maahanmuuttajat keskittyvät usein suuriin kaupunkeihin, ja sitä kautta myös maahanmuuttoon liittyvät mahdolliset lieveilmiöt ovat usein kaupunkien päänaiva. Syrjäytymiseen liittyvät riskit pitää torjua, jotta vältytään syrjinäältä, ennakkoluuloihin ja rasismiin liittyviltä ilmiöiltä ja jakautumiselta meihin ja niihin muihin.

Keskustelimme Puopolon kanssa Helsingistä, teemoistani taloudellisesta, inhimillisestä ja ekologisesta kantokyvystä ja Helsingin tulevaisuudesta. Toimittaja halusi nostaa keskusteluun maahanmuuttoon liittyvät asiat, sen, että olin todennut toivovani, että Helsinki olisi kansainvälisempi ja avoimempi. Samaa asiaa muuten

toivoi Kokoomuksen kyselyn mukaan (kevät 2020) 70 prosenttia helsinkiläisistä. Totesin, että Suomi ja Helsinki tarvitsevat maahanmuuttoa, siitä tulee suorastaan kohtalonkysymys; tarvitsemme niin huippukoodareita kuin wolt-kuskejakin. Tähän toimittaja totesi, että Halla-aho ja Perussuomalaisethan eivät vastusta työperäistä maahanmuuttoa vaan vain suojeluperusteista maahanmuuttoa.

Tosiasiassa näitä kahta on asenteellisesti vaikea erottaa keskenään, ja tämän totesin. Jakamalla ihmisiä hyviin ja huonoihin luomme myös asennemaailman, jossa nimenomaan maahanmuuttajataustaisia jaetaan kahteen eri kategoriaan. Emmehän me puhu kantasuomalaisistakaan hyvinä ja huonoina suomalaisina? Perussuomalainen retoriikka ja politiikka perustuu vastakkainasettelulle meidän ja niiden muiden välillä, pelon lietsomiselle siitä, että ”nämä muut” tulevat ja vievät jotain, minkä me koemme omaksemme, oli kyse sitten työpaikasta, vaimosta tai sosiaaliturvasta. Sellainen retoriikka ei rakenna vaan repii.

Totesin haastattelussa, että näen suomalaisen yhteiskunnan ja Helsingin suurimmaksi uhkatekijäksi sen, että jakaudumme meihin ja niihin muihin, emmekä näe ihmistä ihmisenä. Otin esimerkiksi sen, että on turha kuvitella, että Helsinki on maailman huipputyöntekijöille houkutteleva paikka asua, jos ikkunan alla marssii natsikulkue. Viittasin tällä 2019 itsenäisyyspäiväkulkueeseen, josta ystäväni otti kadulla videokuvaa järkytyneenä ja josta myös Helsingin sanomat uutisoi otsikolla: *Äärioikeistolaisten hihamerkit ja anarkistiliput vilahtelivat Helsingissä, kun tuhannet marssivat itsenäisyyspäivän mielenosoituksissa – Poliisi otti kiinni 13 ihmistä*. Vuonna 2020 kulkueita ei tietenkään järjestetty koronatilanteen takia.

Alkoi hämmäntävä episodi, systemaattinen hyökkäys, jonka aikana mykistin 468 twittertiliä omasta keskusteluvirrastani.

Jopa toimittaja Sanna Ukkola kiinnitti huomiota tähän omituiseen hyökkäykseen, johon tosiasiallisesti osallistui moni kokoomuslainen joko nimimerkin takana tai omalla nimellään. Oikeistopopulismin nousua vähäteltiin, sen yhteyttä ääriliikkeisiin vähäteltiin, sen olemassaolo jopa kiistettiin ja samalla sitä kuitenkin edustettiin. On selvää, että Perussuomalaiset ja ääriajattelua edustavat kokoomuslaiset ovat yrittäneet tehdä itsestään salonkikelpoisia ja edes viittaus siihen, että ääriajattelusta on lyhyt matka ääritekoihin, oli liikaa. Jopa tosiasiat kiellettiin. Natsikulkueita ei ole, Suomessa ei ole ongelmaa. Hajaantukaa.

Mutta kun on ongelma.

19. helmikuuta Miia Autere, kokoomuslainen kuntavaaliehdokas Espoosta, päätti twiitissä rinnastaa natsilipun ja sateenkaarilipun ja otsikoi twiittinsä: *”Miten suututtaa kaikki kerralla: Onko jo mauton?” Hän jatkoi vielä: ”Täsmennänpä tähän, että kuva on omasta mielestäni vähän mauton, mutta provosoi toivoakseni sitten asiallista keskustelua. Itse vastustan kaikenlaista ääriajattelua ja ismejä, koska ne harvoin ovat hedelmällisiä. Yltiösateenkaarismi ja kansallissosialismin ihailu ovat ääripäitä.”*

Yltiösateenkaarismi? Toisin sanoen tasa-arvon tavoittelu on ääriliikehdintää? On hyvä huomata, että kun ryhdytään jakamaan ihmisiä meihin ja niihin muihin, ollaan polulla, joka on monin tavoin epämiellyttävä ja jossa voi itsekin huomata olevansa ”niitä muita”. Milloin tahansa. Siksikin sille polulle lipsahtaminen on niin vaarallista.

Tästä alkoi tyypillinen keskustelu: tyrmäys ja torjunta (syystä!) ja sen jälkeinen uhriutuminen (kun mitään ei saa enää sanoa). Lopulta keskusteluun vedettiin minutkin: tätäkö Kokoomus edustaa, tätäkö minä edustan? Totesin twitterissä, että olen tyrmistyjän kanssa samaa mieltä: *”tämä ei ollut kyllä mitään muuta kuin iljettävä ja mauton ulostulo, joka ei ”provosoi” mitään hyvää keskustelua”*.

Vaihtoehtona olisi ollut olla hiljaa, mutta se ei tuntunut minulle mahdolliselta. Olen varsin herkkä sille ajattelulle, että ihmisiä ei nähdä tasavertaisina, ihmisinä, joilla on tasavertaiset mahdollisuudet onnelliseen

elämään. Olen myös sitä mieltä, että hiljaisuus luo tilaa ääriajattelulle. Tosiasiassa suurin osa helsinkiläisistä ei edusta sitä. Miksi sitten keskustelun kautta vaikutelma on toinen? Siksi, että toinen puoli on hiljaa. Ei siis olla.

Tämän jälkeen tietysti syytettiin siitä, että pormestariehdokas oli heittänyt tavallisen kiltin ehdokkaan bussin alle.

19.2. Tapani Hirvanen twiittasi:

Hamsterin äö:lla varustetulla Kirsillä on tuskin varaa arvostella mitään tai ketään. Ps. varo ikkunasi takana kurkkivia kuunat-seja, vaalien lähestyessä niiden aktiivisuus lisääntyy.

Ja sähköpostilla tuli vieläkin suurempaa palautetta: ”Työnnä se sateenkaarilippu perseeseen niin kuin aidot homot.”

Parempaa oli vielä edessä. Kokoomuslaiset kunnostautuivat kunnolla.

Kunnallisvaaliehdokas Helsingissä, Atte Kaleva, teki videon (omien sanojensa mukaan) protestiksi siitä, että natseihin liittyvää retoriikkaa ja rekvisiittaa paheksutaan, mutta kommunismi sallitaan. Videolla hän kertoi unelma-Helsingistä, joka on vapaa kommunisteista.

Patrick Gayer, totesi twiitissään 20. helmikuuta ”Nyt alkanut kauhistelu Kalevan kommunismi-twiitistä on just se mitä hän hakee ja se antaa vain hänen kannattajilleen energiaa kampanjaan. Eli, jos et halua auttaa häntä vaaleissa, älä anna hänelle yhtään lisää huomiota.” Vastasin tähän twiitillä; ”Juuri näin. Kiitos.” Ajatuksena siis yksinkertaisesti se, että jos ei halua näkyvyyttä jollekin asialle, sitä ei kannata jakaa.

(Myöhemmin Gayer poisti twiitin omien sanojensa mukaan siksi, että keskusteluvirta täyttyi kaikesta asiattomuudesta ja ”notifikaatiot räjähti käsiin”.)

Vastauksestani alkoi julkinen uhriutuminen ja pohdinta siitä, voiko Kokoomuksen pormestariehdokas jälleen käyttäytyä niin, että ilmaisee kantansa?

Jussi. K. Niemelä

Minusta on jotenkin ainutlaatuista, että puolueen pormestariehdokas kehottaa olemaan äänestämättä puolueen toista ehdokasta. Tällaisista ei liene milloinkaan aiemmin sattunut?

Kati Martinson

On tämä minustakin hämmentävää. Mutta toisaalta vapautuu ainakin omasta kalenterista paljon tilaa, mikä on aina mahdollisuus.

Päivän Byrokraatti 20.2.

Onkohan Kirsi Piha mahdollisesti epäkokoomuslaisin ehdokas kokoomuksella ikinä? Ensin toissapäivänä kiusaa silakoiden mukana kokoomuksen ehdokasta Espoossa, nyt kehottaa olemaan äänestämättä puolueensa valtuutettua Helsingissä. Mielipiteitä ei erota Sinnemäestä. Vihreiden myyrä?

Mika Kinnunen 23.2.

Pari päivää sulatellut edustamani puolueen pormestariehdokkaan kommenttia @attekaleva an liittyen. Iso moka. Pisti pohti-maan mikä on @kokoomus en todellinen suunta jos julkiset reaktiot omia kohtaan näin nopeita ja harkitsemattomia.

Petri Metsämaa 23.2.

@vihreät näyttää onnistuneen soluttamaan @kokoomus’een myyrän. Myyrän nimi on @kirsipiha. Mitäköhän oikein ovat ajatelleet kun tarjolla oli ollut loistava ehdokas @willerydman

Kokoomuksen pormestariehdokas siis ei ole yksittäinen ehdokas vaan edustaa kaikkia kokoomuslaisia ehdokkaita, niin Espoossa kuin Helsingissäkin. Edes räikeät ulostulot ja loukkaukset liittyen ihmisarvoon eivät olisi siis sellaisia, että niistä voi kommunikoida suoraan. Facebookin sisäisissä kokoomusryhmissä keskustelu oli välillä niin sakeaa, että melkein itketti. Oli selvää, että tällaista porukkaa on mahdotonta edustaa, jos mitään rajoja ei aseteta.

Kuten eräs nimimerkki totesi twitterissä: *Vittu syö ämmä paskaa. Pilaat koko kokoomuksen.*

Kokoomuslaiset kehottivat minua tutustumaan Kokoomuksen Toivon käyttöohjeeseen. Vuonna 2007 Kokoomuksen vaalikampanjan kärki oli Toivo. Vuonna 2021 teema on sama. Toivon kampanjan pohja alun perin, vuonna 2007, rakennettiin vahvalle viestinnälle ja Jyrki Kataisen omalle ajatukselle siitä, että politiikan tehtävänä on luoda toivoa mahdollisuuksien rakentamisen kautta ihmisille, yhteiskunnalle, Suomelle. Se perustui myös sisäisen toimintatavan muutokselle. Mitä jos poliitikot aloittaisivat itsestään? Käyttäytyisivät hyvin, kuuntelisivat ja pyrkisivät ymmärtämään. Tästä tehtiin Toivon käyttöohje. Siitä tehtiin huoneentaulu ja siihen kokoomuslaiset edelleen vetoavat. Milloin mistäkin syystä. On herännyt kuitenkin epäily, että moni ennenkin käyttää näitä käyttäytymissääntöjä toista vastaan kuin katsoen peiliin.

Itselleni käyttöohje on hyvinkin tuttu. Olin vuonna 2007 kirjoittamassa sitä.

Jouduin kysymään itseltäni vakavasti, olenko ongelma?

Vastasin: Olen.

Kokoomuslaiset halusivat ehdokkaakseen sellaisen ihmisen, jolla on liimapintaa laajemmalle kuin vain Kokoomuksen peruskannattajiin. Tämä sama liimapinta muodostui ongelmaksi, kun haluttiinkin ehdokkaaksi sellainen, jolla on enemmän liimapintaa persukannattajiin. Sisäisen ja ulkoisen välinen ero kasvoi liian suureksi.

Prosessin aikana kävin kymmeniä keskusteluja kokoomuslaisten kansanedustajien, valtuutettujen ja työntekijöiden kanssa. Kuukauden sisällä oli selvää, että puoluetta pitää kuristusotteessa ahdasmielinen rajapinta-analyseillä pelaava joukko, joka haikailee Kokoomuksesta omien sanojensa mukaan konservatiivisempaa mutta on tosiasiassa halla-aholaista ajatusmaailmaa myötäilevä joukko. ”Pieni äänekäs vähemmistö” on sitä numeerisesti, mutta henkisesti ote on luja. Niin luja, että se vaikuttaa jo politiikan sisältöön. Tämä on nähty myöhemmin muun muassa välikysymyskeskusteluissa ja niiden äänestyksissä, jotka eivät ole olleet Kokoomusta kaunistavaa katseltavaa. Tämä on nähty surullisessa ja sekavassa EU:n elpymispakettiaänestyksessä, jossa Kokoomus oman oikeistopopulistisen siipensä kidnappaamana päätti ensin äänestää tyhjää. Se on nähty perustuslakivaliokunnan politisoitumisessa, jossa kokoomuslaiset valiokunnan jäsenet ovat olleet isossa roolissa. Palaan tähän vielä tuonnempana.

Sanna Ukkolan tv-ohjelmassa, jossa kävin, Iltasanomien toimittaja Timo Haapala ryhtyi väkäämään siitä, olenko ehdolla Kokoomuksen puolueen puheenjohtajaksi, tätä peliä pidettiin lähes varmana. Mikään vakuuttelu siitä, että Helsinki on ainoa kiinnostuksen kohteeni, ei vakuuttanut. Puolueen sisällä kiehuu niin samaa valtapelisoppa, että siihen tulee vedetyksi mukaan, halusi tai ei.

Tosiasiassa kaikella tällä ei ollut mitään tekemistä Helsingin tai edes henkilökohtaisesti minun tai näkemysteni kanssa. Taustalla oli pelko pelin muuttumisesta hallitsemattomaksi. Puolueen sisällä puhutaan avoimesti siitä kuinka Petteri Orpo ja Antti Häkkinen, joka tosiasiallisesti johtaa oikeistopopulistiklikkiä, ovat sopineet yhdessä, että Häkkinen ei haasta Orpoa ja seuraavassa puoluekokouksessa Orpo sitten tukee Häkkästä. Elina Valtosta on sisäisesti varoitettu ”toistaiseksi” haastamasta Orpoa, vaikka todellisuudessa se olisi kannattanut tehdä jo edellisessä puoluekokouksessa. Valitettavasti Valtonen on toistaiseksi suostunut tyytymään

Valitettavasti Valtonen on toistaiseksi suostunut tyytymään varapuheenjohtajan rooliin. Toivottavasti tämä muuttuu.

Sisäinen pormestarikisa ja siihen liittyvä ulkoinen kokoomusklakin masinoima hyökkäys onnistuivat paalutamaan itseni yleishdokkaasta punavihernurkkaan, epäkokoomuslaiseksi ehdokkaaksi ja veivät hapen paitsi kampanjalta, myös työn onnistumiselta. Jos olisin tiennyt asetelman etukäteen, en olisi lähtenyt kisaan mukaan. Kuten totesin, lähdin hommaan Helsingin takia ja kuvittelin joukkueen haluavan samaa. Kun joukkue sitten hajaantuu ja lopulta epäilee riittävästi, tulee selväksi, että vaikka järven yli vielä yhdessä jotenkin päästäisiin, sen jälkeisestä matkasta tulee liian raskas savotta.

Siihen savottaan, jatkuvaan neljän vuoden kestävään ristiriitaan oman ryhmän kanssa, en ollut valmis. On myös eri asia olla riviehdokas, jolloin voi – ehkä – sietää epäasiallista käyttäytymistä joukkueovereilta kuin olla pormestariehdokas, joka tällaisessa vaaliasetelmassa tosiasiallisesti toimii vähän kuin paikallisena puolueen puheenjohtajana, edustaen koko joukkuetta niin vaalikeskusteluissa kuin mahdollisesti pormestarina vaalikaudellakin.

Oli pakko todeta, että tämä Kokoomus ei tällaisenaan sittenkään ole enää minun Kokoomukseni. Tapa, jolla ihmisistä puhutaan, jolla ihmisarvoa poljetaan, on kammottava. Juristi Mikko Aarnio puki tämän twiittiin 4. helmikuuta: *”Kokoomus on siitä omintakeinen ja jännä puolue, että siellä joudutaan sisäisesti vääntämään sellaisista perusasioista, kuten ihmisarvon loukkaamattomuudesta ja yhdenvertaisuudesta. En tiedä, kuinka sellaista jaksaa.”*

Puolueen puheenjohtajan tai piirin johdon kanssa käyty keskustelu arvoista tai siitä, kuinka kokoomuslaisten ehdokkuudessa pitää olla jotain soveliaisuuden rajoja, ei johtanut mihinkään.

Perjantaina 26. helmikuuta olin tehnyt päätökseni. Yllättäen vielä illalla sain piirin johdolta viestin siitä, että eräs julkisuudessa hyvin tunnettu ja hyvän profiilin ehdokas on ilmoittanut vetäytyvänsä ehdokkuudesta, koska ei koe kokoomuslaisten puolustavan niitä arvoja, joita se julistustensa perusteella väittää puolustavansa. Minua pyydettiin puhumaan tämän, Hanna Gullichsenin, kanssa. Kuulemma piirihallitus oli pitänyt vakavan puhuttelun Atte Kalevalle ja toimenpiteitä on tiedossa. Ilahtuneena totesin, että voin puhua Hannan kanssa, kunhan tiedän mitä nämä toimenpiteet ovat. Vastaukseksi sain, että *”no, rehellisesti on myönnettävä, että ei tässä mitään toimenpiteitä ole, piirihallituksen mielestä Atte on kiva kaveri.”* Niin varmaan onkin, mutta se lienee tässä sivuseikka. Elina Valtonen sai tehtäväkseen soittaa Hannalle. Itse puhuin Hannan kanssa lauantaiamuna, mutta en suostutellakseni (en myöskään innostaakseni häntä jättämään ehdokkuuttaan, hän oli päätöksensä jo tehnyt) vaan jutellakseni. En tunne Hannaa hyvin, mutta jonkun sanan olemme silloin tällöin vaihtaneet. Hanna oli päätöksensä tehnyt. En avannut omaa prosessiani, koska sillä ei ollut mitään tekemistä Hannan oman pohdinnan kanssa, vaikka osin samoja kipukohtia jaoimmekin.

27. helmikuuta lauantaina soitin Petteri Orpolle. Petterin jälkeen keskustelin muutaman muun Kokoomuksen sisäpiiriin kuuluvan ihmisen kanssa ja lupasin odottaa iltaan, jolloin julkaisen vetäytymiseni, jotta Kokoomus voi miettiä uusia nimiä. Huhu kiiri nopeasti Kokoomuksen johdossa ja keskeiseltä Helsingin Kokoomuksen vaikuttajalta tuli vielä viesti: *”Ei anneta niiden voittaa.”*

Se viimeistään osoitti, että puolue oli ja on tosiasiaa vakavasti jakautunut eikä kyse ole vain ”sosiaalisen median öyhöttäjistä”.

Moni tietää vertauksen sammakosta ja kiehuvaasta vedestä. Jos sammakko laitetaan kattilaan viileään veteen ja veden lämpötilaa aletaan nostaa hitaasti kiehuvaksi, sammakko ei tajua ilmapiirin muuttumista liian kuumaksi vaan öllöttää kattilassa, kunnes vesi on kiehuva ja on myöhäistä – se kiehuu kuoliaaksi. Jos taas sammakon heittää kiehuvaan veteen, se hyppää sieltä heti tietysti pois.

Kokoomukselle on nähdäkseni tapahtunut näin. Ääriajattelu ja siihen liittyvä ahdasmielinen ja ruma retoriikka on lisääntynyt pikkuhiljaa. Sitä kutsutaan pieneksi äänekkääksi vähemmistöksi, joka vain mölyää. Samalla siihen tottuu ja siitä muodostuu ”normaalia”.

27. helmikuuta illalla julkaisin kirjoituksen, jossa ilmoitin vetäytyväni Kokoomuksen pormestariehdokkuudesta. Päätös oli todella vaikea, mutta ainoa mahdollinen.

Kiitos ja näkemään

1.2. ilmoitin olevani käytettävissä kokoomuksen ehdokkaaksi Helsingin pormestariksi. Tänään ilmoitan, että en ole enää käytettävissä tehtävään.

Tämän sanon raskain sydämin, sillä sisälläni sykkii edelleen helsinkiläinen maailmanparantajan sydän. Oli kyse sitten yritys-elämästä tai politiikasta, lähdän uteliaasti ja avoimesti liikkeelle suunnaten asioita kohti parempaa. Uskon siihen, että kaupungit ja yritykset ratkaisevat nykymaailman viheliäiset ongelmat ja luovat myös konkreettisimmin mahdollisuudet hyvään elämään. Kaupunkien rooli kasvaa, ne kilpailevat keskenään ja houkuttavat niin yrityksiä kuin ihmisiäkin toimeliaisuuteen oli kyse sitten hoivasta, kulttuurista tai uusista teknologisista innovaatioista.

Puolue on merkityksellinen yhteisö, jolla on arvot. Kokoomuksen perusarvo on ajatus ihmisestä, joka on vapaa, toimelias ja tasa-arvoinen. Kokoomuksen perusarvo ei ole ajatus siitä, että missä ihminen - siellä ongelma, vaan ennemmin: missä ihminen - siellä mahdollisuus. Kokoomuksen perusarvo on luoda hyvinvoiva ja toimelias yhteiskunta, jossa kaikilla on mahdollisuus yrittää, tehdä työtä ja elää hyvää elämää. Kaikilla. Se ei perustu ennakkoluuloiseen ja eri ryhmiä syrjivään ajatteluun. Ihmisarvolla ei politikoida.

Jos en olisi varma siitä, että valtaosa kokoomuslaisista ajattelee samaan suuntaan kokoomuslaisuudesta kuin itse, en voisi olla tässä puolueessa. On toinen asia kuitenkin pystyä edustamaan pormestariehdokkaana sitä arvojen kirjoa, joka tällä hetkellä Kokoomuksessa on. Nykytilanteessa on olemassa todellinen vaara, että minulla ei olisi edellytyksiä onnistua kokoomuslaisena pormestarina.

Koen luopumisen myös tietysti henkilökohtaisena epäonnistumisena. Päätös on ollut erityisen vaikea siksi, että se aiheuttaa päänvaivaa Helsingin Kokoomukselle, loistaville ehdokkaille ja näiden vaalityölle. Kiitän kaikkia teitä, jotka olette näiden viikkojen aikana osallistuneet kanssani sen miettimiseen, miten Helsinki olisi vielä parempi paikka elää. Kokoomuksessa on upeita ehdokkaita, joilla on arvot kohdillaan. Toivotan kaikille teille menestystä. Tuotan pettymyksen myös niille helsinkiläisille, jotka ovat kovasti vaalityössä kannustaneet. En ole ylpeä siitä, että luovun, mutta henkilökohtaisesti tilanteesta tuli itselleni eettisesti kestämaton ja savotasta liian raskas. Luovuttamisella ja luopumisella on kuitenkin iso ero. Luovun kuntavaali- ja pormestariehdokkuudesta, mutta en luovuta arvoistani, ajatuksistani tai Helsingistä.

Kuntavaaleissa käytän äänioikeuttani. Elämässäni jatkan työtä ja yrittämistä paremman puolesta.

Olisiko tämän voinut tehdä tyylikkäämmin niin, että olisin osannut harkita asian valmiiksi ennen ilmoittautumista? No ihan varmasti olisi. Elämä on kuitenkin harvoin tyyliä puhdas suoritus.

En anna aiheesta haastatteluja enkä kommentoi tämän enempää. Laitan nyt sosiaalisen median kiinni, olen täysin mielipiteetön kaikesta jonkin aikaa. Toivon puolueelle kaikkea hyvää. Helsinki on tänään erityisen kaunis. Oma kotikaupunkini. Hoidattehan sen asioita seuraavat neljä vuotta viisaasti.

Jälkipeli 27. helmikuuta eteenpäin

Tässä vaiheessa olisi varmasti ollut luontevaa, että ehdokaskisan toinen ehdokas olisi ottanut nyt paikkansa. Hän ei kuitenkaan ollutkaan nyt käytettävissä tehtävään.

Moni ilmoitti minulle eroavansa puolueesta koska koki arvovistiriidan räjähtäneen käsiin. Jokaiselle sanoin, että ei kannata. En itsekään eronnut puolueesta. Moni kokoomuslainen sanoi toivovansa, että tapahtuneesta lähtisi nyt viimeistään jonkinlainen ryhtiliike ja sisäinen muutos. Moni kokoomuslainen koki tulleen myös petetyksi, en ollutkaan osannut lopulta täyttää odotuksia. Moni oli minulle vihainen, ymmärrän sen. Myönteisten ja ymmärtävien viestien ja puheluiden vyöry oli silti valtava. Ja ne tulivat todella eri tyypisiltä ihmisiltä.

27. helmikuuta Jussi Lähde twiittasi: *Kirsi Pihan ilmoitus vetäytyä Helsingin pormestarikisasra vetää miettiä. Poliittika tarvitsisi jokaisen osaavan ja avarasydämissen ihmisen ja sitä Kirsi todella on. Perustelussissa on paljon pohdittavaa.*

Lauri Lindén 27. helmikuuta: *”Olin Kokoomuksessa aika hemmetin huolissaan kun liberaalit ehdokkaat jättivät puolueen sen takia, ettei Kokoomus ole enää sivistyspuolue. Neuvona suosittelen johdolle suorasanaista irtisanoutumista ääliökannanotoista, ja nopeasti.”*

Samana iltana vielä Petteri Orpo totesi: *”Kokoomuksen arvot ovat vapaus, vastuu ja demokratia, mahdollisuuksien tasa-arvo, sivistys, kannustavuus, suvaitsevaisuus ja välittäminen. Näiden puolesta Kokoomus on aina tehnyt töitä ja tekee myös tulevaisuudessa.”*

Tere Sammallahti taas vastasi tähän seuraavana päivänä 28. helmikuuta:

”Huomautan, että meillä on Pihan ja sen toisen jälkeen vielä tuhansia liberaaleja ehdokkaita ympäri Suomea. Jos määrittelet puolueen mieluummin sen jättäneen marginaalivähemmistön kautta kuin sen jäsenten kautta, niin go for it. Mutta se ei ole uskottavaa.”

Itse taas en ymmärrä, miksi kokisin tilannetta kiusallisena. Ehdolta lähti kaksi ihmistä, jotka eivät selkeästikään ymmärtäneet, että ovat tulleet ehdolle Kokoomukseen eivätkä johonkin yhden totuuden vihreisiin.”

En osallistunut itse jälkipelin keskusteluun. Vastasin kielteisesti haastattelupyyntöihin, joita tuli kaikilta medioilta. Julkisuudessa spekulointiin sitä ja tätä, useimmiten itselleni kielteisellä tavalla. Päätin kuitenkin purra hammasta ja olla hiljaa. Yksityisviesteihin tutuille vastasin, että tila meni liian ahtaaksi toimia Kokoomuksen pormestariehdokkaana ja edustaa sitä arvokirjoa, jota puolue nyt sekavuudessaan edusti.

Helsingin Sanomat teki useamman spekulatiivisen jutun siitä, mitä oikein tapahtui. Muut olivat äänessä, minä en.

Miksi?

Koin ja koen isoa vastuuta kokonaisuudesta, jossa olen mukana, tässä tapauksessa Kokoomuksen vaalime-
nestyksestä ja tulevaisuudesta. Koin, että olin luonut innostusta, jonka omalla toiminnallani olin joutunut
katkaisemaan alkuunsa ja halusin, että Kokoomus saa uudet siivet alleen vaaleihin. Toivoin, että vaikkapa
Juhana Vartiainen ottaisi ehdokkuuden vastaan. Juhana on fiksua tyyppiä ja tuntuu olevan sisäpoliittisesti
hyväksyttävämpi. Vaalit olivat jo lähellä, ehdokashankinta oli menossa kiinni (silloin luultiin vielä, että vaalit
voidaan järjestää alkuperäisellä aikataululla huhtikuussa), en halunnut hankaloittaa mitään näistä. Olin siis
hiljaa ja katsoin näytelmää. Ja saatoinkin vain todeta, että M.O.T.

Jälkipelissä moni kokoomuslainen määritteli minut ulkopuoliseksi: Valtuustovaaliehdokas Otto Meri 2.3.:

”Viime päivien keskustelu Kokoomuksen tilanteesta on ollut absurdia. Puolueen ulkopuoliset henkilöt kertovat jyrkistä sisäisistä arvostiridoista. Me puolueen sisällä taas mietimme, että mistä arvostiridasta ulkopuoliset mahtava puhua.” Kun hänelle huomautettiin, että pormestariehdokasta on vaikea pitää ulkopuolisena, hän vastasi tähän: ”Piha oli kaksi viikkoa puolueen pormestariehdokas. Ehkä hänelle tuli yllätyksenä, että Kokoomuksen sisälle mahtuu useita mielipiteitä.”

Jukka Lindström totesi 2. maaliskuuta, että *”Kokoomus tuntuu puhuvan tilanteestaan vähän niin kuin alkoholistit juomisestaan. ”Ei minulla ole mitään ongelmaa! Okei, lauantaina lähti kyllä vähän lapasesta. Mut nythän tilanne on ihan täysin hallinnassa!”*

Myönnän, että alussa kävin seuraamassa keskustelua, luin muutaman artikkelinkin, joita kirjoitettiin (tai no, pyysin mieheni lukemaan ja kertomaan, jos oli jotakin, mikä oli välttämätöntä tietää). Nuolin haavojaani piilossa. Kävin oman sisäpiirini kanssa keskustelua aiheesta. Kokoomuksessa sisäisesti moni moittimisen sijaan kiitti minua. Juopa, joka on puolueen sisällä, oli tullut näkyväksi. Moni sanoi toivovansa, että Kokoomuksessa lähtisi muutos käyntiin. Sen lopputulos voi tietysti olla kumpi vain, mutta kaksilla rattailla liikkuminen on yleensä lopulta mahdotonta.

Osa kokoomuslaisten kannanotoista oli defensiivisiä ja ymmärrän sen hyvin. Koettiin, että ei ollut aika käydä arvokeskustelua, puolue oli hetken vapaassa pudotuksessa, kunnes löytyi uusi pormestariehdokas, vaaleja vielä siirrettiin eteenpäin ja saatiin lisää aikaa. Ymmärrän, että siinä tilanteessa kieltäminen oli tarpeen. Puolueen yhdessä hyväksytyjä periaatteita ja puolueohjelmaa siteerattiin ja Orpon tavoin oli tarpeen vakuuttaa, että puolue puolustaa vapautta, vastuuta ja demokratiaa, mahdollisuuksien tasa-arvoa, sivistystä, kannustavuutta, suvaitsevaisuutta ja välittämistä. Ja niin moni tekeekin. Nämä ovat puolueen arvojen ytimessä. Arvot eivät kuitenkaan ole mitään, jos ne eivät toteudu käytännössä. Samaan aikaan kun toisaalla puolustettiin näitä arvoja, toisaalla Helsingin Sanomien mukaan puhuttiin siitä, kuinka Piha tuli piirikokoukseen ja rupesi puhumaan ”jotain arvohöpöhöpöä”. Osa oli sitä mieltä, että vihdoinkin puolueessa joku testaa arvoja käytännön tasolla ja toisaalla taas sitä pidettiin, jos ei kiusallisena, niin ainakin tarpeettomana. Palaan tähän vielä myöhemmin.

On vaikea sulkea silmiään siltä, että Kokoomusta edustaneet tahot ovat muun muassa parjanneet Al Holin lapsia, verranneet sateenkaariliikettä natsismiin ja pahoitelleet sitä, että paidassa ei saa olla Hitlerin kuvaa vaikka Che Guevara on ok. Suomen poliisi twiittasi 2. maaliskuuta, että *”Suomalaisessa oikeusvaltiossa meillä jokaisella on erinomaiset mahdollisuudet pysäyttää rasisti, oli kyseessä sitten poliittinen päättäjä, julkisuuden henkilö, seinänaapuri tai poliisi, kirjoittaa poliisijohtaja Sanna Heikinheimo”*. Tähän kokoomuslainen valtuustovaaliehdokas toteaa:

”Onko tämä ihan oikea poliisin twitteritili vai taas joku parodiatili? Voitteko ystävällisesti vastata tähän kysymykseen @suomenpoliisi”

Atte Kaleva

Helmikuun lopulla Helsingin Uutiset julkaisi gallupin, jossa Vihreät oli noussut Helsingissä suurimmaksi puolueeksi. Tätä voi analysoida monella tavalla, kukin varmasti edukseen. Joko niin, että ehdokkuuteni johti kannatuksen sukellukseen tai niin, että Helsingin Kokoomuksen ehdokaskisa oli nostanut oikeistopopulistien profilia ja sisäiset ristiriidat nähtäväksi eikä Helsingissä persukokoomukselle ole tilausta. On hyvä huomata, että Taloustutkimuksen tekemä ja Helsingin uutisten teettämä gallup eivät ole keskenään sellaisinaan vertailukelpoisia. Korkeintaan niistä voi vetää karkeita johtopäätöksiä.

Omaan vetäytymispäätökseeni gallupilla ei ollut mitään merkitystä. Päätös oli tehty jo edellisenä päivänä, jolloin en tiennyt gallupista mitään. Päätös taas perustui sille, kuinka Kokoomus näyttäytyi oman arvomaailmani näkökulmasta tässä vaiheessa.

Puolueissa on aina erilaisia ihmisiä, erilaisia käsityksiä, ja erilaisia arvomaailmojakin. Näin on aina ollut ja suurissa puolueissa näin tulee aina olemaan. On kuitenkin eri asia olla riviehdokas joukossa erilaisia ehdokkaita kuin olla joukon veturi, pormestariehdokas, mahdollisesti pormestari, joka ikään kuin edustaa näitä

kaikkia ehdokkaita ja tulevia valtuutettuja. Tässä vaiheessa koin, että en pysty seisomaan sellaisen ajatusmaailman edustajana, jossa ehdokas voi verrata pridelippua ja natsilippua keskenään, paheksua sitä, että joku huolestuu itsenäisyyspäivän kulkueista, joissa avoimesti kannetaan natsitunnuksia ja tehdään natsitervehdyksiä ja jossa avoimesti ja systemaattisesti osallistutaan laajamittaisesti hyökkäykseen sellaista ehdokasta vastaan, joka tohtii sanoa sanan monikulttuurisuus myönteisessä merkityksessä.

Ja kyllä. Jäin miettimään sitä, että kenen tämä Kokoomus oikein on?

2. Kenen Kokoomus?

Helsingin Sanomien vaalikoneessa eduskuntavaalien alla vuonna 2019 esitettiin kysymys: Onko Suomen muuttuminen aiempaa monikulttuurisemmaksi ja monimuotoisemmaksi hyvä asia?

Eräs ehdokas vastasi kysymykseen seuraavasti (HS 1.2.2020): *”Lähiöiden levottomuudet, kunniamurhat, pedofiiliringit ja islamistinen terrorismi eivät ole hyvä asia. Hallitsematon maahanmuutto on Suomelle merkittävä uhkatekijä.”*

Joku perussuomalainen, veikkaat? Valitettavasti ei. Monimuotoisuudesta Kokoomuksen kansanedustaja Wille Rydmanille tulevat ensimmäisenä mieleen kunniamurhat, pedofiiliringit ja islamistinen terrorismi. Tämä ei ole mitään ”light-persua” tämä on ihan HC-persua.

1. Mitä on puolue?

Puolue on ajatus maailmasta, tapa katsoa maailmaa, käsitys siitä, mihin suuntaan ja millä tavalla pitäisi yhteiskuntaa rakentaa. Puolue on aina samalla moniääninen, silloinkin kun sillä on vahva ydin, perustus, yhteiset periaatteet. Se on myös muuttuva. Se on ”tarina”, johon ihminen kirjoittaa itsensä, suhteuttaa itsensä tai jota pyrkii muokkaamaan. Se on aina myös aikansa kuva.

Puoluekenttä on viitekehys, johon ihminen itseään peilaa viimeistään vaalitulanteessa: olenko vasemmistolainen, vihreä, demari, kokoomuslainen, jotain muuta? Mitä puoluetta äänestän? Liitynkö jäseneksi? Miksi? Kannatanko jotain ihmistä, aatetta, puoluetta? Jokainen kertoo tarinaa omasta näkökulmastaan. Saman puolueen tarina voi eri ihmisillä, jäsenilläkin, olla hyvinkin erilainen. Mikä on silloin sen yhteinen asia, liima, joka yhdistää näitä erilaisia tarinoita?

Lopulta kysymys kuuluu: onko puolueen tarina se tarina, johon haluaa itsensä kirjoittaa? Äänestämällä, jäsenenä, vaikuttajana. Luoko puolueen agenda sellaista maailmaa, jossa haluaa elää ja asua?

Pohtiessani Kokoomuksen tarinaa ja omaa ajatustani siitä, en tietystikään kerro ”totuutta” puolueesta. Sisäisten ristiriitojen keskellä ei ole totuutta vaan erilaisia omia narratiiveja siitä. Ymmärrän myös, että julkisuuden kautta on jo kerrottu monia tarinoita ja rintamalinjat ovat helposti jo olemassa. Kun on itse ollut yksi kiistahenkilöistä, on vaikeaa, ellei mahdotonta, olla objektiivinen. Kirjoittaessani tätä yritän kuitenkin selvittää myös itselleni, mikä Kokoomus nyt on ja minne se on suuntaamassa.

Myös ulospäin puolueella pitää olla tarina – visio ja suunta. Sitä laaditaan paitsi ohjelmissa myös – ja erityisesti – nopean kommunikoinnin maailmassa, kannanotoissa joka päivä. Tarina ei ole koskaan staattinen. Jokainen puolueen jäsen ja erityisesti sen ehdokkaat vaaleissa ja vaaleissa valitut vaikuttajat luovat tätä tarinaa.

Puolue on aina myös suuremman yhteiskunnallisen tarinan osa ja kiinni siinä viitekehyksessä. Se, kuinka suomalainen puoluejärjestelmä kehittyi, ei ole irrallaan kansainvälisestä kehityksestä. Siksikin pitää olla tarkkana siitä, mitä suuntaa tosiasiallisesti kannattaa.

Kokoomus, kuten lähes kaikki puolueet, on aina ollut monipuolinen joukko ihmisiä ja erilaisiakin arvopohjia, tai ainakin -painotuksia. Mikä ja kenen Kokoomus sitten oikein on? Luodakseni katsauksen Kokoomukseen olen tukeutunut muun muassa Kokoomuksen omaan julkiseen materiaaliin.

2. Kokoomus – 100-vuotinen liike

Kansallinen Kokoomuspuolue perustettiin 9. joulukuuta vuonna 1918 Helsingissä. Perustajien joukossa oli sekä vanhasuomalaisissa että nuorsuomalaisissa toimineita jäseniä. Ristiriita tai ”kokoamisen filosofia” on siis istutettu syvään puolueen perustuksiin.

Kokoomus perustettiin sivistysaatteeksi, jossa isänmaallisuus oli ytimessä. Voi ehkä olla nykytilanteen valossa yllättävää, että Kokoomuksen arvoihin kuului alussa vahvan valtion periaate, valtio nähtiin tärkeänä osana kansalaisten elinolosuhteiden ja kulttuurin kehittämisessä. Tätä kutsuttiin sosiaalireformismiksi. Kokoomus on ollut vaatimassa progressiivista tulo- ja omaisuusverotusta, ja puolueen ytimessä on ollut ajatus siitä, että varakkailta voidaan vaatia enemmän osallistumista yhteiseen hyvään kuin vähävaraisilta. Vuoden 1920 puolueohjelmassa puolue suunta muuttui sosiaalireformismista konservatismiin ja puolue siirtyi oikealle. Kokoomuksen periaatejulistuksen mukaisesti (1921–1957) ”Kansallinen Kokoomuspuolue pitää kaiken toiminnan ylimpänä ohjeena suomalaisen kansallishengen ja isänmaallisen yhteistunnon kohottamista sekä pyrkimystä valtion ja yhteiskunnan lujittamiseksi”.

1920- ja 30-luvuilla äärioikeistolaisuus näkyi myös Suomessa. Kommunismin vastustaminen, johon Kokoomus keskittyi politiikassaan, johti oikeistolaisen Lapuan liikkeen syntyyn. Liike radikalisoitui ja lopulta koki loppunsa Mäntsälän kapinan yhteydessä. Radikaalin kommunismin vastaisen oikeiston parlamentaariseksi toimintakanavaksi perustettiin Isänmaallinen Kansanliike, IKL- puolue.

Kokoomuslaisena käytämme usein erilaisissa yhteyksissä Juho Kusti Paasikiven lausetta: ”Tosiasioden tunnistaminen on viisauden alku.” Paasikiven, Kokoomuksen ja IKL:n yhteisestä historiasta voi myös ottaa oppia.

Kansallinen Kokoomus oli vanhasuomalaisen puolueen jatkeena myös Paasikiven puolue. Vuonna 1933 Kokoomus muodosti valtiollisissa vaaleissa vaaliliiton IKL:n kanssa, huonolla menestyksellä: Kokoomuspuolue sai 18 edustajaa ja isänmaallinen kansanliike 14, siis yhteensä 32, kun Kokoomuspuolueen edustajamäärä edellisissä vaaleissa oli ollut 42. Tämän lisäksi Kokoomus oli pulassa IKL:n sylissä, johon se oli itse istahtanut. J.K. Paasikivi pyydettiin apuun. Vuosina 1934–36 Paasikivi toimi puolueen valtuuskunnan puheenjohtajana ja veti rajan Kokoomuksen ja IKL:n väliin. Hän piti julkisia ja näyttäviä puheenvuoroja, joissa teki eron konservatiivien ja IKL:n välille. *”IKL:n puhujat näkyvät sysäyksen järkiparan syrjään pitäessään retorisia puheitaan sekä ulko- että sisäpoliittisista asioista. Pelkään pahasti, että ennemmin tai myöhemmin he ja heidän kuulijansa saavat kokea suuria pettymyksiä”*, hän lausui.

Vuoden 1935 puoluekokouksessa puolue irtautui IKL:stä ja puolueen ohjelmaan kirjattiin fasismin vastainen kanta. Vuonna 1936 Paasikivi jätti puheenjohtajuuden Kokoomuksessa, joka oli nyt ohjelmallisesti ja käytännössä erossa IKL:stä. Vuoden 1936 vaaleissa Kokoomus sai jo kaksi lisäpaikkaa, vuoden 1939 vaaleissa viisi uutta paikkaa. IKL:n edustajamäärä putosi.

1950-luvulla uudistettiin periaateohjelmaa. Uusi periaateohjelma muutti puolueen politiikan linjan konservatismista kohti dynaamista konservatismia sekä markkinataloutta. Puolue alkoi muotoutua sellaiseksi, jollaiseksi sen nykyihminenkin tunnistaa: esille nostettiin yksilön asema ja oikeudet yhteiskunnassa, yhteiskuntaa katsottiin vahvasti myös yksilön kautta. Edelleen konservatismi muodosti ytimen: vuoden 1957 ohjelmassa korostuivat yhteiskunnan lujuus, kansankunnan eheys, lakien noudattaminen ja sekä perhe-elämän kunioittaminen. Koti, uskonto ja isänmaa siis.

Suomea ja sen hyvinvointia rakennettiin: kannustava talouspolitiikka nousi politiikassa keskeiseksi osaluueksi. Kokoomus lainasi tuolloinkin laajemmasta viitekehuksesta ajatusmaailmaansa ja linjaksi tuli Länsi-Saksasta omaksuttu sosiaalinen markkinatalous. Kokoomus halusi lisätä yrittäjyyttä ja pienomistajuutta yhteisen hyvinvointivaltion rakentamiseksi.

60- ja 70-luvuista puhutaan ylipolitisoitumisen aikana, muuallakin kuin Suomessa. Suomessa pelättiin vasemmistolaista vallankumousta. Kokoomuksesta tuli sosialismin vastavoima, joka puolusti yksilönvapauksia ja demokratiaa. Puolueen sisällä erityisesti Tuhatkunta ja Kokoomusnuoret kävivät ideologista keskustelua, jonka mukaan yhteiskunnalla ja sen instituutioilla tuli olla vain välinearvo yksilön menestymiselle. Tämä ei ollut valtavirta-ajattelua silloin. Puolueen sisällä oli (silloinkin) ristiriitaa. Niin sanotut Remonttimiehet yrittivät kääntää puoluetta hallituskelpoisemmaksi, ja Kokoomus alkoi tukea ulkopoliitikassa niin kutsuttua. Paasikivi-Kekkosen linjaa.

Vuoden 1970 periaateohjelmassa Kokoomuksen poliittinen linja muuttui. Vahvan valtion itseisarvo poistettiin politiikasta. Esille nostettiin yhteiskunnan moniarvoisuus ja perusturvan parantaminen. Suurista vaalivoitoista eduskuntavaaleissa huolimatta vuosina 1975 ja 1979 vallan kabinettien ovet pysyivät kiinni. Kokoomus pysyi oppositiossa vaikka kuinka yritti mielistellä; Kokoomus tuki jopa poikkeuslakia, jolla presidentti Kekkosen valtakautta jatkettiin.

Myöhemmin puolueessa käytiin keskustelua siitä, suomettuiko Kokoomus 1970-luvulla liikaa. Riippuu, keneltä kysyy.

Yhteiskunnallinen vapautuminen sekä läntinen integraatio nostivat Kokoomuksen suosiota ja painetta hallitusvastuuseen pääsemiseen 1980-luvulla. ”Korpivaellus” päättyi vuoden 1987 eduskuntavaaleissa, kun Kokoomus nousi pääministeripuolueeksi. Helppo ei ollut Harri Holkerin hallituskausi (1987–1991), jonka aikana koettiin kasinotalouden nousukausi, hyvinvointipalveluiden laajentaminen, Neuvostoliiton romahtaminen ja Suomen ajautuminen lamaan. Holkeri on poliittisena henkilönä muistettu monesta asiasta aina kahvin juomisesta silakoiden syömiseen. Itse muistan Holkerin parhaiten siitä, että tämä eräässä tilaisuudessa totesi, että poliitikon tehtävä on olla enemmän kuin pelkkä kansan peili: pitää pystyä johtamaan tulevaisuuteen.

Ilkka Suominen johti puoluetta ja Kokoomuksen puoluetöimisto tunnettiin vahvana vaikuttajana. Kauniisti sanottuna. Rumasti sanottuna puoluetöimisto yritti runtata eduskuntaryhmän, vaaleilla valittujen kansanedustajien yli. Usein se siinä onnistuikin. Kokoomus oli kaikkea muuta kuin harmoninen yhteisö.

Kokoomus eurooppalaistui 1980-luvulla voimakkaasti ja se ja sen nuorisojärjestö alkoivat liputtaa avoimesti reippaan läntisen integraation puolesta. Holkerin hallituskauden jälkeen vuoden 1991 vaaleissa Kokoomus hävisi vaalit, mutta lähti mukaan Esko Ahon lama-ajan porvarihallitukseen. Nyt Pertti Salolaisen johtaman Kokoomuksen periaateohjelma, vuonna 1993, painotti ekososiaalista markkinataloutta. Tästäkin painotuksesta oli isoja sisäisiä ristiriitoja. Samaan aikaan puolueessa käytiin sisäistä valtataistelua. Vuonna 1994 valankahvaan tarttui Sauli Niinistö.

Itse istuin tuolloin vastavalittuna kansanedustajana. Ilkka Suominen sai vapautuksen edustajantehtävästä tultuaan valituksi Alkon pääjohtajaksi ja nousin ensimmäiseltä varasijalta kansanedustajaksi vappuna 1994. Lama-aika, Kokoomuksen sisäinen murros ja Ahon hallituksen hyvin erikoinen päätöksentekokulttuuri tekivät näistä ensimmäisistä vuosista opettavaiset. Samalla Kokoomuksen eduskuntaryhmän sisällä oli selvästi ”oikeistolaisempi” fraktio, johon itsekin kuuluin ja vahvemmin ”sosiaalireformistinen” fraktio. Iiro Viinanen valtiovarainministerinä teki minuun ison vaikutuksen.

Samana vuonna, kun tulin kansanedustajaksi, Suomessa järjestettiin kansanäänestys Euroopan Unioniin liittymisestä. Suomalaiset halusivat kuulua vahvasti eurooppalaiseen viitekehukseen. Kansanäänestyksen jälkeen eduskunnassa näyteltiin vielä erikoinen näytelmä Paavo Värysen yrittäessä jarruttaa Suomen EU-

jäsenyyspäättöstä tapahtuvaksi vasta Ruotsin päätöksen jälkeen. Tavoitteena oli estää Suomen EU-jäsenyys ja muodostaa Pohjolan liiton kaltainen yhteisö. Lopulta Ruotsi teki ensin päätöksensä ja sen jälkeen Suomen eduskunta omansa. Kyllä.

Kokoomus tuki kansainvälisyyttä, vaikutusvaltaa ja kehitystä: vapaata liikkuvuutta ja talouden kasvun edellytyksiä. Suomi liittyi Unioniin 1. tammikuuta vuonna 1995.

Suomen EU-jäsenyykeskustelussa kiinnostavaa ovat ehkä tämän päivän näkökulmasta jakolinjat. Ne eivät aina menneet puolueiden välillä vaan niiden keskellä, eivätkä hallitus-oppositio -linjalla vaan jossakin ihan muualla, arvomaailman toisessa ulottuvuudessa. Keskusta oli voimakkaan kriittinen ja kielteinen Suomen EU-jäsenyyttä kohtaan. Voimakkaasta, vahvatahtoista ja värikkästä Esko Ahosta voidaan olla montaa mieltä, mutta pääministerinä tälle täytyy nostaa hattua. Keskustan äänestäjien ja jäsenten EU-linja oli varsin kielteinen. Aho uskalsi kuitenkin olla jotain muuta kuin pelkkä peili ja vei Suomea määrätietoisesti kohti länsimaista yhteistyötä. Sdp oli oppositiossa, mutta kannatti EU-jäsenyyttä. Itsekin istuin useammassa keskustelutilaisuudessa kyllä-puolella muun muassa edustajakollegan Pertti Paasion kanssa hallituskumppaneiden istuessa ei-puolella.

Ihmisarvoon, monimuotoisuuteen ja monikulttuuriseen Suomeen liittyvässä keskustelussa on siinä mielessä edellä mainittuun verrattavia samanlaisia arvomaailmakaikuja, että jakolinjat menevät helposti puolueiden sisällä, eivät niiden välillä. Niinpä esimerkiksi Kokoomus ja Keskusta kipuilevat kannatuksensa kanssa ja osa puolueen aktiiveista pyrkii lähentymään ääriajattelua, kun taas puolueet yrittävät tasapainotella kaksilla rattailla. Sama dynamiikka näkyy kansainvälisesti. Siinä missä Keskustaa hajotetaan ulkoapäin äänestäjien siirtyessä Perussuomalaisiin, Kokoomus taas kamppailee samasta asiasta sisäpoliittisesti. USA:n republikaanipuolue on hyvä ja pelottava esimerkki siitä, kuinka lopulta voi käydä.

Kokoomus palveli Suomea vielä pääministeri Lipposen hallituksissa. Vuonna 2004 Kokoomuksen uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Jyrki Katainen. Oli aika taas päivittää puolueen periaateohjelma ja aate puheenjohtaja Jyrki Kataisen johdolla. Uusi periaateohjelma hyväksyttiin vuonna 2006. Kokoomus kutsui itseään keskustaoikeistolaiseksi kansapuolueeksi. Kokoomusaate tiivistyi puolueen arvoissa, joita ovat vapaus, vastuu ja demokratia, mahdollisuuksien tasa-arvo, sivistys, kannustavuus, suvaitsevaisuus ja välittäminen.

Nämä arvot pitävät edelleen. Ainakin papereissa.

Kataisen aikana Kokoomus puhui Toivosta. Jyrki Katainen itse loi ajatuksen toteamalla, että politiikka parhaimmillaan merkitsee ihmisille toivoa paremmasta luomalla mahdollisuuksia yrittää, tehdä työtä, kantaa vastuuta ja luoda parempaa yhteistä tulevaisuutta. Toivo oli enemmän kuin kampanja, se oli tapa ajatella. Siihen liittyi voimakkaasti ajatus poliitikoista kansan palvelijoina, ei sen yläpuolella olevana eliittinä.

Vuonna 2011 Kokoomus nousi ensimmäistä kertaa historiassaan eduskunnan suurimmaksi puolueeksi ja Jyrki Kataisesta tuli Suomen pääministeri. Kataisen jälkeen pääministerinä ja vuodesta 2015 alkaen valtiovarainministerinä jatkoi 2014 Kokoomuksen puheenjohtajaksi valittu Alexander Stubb. Stubbin kausi oli lyhyt mutta värikäs. Kansainvälisen ja liberaalin puheenjohtajan kaudella sisäinen konservatiivifraktio kasvoi vastapainona ja lopulta vieroksui puheenjohtajan ulos. Vuoden 2016 puoluekokouksessa kokoomuslaiset ottivat vähän kuin hengähdystauon: Petteri Orpo on neutraali, eräänlainen kirkko keskellä kylää. Orpo on luotsannut sittemmin puoluetta oppositiosta ja uudisti puheenjohtajuutensa viimeksi vuonna 2020 ilman vastaehdokkaita. Orpon kausi on ollut sisäisten rintamalinjojen rakentamista ja syventämistä, aluksi vaivihkaa, myöhemmin jo aika avoimesti.

Suurimpia menestyksen aiheita Kokoomuksella lähihistoriassa taitaa olla puolueen ehdokkaaksi asettaman Sauli Niinistön valinta tasavallan presidentiksi helmikuussa 2012. Kokoomus oli myös tukemassa, kun Sauli Niinistö valittiin uudelleen virkaan tammikuussa 2018. Tuolloin Niinistö ei halunnut olla virallisesti Kokoomuksen ehdokas.

Kokoomuksen aate on aina ollut ”kokoelma” erilasia asioita: ihmislähtöisyyttä ja yksilön vapautta korostavia arvoja, perinteiden kunnioitusta ja vastuun kantamista avun tarpeessa olevista sekä ympäristöstä. Eri aikoina eri suuntausten keskinäinen tasapaino on vaihdellut. Kulloinenkin periaateohjelma on heijastanut Kokoomuksen ajattelua aikansa suurten kysymysten valossa. Kulloinenkin ohjelma on myös heijastanut sen johdon ajattelutapaa.

Vuonna 2021 Kokoomus kampanjoi jälleen Toivon polulla. Nyt se tuntuu olevan vähemmän sisäistetty ja merkityksellinen, enemmän kampanja, joka kulminoituu ajatukseen siitä, että inhimillisen markkinatalouden kannattaminen on humaanista ja siksi sydän on oikealla. Siinä ilmapiirissä, jossa Kokoomus sisäisesti ja ulkoisesti nyt on, viesti on kryptinen ja hankala. Mitä Kokoomus itse asiassa on? Mitä sen johto edustaa? Missä sen johto on? Kuka sitä johtaa?

3. Periaateohjelma – Koti, uskonto ja isänmaa

Kokoomus toteaa periaateohjelmassaan itse olevansa vuonna 1918 perustettu poliittinen puolue ja kansanliike, joka haluaa kehittää Suomea vastuullisesti. Sen politiikka perustuu arvoihin; se uskoo yksilöön, vastuuseen ja vapauteen. Se haluaa rakentaa yhteiskuntaa, jossa jokaisella on mahdollisuus menestyä ja jossa heikoimmista pidetään huolta.

Se puhuu arvoista uudistuvana luonnonvarana: *”Eri suuntausten jatkuva keskinäinen vuorovaikutus ja tasapainon hakeminen tuottavat sen voiman, jonka avulla Kokoomuksen aate on kyennyt ja kykenee samalla kestämaan aikaa ja elämään sen mukana.”*

Koska Kokoomus on nimensä mukaan kokoava, se siis kokoaa erilaisia ihmisiä ja ihmisryhmiä yhteen, toimimaan jonkin arvopohjan mukaisesti. Juuri tällä perusteella Kokoomuksen tulisi olla hyvin arvojohdettu yhteisö. Se ei halua olla etujärjestö vaan jotain enemmän, yhteiskuntaa uudistava ja rakentava voima. Se sanoo haluavansa, että Suomi on sosiaalisesti oikeudenmukainen ja toimeliaisuudesta palkitseva yhteiskunta, jonka jokainen kokee omakseen.

Kokoomuksen periaateohjelma on hienoa luettavaa. Kokoomuksen arvoina ovat vapaus ja vastuu. Hyvä ja reilu yhteiskunta kannustaa vastuulliseen toimintaan ja palkitsee siitä. Kokoomus näkee ihmisen aktiivisena toimijana, joka lähtökohtaisesti kykenee huolehtimaan itsestään. Ihminen lähtökohtaisesti on hyvä. Periaateohjelma puhuu myös ympäristöstä ja eläinten hyvästä kohtelusta, se ei välttämättä puhumasta isänmaallisuudesta: isänmaallisuus on kiintymystä kotimaahan, Suomi pysyy turvallisena ja vakaana yhteiskuntana, jos jokainen Suomessa asuva haluaa omalla panoksellaan rakentaa kotimaataan. Se vaatii välittämisen arvomaailmaa.

”Kansallinen ja kulttuurinen identiteettimme on moniulotteinen ja alati muuttuva. Kaikki identiteettimme ovat vahvuuksia, eivät rajoitteita: meillä on sekä annettavaa että saatavaa. Sivistykseen kuuluu avoimuus myös kansainvälisesti ja kulttuurisesti. Suomalaisuus on osa niin pohjoismaalaisuutta kuin eurooppalaisuutta, ja ne ovat osa suomalaisuutta.

Tämän päivän suomalaisuus on luonteeltaan avointa ja mukaan ottavaa.

Erilaisten kulttuurien välinen sivistynyt vuorovaikutus ja kanssakäyminen kuuluvat luonnostaan nykyaikaisiin yhteiskuntiin muun muassa työ- ja harrastus- sekä lähiyhteisöissä. Tulevaisuus on yhä kansainvälisempi, ja maailmanlaajuisissa verkostoissa syntyvät sekä ideat että niiden pohjalta kehitettävät tuotteet ja palvelut.

Laaja-alainen erilaisten kulttuurien ymmärtäminen on mahdollisuus kehittää Suomesta entistä avoimempi ja puoleensa vetävämpi maa, josta yhä useampi aktiivinen ihminen voi löytää paikkansa ja tehtävänsä. Minkäänlaista syrjintää emme hyväksy. Sivistyneeseen keskusteluun kuuluu aito moniäänisyys, erilaisuudesta kiinnostuminen ja eri mieltä olevien kunnioittaminen.”

Kokoomuksen periaateohjelma ei unohda maapalloa: Lainsäädännöllä ja verotuksella on suosittava sellaista

kulutuskäyttäytymistä ja liikkumista, joka aiheuttaa mahdollisimman vähän ympäristökuormitusta. Luonnonvarojen tuhlausta on johdonmukaisesti vähennettävä, ja niiden käytön on oltava kestävää. Erityisesti on vähennettävä fossiilisten polttoaineiden käyttöä, lopullisena päämääränä niiden käytöstä luopuminen.

Edustuksellinen demokratia on myös vastuussa ihmisille. Päätökset voivat olla ei-toivottuja, mutta niitä pitää silti kyetä tekemään ja perustelemaan. Poliitiikka ei ole leikkiä, se on vakavaa päätösten tekemistä, jotta meillä olisi hyvä tulevaisuus.

Kokoomusta on aina pidetty sivistyspuolueena. Periaateohjelma linjaa siitä kauniisti:

”Sivistyksen tehtävä on yhdistää ihmisiä ja ihmisryhmiä, ei erottaa niitä toisistaan. Sivistys on jatkuva matka ihmisyyden ja maailman parempaan ymmärtämiseen ja paremman elämän edellytysten rakentamiseen. Se rakentaa siltoja yksilöiden, sukupolvien, kansakuntien ja kulttuureiden välille ja auttaa työskentelemään yhdessä kaikkia koskevien haasteiden voittamiseksi. Toisten ihmisten arvon tunnustaminen ja myötätunto muita kohtaan on sivistyneen ihmisen keskeinen luonteenpiirre. On parempi rakentaa sille, mikä yhdistää ihmisiä kuin sille, mikä erottaa. Ihmisyyteen kuuluu oman rajallisuuden hyväksyminen ja armollisuus sekä itseä että toisia kohtaan. On hyväksyttävä se, että vaikka kukaan ei ole virheetön, jokaisella on sama ihmisarvo. Sivistyksen monet ulottuvuudet kasvattavat paitsi kykyä ajatella ja toimia yhdessä muiden ihmisten kanssa, myös tervettä itsetuottamusta ja uskoa siihen, että isotkin ongelmat ovat ratkaistavissa. Tämä on myös kokoomuslaisen sivistyspolitiikan tavoite. Nopeasti muuttuvassa maailmassa tarvitaan kykyä tunnistaa mahdollisuudet muuttua itse, luoda uutta ja uudistaa vanhaa. Vastuu lapsista ja nuorista merkitsee tehtävää kasvattaa heistä vastuullisia ja empaattisia ihmisiä, jotka etsivät aina muutosta kohti parempaa ja uskovat tulevaisuuteen.”

Periaateohjelma linjaa myös yhteiskunnan luottamuksen ilmapiiristä:

”Luottamus yhteiskuntaa kohtaan perustuu siihen, että tarpeen vaatiessa saa oikeutta, tulee kuulluksi ja tasapuolisesti kohdelluksi. Jokaisista on taustastaan riippumatta kohdeltava yhteiskunnassa yhtä arvokkaana.”

Periaateohjelman Kokoomus uskoo ihmiseen, koulutukseen, tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin ja edistykseen. Se uskoo ihmisen hyvytyteen, on tämä sitten yksinhuoltaja tai yrityspäättäjä. Se haluaa kannustaa ihmisiä kasvamaan ja toimimaan, sillä ainoa tapa luoda hyvinvointia on yhteiskunta, joka perustuu toiminnalle ja tekemiselle, vastuulle ja yrittämiselle. Siksi se ei halua rankaista onnistumisesta ja menestymisestä. Kokoomuksen periaateohjelma nojaa ihmisen kykyyn ratkaista viheliäisiä ongelmia eikä perustu pelkoon tai nojaa entiseen. Se uskoo ihmiseen, joka rakentaa yhteistä, ei koneistoon, joka antaa soveliaasti valtaa ihmiselle.

”Julkisen vallan oma osallistuminen markkinoille on pidettävä rajattuna ja varattava sellaisiin tilanteisiin, joissa se on yleisen edun kannalta välttämätöntä tai yksityisiä toimijoita ei ole. Julkisella vallalla on kuitenkin välttämätön rooli reilujen pelisääntöjen määrittäjänä, turvallisuuden ja huoltovarmuuden takaajana sekä monien tärkeiden palveluiden järjestäjänä. Liiketoiminnan harjoittaminen on kuitenkin pääsääntöisesti jätettävä yritysten hoidettavaksi. Sääntelyllä on puututtava markkinoiden toimintaan, kun sääntelystä on selvästi enemmän hyötyä kuin haittaa, esimerkiksi ympäristöhaittojen estämiseksi.

Tulevaisuuden menestysalat valikoituvat parhaiden ideoiden keskinäisessä kilpailussa markkinoilla. Avoimin ja reiluin pelisääntöin tapahtuva kilpailu on paras tapa ratkaista, mitkä yritykset, tuotteet ja menetelmät ovat parhaita. Kilpailun esteitä on poistettava ja markkinoiden annettava toimia. Niukkoja taloudellisia ja inhimillisiä voimavaroja ei kannata turhaan pitää sidottuina tehotomaan käyttöön. Uuteen alkuun ja parempiin mahdollisuuksiin on päästävä kiinni kohtuullisilla edellytyksillä ja sujuvasti.

Verotusta on kehitettävä suuntaan, joka suosii työntekoa, yritystoimintaa, kotimaista omistamista ja muuta suomalaisten hyvinvointia lisäävää toimintaa sekä edistää ympäristön suojelua. Veropohjan on oltava laaja ja verokantojen mahdollisimman matalia. Verotuksen on tuettava Suomen houkuttelevuutta maana, jossa halutaan tehdä työtä, yrittää ja johon halutaan sijoittaa. Työmarkkinoiden toimivuutta on edistettävä, jotta mahdollisimman moni pääsisi työhön ja saisi oman elämänsä rakentamisen keinot omiin käsiinsä.

Lähivuosikymmenten suuri tehtävä on luoda sellainen verotuksen ja sosiaaliturvan kokonaisuus, joka toteuttaa kestävän tasapainon yksilön taloudellisten oikeuksien ja velvoitteiden välillä. Julkinen talous on pidettävä vahvana myös siksi, että verorasitus ei kasvaisi kohtuuttomaksi ja jotta julkisen velan määrä pysyisi hallinnassa. Toimimme terveen julkisen talouden puolesta, jotta myös tulevaisuudessa kaiken ikäisillä suomalaisilla on mahdollisuus toimivaan hyvinvointiyhteiskuntaan, sen turvaan sekä palveluihin.”

Miksi siteeraan niin pitkään Kokoomuksen periaateohjelmaa? Siksi, että periaateohjelmaa lukiessa innostuu politiikasta, Kokoomuksesta ja puoluetoiminnasta. Tällaista yhteiskuntaa haluaa olla rakentamassa! Näiden ihmisten kanssa, jotka ovat tämän periaateohjelman takana!

Periaateohjelma on tärkeä peili myös arjen puolueeseen ja sen edustajiin, jotka käytännössä huseeraavat tätä arkea tehden. Toteuttavatko Kokoomus ja kokoomuslaiset yhdessä hyväksytyä periaateohjelmaa vai jotakin muuta agenda? Ja jos jotakin muuta, niin mitä ja miksi?

Periaateohjelmahan nimenomaan on puolueen jäsenten hyväksymä tapa tarkastella maailmaa.

Asia ei ole ihan niin yksinkertainen, sillä äänestäjä on tietysti valinnut edustajansa eduskuntaan, valtuustoon, presidentiksi, mepiksi ja niin edelleen. Eikö siis tärkeämpää ole se, mitä äänestäjä on halunnut? Kumpi tulee ensin? Periaateohjelma, joka linjaa puolueen ajatuksia ja arvoja ja joka liimaa ihmiset kiinni puolueeseen vai tarkastellaanko asiaa äänestäjän kautta, joka valitsee edustajansa, jonka kautta syntyvät arjen periaatteet? Muna vai kana? En yritäkään ratkaista kysymystä. Totean vain, että jos julkisuudessa vedotaan haasteiden edessä periaateohjelmaan, silloin on syytä peilata toimintaa periaateohjelmaan.

3. 30 vuotta kokoomuslaisena

Kaupunginvaltuutettu ja ehdokas Otto Meri totesi 2. maaliskuuta 2021 twitterissä: ”*Piha oli kaksi viikkoa puolueen pormestariehdokas. Ehkä hänelle tuli yllätyksenä, että Kokoomuksen sisälle mahtuu useita mielipiteitä.*”

Liityin Kokoomukseen 90-luvun alussa. Taustani ei ole Kokoomusnuorissa eikä Tuhatkunnassakaan, vaikka liittymiseni aikoihin opiskelinkin Helsingin kauppakorkeakoulussa. Tulin perinteisen puoluepolun ulkopuolelta ja liityin suoraan niin sanotun ukkokokoomukseen, Helsingin kansallisseuraan, joka on vuonna 1919 perustettu, yksi Kokoomuksen vanhimpia paikallisyhdistyksiä. Meitä oli silloin 90-luvun alussa porukka – muut pidempiaikaisia kokoomuslaisia – jotka menimme seuran kevätkokoukseen ja ryhdyimme elvyttämään horrokseen vaipunutta yhdistystä.

Kokoomuslaisuus parhaimmillaan on erilaisuuden yhdistämistä ja ymmärryksen laajentamista. Kansallisseurassa hienointa oli se, että hyvin erilaiset ihmiset, eri ikäiset, erilaisista taustoista tulevat, eri ammattikuntia edustavat ihmiset kokoontuivat jonkin yhteisen äärelle: Kokoomuksen, maailman parantamisen, vaikuttamisen. Kaikista asioista emme olleet samaa mieltä, mutta jokin maailmankatsomus tai aatemaailma meitä yhdisti: ajatus yksilön, ihmisen ja tämän mahdollisuuksien arvostamisesta. Lähtökohtaisesta vapaudesta toimia, yrittää ja elää sellaista elämää kuin haluaa. Vapaus ja mahdollisuus kouluttautua, kehittyä, tehdä työtä ja saada arvostusta. Usko edistykseen ja ihmisen kykyyn tehdä hyvää.

Meitä yhdisti toki myös arki: vähän tylsän yhdistystoiminnan pyörittäminen, jonka valopilkkuja olivat kesäretket Suomenlinnaan tai itsenäisyyspäivän tilaisuus Finlandia-talossa. Ja tietysti vaalit.

Kansallisseura asetti Kokoomuksen jäsenäänestykseen eduskuntavaaliehdokkaista vuoden 1991 eduskuntavaaleihin Ben Zyskoviczin ja Kirsi Pihan. Molemmat tulivat jäsenäänestyksessä valituiksi, mikä oli suoraan sanoen shokki itselleni. Olin 23-vuotias ensikertalainen ja edessä oli eduskuntavaalikampanja, jonka tekemisestä minulla ei ollut mitään kokemusta. Kokoomus antoi nuorille ehdokkaille pientä tukea kampanjaan, muun muassa näkyvyyttä. Neljästä nuoresta ehdokkaasta olin ainoa, joka ei kuulunut Kokoomusnuoriin tai Tuhatkuntaan ja nuoret päättivät jättää minut vaille näkyvyyttä, vaikka nuori ehdokas olinkin. Tuolloin tutustuin Jan Vapaavuoreen.

Parikymppinen, keski-ikäiseltä vaikuttanut mies tuli salkku kädessä KY:n kerhotilaan, jossa oli alkamassa ehdokastilaisuuteni. Hän topakasti kertoi käyneensä moittimassa nuorten liittoa uuden, liiton ulkopuolisen, nuoren ehdokkaan syrjimisestä. Sitten hän kätteli ja toivotti hyvää vaalimenestystä. Pidän Jannea yhtenä suoraselkäisimmistä kokoomuspoliitikoista, joka sanoo mitä ajattelee ja jota ohjaa vahva sisäinen kompassi ja intohimo.

Episodi kertoo kuitenkin sen, kuinka valtakoneisto helposti suhtautuu uuteen: protektionistisesti. Uusi sekoittaa pelin. Näin käy helposti missä tahansa yhteisössä. Samalla kun yhteisö haluaa laajentua ja kasvaa, se myös helposti tekee sen vaikeaksi sylkemällä uutta ulos.

Noina aikoina syntyi myös käsite ”Benin talli”. Jokainen on varmasti jo kyllästymiseen asti kuullut tarinan siitä, kuinka opiskelijana kutsuin Ben Zyskowiczin kotiini kylään, ja joukko kauppakorkeakoulun opiskelijoita sai tentata tätä politiikasta ja vaikuttamisesta. Ja kuinka sen jälkeen lähdin mukaan Kokoomuksen hommiin. Ben on aina ollut puolueelle lojaali ja yrittänyt auttaa vaaleissa nuoria ehdokkaita, joilla on vähemmän tunnettua tai resursseja. Mitään panttivankitilanteita tästä ei ole syntynyt: koskaan ei ole ollut sellaista Benin tallia, jossa Beniltä olisi tarkistettu, mitä mieltä pitää tai saa olla. Ben on poliitikko, joka väsymättä auttaa muita sisään toimintaan ja eteenpäin.

Vuoden 1991 eduskuntavaalit olivat kiinnostava kokemus uudelle ehdokkaalle. Vaalimökki oli raaka paikka. 1990-luvun alussa Kokoomus ei ollut suosiossa ja ihmiset kävivät purkamassa pahaa oloaan vaalimökillä – samoin kuin nyttemmin sosiaalisessa mediassa. Ensimmäisen kerran seisottuani tiimiläisten kanssa vaalimökillä menin kotiin ja itkin. Myöhemmin osasin jo suhteuttaa asiaa. Ihmiset halusivat tulla kuulluksi, ja monella oli aidosti isoja ongelmia ja kokemuksia syrjäytymisestä tai huono-osaisuudesta. Tärkeämpää kuin luetella vaaliohjelman kohtia oli kuunnella ja pyrkiä ymmärtämään.

Yritän siis sanoa, että kyllä sitä ”ennen vanhaankin” oli sisäistä taistelua, selkään puukottamista ja vihaisia ihmisiä ympärillä. Se kuuluu politiikkaan, on tapana sanoa, vaikka aina kun joku sanoo niin mietin, että eihän sen olisi ihan pakko kuulua. Poliittinen viitekehys on kilpailuareenana kuitenkin ”suljetun talouden mallissa” verrattuna vaikkapa yrityselämään. Kansanedustajan paikkoja tosiaan on tarjolla vain se 200. Kilpailu niistä vaikuttaa nollasummapeliltä. Yrityselämässä tällaista kilpailun rajoitetta ei ole. Markkinaa voi laajentaa, uusia tuotteita kehittää, toimialaa muuttaa, uusia tarpeita tyydyttää, parempia tapoja kehittää.

Politiikkaakin kannattaisi ajatella ennemmin avoimena kenttänä, jossa yhteiskuntaa rakennetaan uudella ajattelulla, johdetaan ja voidaan sitä kautta luoda ”kysyntää” sen sijaan, että ummikkoina kuljetaan samassa tunkkaisessa tunnelissa kaikkien muiden kanssa. Itse uskon, että Suomen poliittinen järjestelmä on nykyisellään halvaantunut siitä, että se pelaa nollasummapeliä Perussuomalaisten vietävänä sen sijaan, että se pystyisi rakentamaan yhteiskuntaa uudeksi. Mutta mennään siihen myöhemmin. Keskitytään tässä Kokoomukseen.

Vuoden 1991 eduskuntavaalit menivät Kokoomuksella huonosti mutta itselläni hyvin. Pääsin ensimmäiselle varapaikalle, mikä oli hämmästyttävä saavutus ensikertalaiselle ja toisaalta onni onnettomuudessa, sillä kauppiksen opinnot olivat vielä kesken. Vuonna 1992 pyrin ja pääsin Helsingin kaupunginvaltuustoon ja neljän vuoden aikana tutustuin kunnallispolitiikkaan niin lautakunnan puheenjohtajan kuin valtuutetun paikalta. Vappuna 1994 Ilkka Suomisesta tuli Alkon toimitusjohtaja, ja kansanedustajan paikka vapautui ensimmäisellä varapaikalla olleelle. Vuonna 1995 eduskuntavaaleissa pääsin jo hienosti sisään. Samana vuonna tulini valituksi, valtiovarainministeri Iiro Viinasen kannatuspuheenvuorolla, puolueen varapuheenjohtajaksi. Vuonna 1996 olin Suomen ensimmäisissä eurovaaleissa ehdokkaana, pääsin ja istuin vuoteen 1999 asti mepinä kunnes taas palasin kotimaan politiikkaan aina vaaleihin 2003 asti, jolloin en enää lähtenyt ehdokkaaksi.

Näihin vuosiin mahtui Suomen kiertämistä varapuheenjohtajana aina Hangosta Kainuuseen, Kokoomuksen historian ensimmäisen kaupunkipoliittisen ohjelman tekemisen johtamista, Suomen EU-jäsenyyden puolustamista ja sen puolesta äänestämistä, kokoomuksen MEP-ryhmän puheenjohtajana toimimista, erilaisia valiokuntia aina suuren valiokunnan varapuheenjohtajuutta myöten ja kaikenlaisten valtapelien seuraamista.

Rintamalinjoja syntyi niin puolueen sisällä kuin puolueiden välilläkin. Kiinnostavin oli ehkä nykytilanteeseen peilaten kuitenkin puolueiden välinen jakautuminen Suomen EU-jäsenyyden ympärille. Näen siinä jotakin samaa kuin siinä mitä pitäisi tapahtua, jotta oikeistopopulismi olisi voitettavissa. Oikeistopopulismi ei uhkaa jotakin tai joitakin puolueita vaan koko yhteiskuntaa. Sen kanssa ei kannata flirttailla millään puolella.

Aktiivivuosien jälkeen olin taka-alalla vaikuttamassa Kokoomuksen linjaan, viestintään ja vaalikampanjoihin. Viimeiseen yli viiteen vuoteen en ole ollut missään tekemisissä puolueen kanssa. Tai no, tietysti kansalaisena ja äänestäjänä sekä puolueen jäsenenä seuran poliittista keskustelua. Osallistumista olen oikeastaan välttänyt. En ole voinut välttää siltä huomiolta, että puolueessa on käynnissä sisäinen valtataistelu, joka kilpistyy erilaisiin näkemyksiin siitä, kuinka lähellä tai kaukana Kokoomus on Perussuomalaisia. Kärjekkäitä puheenvuoroja esitetään maahanmuuttopolitiikasta ja mauttomiakin kommentteja on enemmän kuin rivijäsenenä toivoisi.

Kokoomuslaisuus kiertyy omassa mielessäni vahvasti yksilönvapauden ympärille. Siksikin maahanmuuttovastaisuus ja monimuotoisuuden vierastaminen on erikoinen piirre nykypuolueessa. Yksilön vapautteen liittyä sisäänrakennettuna ajatus siitä, että jokaisen pitää saada elää sellaista elämää kuin haluaa. Niin kauan kuin yhteisiä sääntöjä ei rikota, muilla ei pitäisi olla nokan koputtamista. Uudistavaan ja uutta rakentavaan kokoomususkoon taas liittyy vahvasti ajatus siitä, että on jatkuvasti kyettävä ennakkoluulottomasti kyseenalaistamaan omaa ajatteluaan. Poliittikkaa pitää tehdä aina ihmisestä ja yksilöstä käsin, ei rakenteista ja koneistosta käsin.

Yksilön vapautteen liittyy myös vapaus menestyä. Tasa-arvoisessa suomalaisessa ajattelutavassa helposti onnistumista pitää vähän hävetä, jonkun onnistuminen on ikään kuin joltain toiselta pois. Samaa nollasummapeliä pelataan maahanmuuttajakeskustelussa, mutta toisinpäin: jos maahanmuuttaja joutuu elämään sosiaaliturvan varassa, on se muilta pois. Todellisuudessa pitäisi ajatella, että suomalainen hyvinvointi perustuu sille ajatukselle, että ihmiset ovat toimeliaita, haluavat elää hyvää elämää ja olla vastuussa itsestään ja läheisistään. Tämä ajatus ihmiseen uskomisesta tulee ulottaa kaikkiin ihmisiin, eihän se muuten ole minkään arvoinen ajatus? Hyvinvoinnin yhteinen rakentaminen mahdollistaa niin ponnahduslaudan kuin turvaverkonkin. Yhteisen hyvän tekeminen edellyttää meiltä kaikilta osallistumista siihen. Se edellyttää meiltä sen kuuluisan kakun leipomista, ja toisaalta mahdollistaa sen syömisen, kun nälkä yllättää.

Sinänsä, sivuhuomiona, kakkuvertaus on aina mielestäni ollut huono vertaus yhteiseen jaettavaan. Ahkerana leipojana tiedän, että leipä leivotaan perusasiaksi, kakku on jo yltäkylläisyyttä. Leipä leivotaan ja syödään, jotta olemme ravittuja ja vahvoja. Kakku on ylimääräinen jälkiruoka, joka leivotaan, jotta saadaan suu makeaksi tai jos juhliitaan jotain. Ekstra. Hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu pikemminkin sellaisen ajatuksen varaan, että kaikille riittää leipää. Jos haluaa kakkua, se pitääkin leipoa itse. Ja leipääkin jaetaan sen mukaan, kuinka nälkä on, eikä niin, että kaikki saavat saman kokoiset annokset. Siksi hyväosaisten ei tarvitse huutaa itselleen yhteistä leipää, sillä maha on jo täynnä omaa kakkuakin.

Yksilön vapautteen liittyy olennaisena osana ajatus yhteisestä. Meillä on vastuu niin lähimmäisistä kuin koko yhteiskunnasta, globaalisti ja kansallisesti. Meillä on vastuu myös planeetasta, jolla elämme.

Kokoomus on vahvasti minulle arvoyhteisö, se nojaa ajatukseen ihmiseen uskomisesta – kaikkiin ihmisiin uskomisesta. Kokoomuslaisen politiikan tehtävä on luoda uskoa yhteiseen tarinaan, johon haluamme kuulua. Siihen ei kuulu pelolla politikointi, ihmisten jakaminen meihin ja muihin eikä parhaava puhe muista ihmisistä. Nyky-yhteiskunta on globaali, halusimme tai emme. Halu osallistua yhteiseen tarinaan on vapaaehtoinen. Poliitiikan tehtävä on luoda meille toivoa ja uskoa parempaan tarinaan ja sitä kautta lisätä halua osallistua yhteiseen. Erottavalla, rikkovalla ja repivällä politiikalla rakennetaan tulevaisuus, joka ei houkuta lopulta ketään. Ei edes sitä, joka kuvittelee olevansa ”vahvojen puolella”.

4. This town ain't big enough for both of us?

Yllätyksekseni tammikuussa 2021 huomasin, että oma yhdistykseni, johon olen siis kuulunut noin 30 vuotta, on Atte Kalevan ja tämän porukan, joka kannanotoissaan edustaa hyvin ahdasmielistä ja äärioikeistolaisesta retoriikasta kumpuavaa poliittista näkemystä, johtama. Tämä siis tarkoittaa sitä, että puoluekokouksessa tai vaikkapa piirikokouksessa, jossa valittiin puolueen pormestariehdokas, Atte Kaleva joukkoineen on käyttänyt äänivaltaa myös minun puolestani. Ääntäni siis käyttää puolueessa sen suuntauksen edustaja, jota itse pyrin mahdollisimman vähän edistämään. Tämä on toki oma vikani. Kun passivoituu, antaa vallan muille. Samassa yhdistyksessä on jäsenenä muun muassa Ilkka Suominen. On todella vaikea kuvitella, että Ilkka Suominenkaan olisi oikealla tavalla edustettuna Kalevan nationalistisen ja ahdasmielisen agendan kautta. Kokoomuslaiset mieluusti sanovat aatteen olevan niin laaja-alainen, että sen piiriin mahtuu monia erilaisia arvojen painotuksia. Sen katto on korkealla ja seinät leveällä. Eräs nuori kokoomuslainen kuvasi tuntojaan huhtikuussa 2021 niin, että ymmärtää, *”että Kokoomuksessa on seinät korkealla ja katto leveällä, mutta välillä tuntuu, että niiden lisäksi meillä on pohjaton kellari ja ullakolla portti Narniaan.”* Itse olen edelleen Kokoomuksen jäsen. On myönnettävä, että olen asiaa kipuillut viime vuosien aikana.

Kokoomus on flirttaillut avoimesti Perussuomalaisten suuntaan ja puolueen sisällä on käynnissä valtakamppailu. Liberaaleille tärkeää ovat suvaitsevaisuus ja kansainvälisyys, erilaisuus ja ennakoluulottomuus ja konservatiivisemmille suljetumpi, kontrolloidumpi, homogeeninen yhteiskunta. Ulospäin tämä näkyy niin sanottuna rajapintakeskusteluna, jossa kumpikin fraktio pyrkii todistamaan, miksi kannattaa mennä joko Perussuomalaisten kelkkaan tai suunnata arvoliberaalimpaan suuntaan. Viimeksi tämä näkyi Helsingin Sanomissa tammikuun alussa 2021. Paavo Teittisen kirjoittamassa artikkelissa kokoomuslähde kertoo, kuinka puolue on tarkastellut äänestäjäselvitystä, jonka mukaan Kokoomuksen tärkein äänestäjäkamppailu käydään Perussuomalaisten kanssa. Ainoastaan Helsingissä ja muutamassa suuressa kaupungissa tämän selvityksestä tehdyn analyysin mukaan on toinen tilanne.

Juttu oli tietenkin ujutettu mediaan tietoisesti sisäisen valtataistelun pelinappulana. *”Kokoomus aikookin nyt painottaa viestinnässään asioita, jotka vetoavat konservatiiviseen tai perusporvarilliseen äänestäjäryhmään. Se tarkoittaa esimerkiksi autoilua ja siihen kohdistuvien maksujen vastustamista, turvallisuuden korostamista ja sosiaaliturvajärjestelmän väärinkäytöksistä puhumista.”* kirjoittaa HS.

Analyysistä ”perusporvareista” voitaisiin muuten myös olla montaa mieltä. Länsimaissa voidaan yleisesti todeta, että jako vanhoihin blokkeihin ei usein enää ole relevantti. Ihmiset myös äänestävät selvitysten mukaan laajemmin kuin vain vaikkapa autoiluun liittyvien maksujen puolesta tai vastaan. Muun muassa amerikkalaisen professorin Ronald Inglehartin mukaan perinteinen yhteiskuntaluokkaan liittyvä arvomaailma ja poliittinen näkemys sekä äänestyskäyttäytyminen ovat selvästi heikentyneet. Toisenlaiset arvokysymykset ovat tulleet tärkeämmiksi myös äänestäjille. Äänestäjäkunta on siirtynyt luokkaperustaisesta polarisaatiosta kohti arvoperusteista polarisaatiota. Perussuomalaisten voittokulkue perustuu ennemmin jonkinlaiseen nostalgiaan, yksinkertaisen maailman kaipuuseen, ja tästä sairaudesta kärsivät monet muutkin länsimaat kuin Suomi. Yhteiskunnallinen lääke tähän eivät kuitenkaan ole vanhat rajalinjat vaan jotakin ihan muuta.

Selvitystä vuodettiin julkisuuteen, jotta voitiin painostaa puoluetta työntämään ajatus sinivihreästä kokoomuspolitiikasta sivuun. Äänestäjistä todellisuudessa käydään tämän mukaan kisaa Perussuomalaisten ja muiden konservatiivipuolueiden kanssa. Analyysi perustuu ajatukseen suljetusta äänestäjäpotentiaalista ja nollasummapelistä sekä lyhyen tähtäimen vaalitaktikointiin, jossa olemassa olevaa jaetaan. Se ei perustu poliittiseen johtajuuteen, omaan aatemaailmaan tai pitkän tähtäyksen ajatukseen siitä, minkälaiseen maailmankuvaan perustuen puolue rakentaa yhteiskuntaa.

Kokoomuslähde kertoo jutussa seuraavaa: *”On oletettu, että kun kaupungistuminen kiihtyy ja koulutustaso nousee, myös sinivihreä rajapinta kasvaa. Tämä oletus on nimenomaan perustunut sille, että tietty päättävä porukka on itse halunnut tehdä vähän sinivihreämpää politiikkaa. Analyysi on tehty toiveiden pohjalta, ja nyt kun pöytäan on tuotu numeroita, on ymmärretty, ettei se ehkä olekaan niin.”*

EK:n johtava asiantuntija ja Suomen – uskallan väittää – paras vaaliasiantuntija, Jukka Manninen analysoi Verkkouutisten kirjoituksessaan 1. kesäkuuta 2021 huomattavasti monipuolisemmin vaaliasetelmia ja vaalimarkkinaa kuin Kokoomuksen oikeistosiipi tarkoitushakuisessa ulostulossaan. Manninen kuvasi kuntavaaleja kolmen kerroksen vaaleina. Suomessa on äänipotentiaalin näkökulmasta Mannisen mukaan kasvumarkkina, vakaa markkina ja kutistuva markkina. Seuraava analyysi on siis Mannisen analyysi Verkkouutisissa 1. kesäkuuta 2021:

Kasvumarkkinan muodostaa Suomen yhdeksän suurinta kaupunkia (Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Turku, Oulu, Jyväskylä, Kuopio ja Lahti), jotka kasvavat ja muodostavat yhdessä 1,8 miljoonan äänioikeutetun markkinan. 2021 kuntavaaleissa äänioikeutettujen määrä on lähes 84 000 suurempi kuin neljä vuotta sitten. Kasvua on 5 prosenttia. Erityisesti suuret kaupungit ovat tärkeitä Kokoomukselle (joka sai niistä edellisissä kuntavaaleissa 47 % äänistään), vihreille (edellisissä kuntavaaleissa 63 % äänistä) ja vasemmistoliitolle (edellisissä kuntavaaleissa 46 % äänistä).

Vakaaseen markkinaan taas kuuluu 73 keskiuurta kaupunkia, joissa yhteensä asuu 1,82 miljoonaa äänioikeutettua. Äänioikeutettujen määrä on pysynyt käytännössä ennallaan. Vakaan markkinan markkinajohtaja on Sdp. Keskisuuret kaupungit toivat viime kuntavaaleissa 51 % puolueen äänistä. Kokoomus sai äänipotistaan 41 % näistä kunnista, Perussuomalaiset 47 %. Keskustalle näiden kuntien osuus oli 46 % puolueen äänistä.

Kutistuvaan markkinaan kuuluu yhteensä 211 alle 10 000 äänioikeutetun kuntaa. Niissä asuu yhteensä 836 000 äänioikeutettua. Näissä pienissä kunnissa äänioikeutettujen määrä on vähentynyt neljässä vuodessa vajaalla 26 000:lla. Isoimmat kuntakohtaiset miinukset ovat 10 prosentin luokkaa. Markkinajohtaja tässä segmentissä on keskusta. Viime kuntavaaleissa puolue sai 37 % äänistään näistä kunnista.

Kuvitelma siitä, että on yksi markkina, on siis huonoa strategista osaamista. Todellisuudessa markkinoita on useampia ja ne toimivat eri logiikalla, myös arvomaailmat eroavat toisistaan. Ihan yhdentekevää ei ole sekään, mikä markkina on kasvava ja mikä kuihtuva. Rajapinta-analyysit ovat tietysti kiinnostavia ja voivat olla hyödyllisiäkin. On kuitenkin eri asia saada dataa ja osata tulkita sitä oikein. Kaupungistuminen ei ole oletus vaan megatrendi ja megatrendejä vastaan ei kannata potkia, vaikka kuinka kiukuttaisi.

Helsingin Sanomien jutussa kerrotaan myös, että varapuheenjohtajista Antti Häkkänen on profiloitunut konservatiivisempänä tai perusporvarillisempänä ja Elina Lepomäki (nykyinen Valtonen) sinivihreämpänä tai liberaalimpana poliitikkona. Ja että Häkkänen ja Valtonen ovat suosikit puolueen seuraavaksi puheenjohtajaksi Orpon tilalle.

Myös nämä jakolinjat ovat vain viitteelliset. Mitä on konservatismi tai perusporvarillisuus nykymaailmassa?

Puolueen sisäisistä fraktioista toisen näkemyksen mukaan suomalaisuus on muuttuvaa ja niin pitääkin olla. Toisen mukaan erilaisuus ja monimuotoisuus luovat ongelmia ja siksi niitä pitää vastustaa. Toisen mukaan ihmiselämä on aina täynnä ongelmia ja politiikan tehtävä on ratkoa niitä. Toisen mukaan politiikan tehtävä on säilyttää nykytilaa, jonka ongelmat se hahmottaa paremmin. Itse hahmotan nämä ”fraktiot” uudistajina ja säilyttäjinä.

On hyvä huomata, että tämä sama jako ei välttämättä päde vaikkapa yhteiskunnan rakenteiden uudistamiseen. Kumpikin porukka haluaa suomalaisen yhteiskunnan rakenteisiin muutoksia. Kumpikin porukka pitää kiinni ajatuksesta, että verovarjoja pitää hoitaa tehokkaasti ja politiikan tehtävä on pitää taloudesta huolta pitkällä tähtäimellä.

Ongelmaksi muodostuu se, että oikeastaan ainoa yhdessä pitävä liima Kokoomuksen näillä eri porukoilla alkaa olla veroprocentti. Aikana, jolloin arvot, etiikka, kestävyys, vastuullisuus, erilaisuuden ymmärtäminen ja sitä kautta tasa-arvoisten mahdollisuuksien luominen on tärkeämpää kuin koskaan, Kokoomus puhuu välineestä: taloudesta.

On ollut tapana hahmottaa poliittisia suuntauksia myös liberaali-konservatiiviakselilla. Tämän voi vielä jakaa talouteen ja arvoihin. Kärjistetysti talousliberaali haluaa pitää valtion roolin minimaalisena, mahdollisimman monet asiat on jätettävä markkinoiden hoidettaviksi. Ihmiset äänestävät paitsi vaaleissa myös arjessa arvoillaan, lompakollaan ja jaloillaan. Näin resurssit siirtyvät sinne, minne pitääkin ja tehokkaasti.

Arvoliberaali taas korostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoisia mahdollisuuksia, sananvapautta, vapautta niin uskonnon kuin muutoinkin vapautta ja oikeutta päättää omista asioistaan ja elämästään. Arvoliberaali lähtee voimakkaasti yksilön vapaudesta elää elämäänsä haluamallaan tavalla. Arvoliberaali antaa kaikkien kukkien kukkia ja pitää tässäkin valtiota ja yhteiskuntaa mahdollistajana, jonka tehtävänä ei ole tukkia ihmisen elämää säännöillä ja laeilla vaan antaa sen toteutua. Silloin kun toisille ei tehdä harmia, pitäisi saada elää elämää sellaisena kuin se itselle näyttäytyy ja parhaiten itseä toteuttaa. Arvokonservatiivit taas lähtevät enemmän yhteisön yhteisestä. Siitä, että yhteisö päättää, mikä on soveliasta elämää, ja luo siihen säännöt.

Politiikka on osoittautunut kokonaisuudessaan varsin arvokonservatiiviksi, järjestelmänä se on voimakkaan säilyttävä. Siksi kansalaisaloitteilla ratkotaan nyt asioita, joita järjestelmä, edustaessaan jäykkää olemassa olevaa säännöstöä, ei pysty ratkaisemaan. Samalla poliitikot tekevät itsestään oudolla tavalla tarpeettomia. Selkänøjää otetaan voimakkaasti kansalaisista, ihmisistä. Äänestäjälle tulee helposti mieleen tarmokkaan ihmisen hokema, ”kaikki pitäis itte tehdä”.

Jos olisin konservatiivi, olisin huolissani siitä, että konservatismia käytetään populistisen niin sanotun finimmän väen äärioikeistolaisten ajatusten sumuverhona. Konservatismi on poliittisena oikeistoaatteena isänmaallinen, muutoksia maltillisesti kannattava ja perinteisiä arvoja kunnioittava liike. Se on talousajattelultaan yksityisomistuksen, yrittämisen, vapaan markkinatalouden kannattaja. Se näkee valtion arvokkaana kokonaisuutena, joka myös pitää huolta sen kansalaisista. Mutta ei varmuuden vuoksi, ainoastaan kun tarvitsee. Se lähtee siitä ajatuksesta, että lähtökohtaisesti jokainen on vastuussa itsestään ja omasta elämästään. Yhteiskunnan tulee kannustaa siihen, ei paapoa. Uudistusten tulee tapahtua hyvässä järjestyksessä, kaiken maailman elokapinat tai anarkistiliikkeet edustavat sille järjestyksen rikkomista ja epäsovivaa käyttäytymistä.

Populistinen äärioikeisto taas näkee ihmiset lähtökohtaisesti erilaisina, vieraina, jotka on rakennettu eri tavalla. Se jakaa ihmiset meihin, jotka olemme lähtökohtaisesti hyviä ja kunnollisia ja niihin, jotka ovat laiskoja, rikollisia, väärää väriä, kulttuurista tai uskontokuntaa edustavia. Se kärjistää ja luo hämmennystä, sekasortoa ja pelkoa. Se valehtelee. Kun puhutaan aidasta, se puhuu aidanseipäistä, kuten Wille Rydman vaalikonevastauksessaan. Jos kysymys koskee monikulttuurisuutta, vastaus puhuu ääriilikeistä, rikoksista tai ”hallitsemattomasta” maahanmuutosta antaen ymmärtää, että nämä ovat samoja asioita. Erilaisuus on sille uhka, uteliaisuuden sijaan sitä ajaa pelko, eikä se lähtökohtaisesti kunnioita jokaisen ihmisen arvoa vaan asettaa itsensä muiden yläpuolelle. Poliittisesti tästä asemasta käsin se johtaa pelolla ja ajaa huonompiaisat toisiaan vastaan löytämällä helpon syyllisen kaikkiin yhteiskunnassa oleviin ongelmiin: ne toiset. Kompleksisissa muutoksen tilanteissa, jossa työ, toimeentulo ja elämä ovat rajussa muutoksessa, se haluaa löytää yksinkertaisen selityksen: erilaisuus, maahanmuuttajat. Kuin tilauksesta se löytää ryhmän, jonka jäseniä se ei käsittele samanlaisina ihmisinä kuin itseään tai läheisiään vaan keskittyy ”toiseuteen” samuuden etsimisen sijaan.

Nykykokoomus on Kokoomus, jossa liberaaleilta on varastettu puolue ja konservatiiveilta identiteetti.

Todellisuudessa arvoiltaan liberaalin ihmisen on sietämätöntä, ellei suorastaan mahdotonta, joutua lähtökohtaisesti väkäämään ihmisarvosta. Todellisuudessa konservatiivin on mahdotonta tunnistaa itseään enää siitä ”konservatismista”, joka Kokoomuksessa tällä hetkellä käyttää voimistuvaa ääntä. Perinteinen konservatiivi ei ole arvomaailmaltaan lähelläkään mitään äärioikeistojeppejä. Konservatiivin ei tarvitse olla rasisti.

Puolueen puheenjohtaja Petteri Orpo ei käsittääkseni itse edusta mitään äärisuuntausta. Helsingin Sanomien

(14.1.2021) mukaan hän toteaa, että *”Kokoomuksen perusporvarillinen ydinviesti lähtee sellaisista asioista kuin työnteko, yrittäjyys, verotus ja turvallisuus”*. Samalla hän sanoo, että Kokoomuksen tulee olla *”eteenpäin katsova, koulutukseen ja kansainvälisyyteen uskova sekä avointa Suomea ja Euroopan unionia puolustava”*. Mutta näyttääkö puolue siltä? Onko se sitä?

Orpo on reilu ja fiksu kaveri, maltillinen ja ystävällinen ihminen, jolle ihmisoikeudet ja yhteiskuntarauha ovat tärkeitä asioita. Puolueen sisällä käytävässä pelissä Orpo tuntuu kuitenkin valinneen neutraaliuden tilanteessa, jossa sitä ei voi tehdä. Hän toteaa samaisessa HS:n jutussa, että *”Olen onnekas puheenjohtaja, kun minulla on niin erinomainen puoluejohto, jossa on kyvykkäitä ja kunnianhimoisia poliitikkoja. Se kuvastaa, kuten Kokoomuskin, erilaisia painotuksia politiikan sisällöissä.”*

Tosiasiassa kyse ei ole painotuksista vaan tavasta katsoa maailmaa ja ihmistä. Kuvaavaa oli, että Helsingin Sanomien artikkelisarja nuorisorikollisuudesta sai aikaan ilmapiirin, jossa maahanmuuttajataustaiset nostettiin jälleen tikunnokaan, ajatuksella, että nimenomaan maahanmuutto sinällään on ongelma, vaikka todellisuudessa ongelma on syrjäytymisessä, jota voimme tehdyllä politiikalla vähentää – oli kyse sitten kantasuomalaisista tai maahanmuuttajista. Kansanedustaja Elina Valtonen kirjoitti aiheesta erinomaisen kolumnin Uuteen Suomeen, jossa hän datapohjaisesti ja älyllisesti käsitteli aihetta. Kokoomuksen eduskuntaryhmässä Valtonen sai täystyrmäyksen.

Puoluetta pitää johtaa arvoilla ja näyttämällä suuntaa. Periaateohjelma tulee todeksi tekemällä, ei lukemalla. Poliitikassa erityisesti johdolta on odotettava arvojohtamista. Hiljaisuuden kulttuurin muodostuminen vahvistaa aina ääripäitä, ei keskusta. Se syö poliittisen vaikuttamisen pääomaa myös oppositiopolitiikalta. Nykymaailmassa puoluejohto ei voi jättää keskustelutannerta puolueensa äärilaidoille täytettäväksi, vaan siihen on osallistuttava itse. Koko ajan. Jos se ei sitä tee, puolue näyttäytyy, kuten nyt, julkisesti sekavana kommunikointina, irtiottoina, mauttomina kannanottoina ja lopulta jättää ilmaan kysymyksen, mikä Kokoomus itse asiassa on? Kokoomuksen nykytilaa voisi kuvailla myös niin, että oikeistopopulistinen joukko pitää kokoomuslaista politiikan tekemistä panttivankinaan ja sen sijaan, että puolueen puheenjohtaja johtaisi puolueen ulos panttivankitilanteesta, tämä tuntuu sairastuneen jonkinlaiseen Tukholma-syndroomaan suhteessa kidnappaajiin.

Äärioikeistoon perehtynyt tutkijatohtori Tommi Kotonen Jyväskylän yliopistosta toteaa Suomen Kuvalehden artikkelissa (SK 16.4.2021), että sen jälkeen, kun kommunismi lakkasi Neuvostoliiton romahdettua olemasta uhka, konservatiivit ottivat päävastustajakseen liberaalit.

Suomen Kuvalehden toimittaja Leena Sharma kirjoittaa artikkelissaan *Senkin kommari*, kuinka *”liberaalina tunnetun Pihan valinta avasi kokoomuksen matopurkin, joka paljasti, miten kaukana toisistaan puolueen kaksi laitaa ovat. Piha ei peitellyt inhoaan Atte Kalevan vaalivideota kohtaan ja joutui pian Kalevan kannattajien sylkykupiksi. Koska hän arvosteli videota, hän oli tietenkin itse kommunisti.”*

Ennen kuin kommunisti-sana teki paluun, tietyt tahot puhuivat kulttuurimarxilaisista. Suomessa näitä tahoja ovat tietysti Perussuomalaiset. Tommi Kotonen toteaa, että äärioikeiston käyttämänä termi vääristyy tarkoittamaan sitä, että *”Kulttuurimarxilainen kannattaa monikulttuurisuutta, feminismiiä, seksuaalivähemmistöjen oikeuksia, EU-federalismia tai jotain muuta, jonka sanoja kokee vastenmieliseksi.”* Sitten Perussuomalaiset ovat provosoineet ja pelotelleet suomalaisia kommunisteilla, milloin fillarikommunisteilla, milloin Joe Bidenilla, joka Laura Huhtasaaren mielestä on kommunisti.

Kokoomuksen osalta kyse ei ole kuitenkaan vain ”muutamasta someöyhöttäjästä”, kuten puheenjohtaja Petteri Orpo halusi antaa ymmärtää.

Suomen Kuvalehti muistuttaa, että entinen oikeusministeri, kokoomuksen varapuheenjohtaja, Antti Häk-

känen kirjoitti syyskuussa 2020 Verkko uutisiin blogin, jossa kehui korkeimman oikeuden päätöstä lakkauttaa uusnatsijärjestö Pohjoismaainen vastarintaliike. Jakaessaan tekstin twitterissä Häkkänen muistutti, että Suomessa pitää torjua äärioikeiston lisäksi myös kommunismin uhkaa. Häkkänen peesaa siis Perussuomalaisia varjonyrkkeilyssään olemattomia kommunisteja vastaan. Kotonen toteaa tähän, että ”Se on hassun kuuloista tasapainottelua, jolla Häkkänen ilmeisesti pyrkii vetoamaan perussuomalaisiin kallellaan olevaan äänestäjäkuntaan”. Itse sanoisin, että puolueessa on ihan todellista äärikonservatiivista ajattelua, jonka kanssa liberaalimman porukan voi olla vaikea olla samassa puolueessa. On rehellistä kuitenkin todeta, että Häkkänen todennäköisesti ei edusta pahinta ääriajattelua, mutta kallellaan siihen suuntaan käyttää omien valtapyrkimysten takia sitä edustavia poliitikkoja hyväkseen. Yksi heistä on Wille Rydman.

Kokoomuksen kansanedustajana toimiva Rydman väittää Helsingin Sanomien haastattelussa 1.2.2020 edustavansa Kokoomuksessa valtavirtaa. Hän viittaa tässä siihen, että haluaa läheisempään yhteistyöhön Perussuomalaisen puolueen ja Jussi Halla-ahon kanssa.

Vuonna 2017 Perussuomalaisten puoluekokous valitsi puolueen johtoon Jussi Halla-ahon ja Petteri Orpo Kokoomuksen suulla kieltäytyi hallitusyhteistyöstä perussuomalaisten kanssa. Orpon ja Kokoomuksen päätös perustui, kuten Orpo tuolloin totesi, Perussuomalaisten arvomaailmaan, joka ei vastannut Kokoomuksen omaa, liittyen länsimaisiin ja ihmisyyteen liittyviin arvoihin. Suomeksi sanottuna kysymys liittyi perussuomalaisten puolueen puheenjohtajan suvaitsemattomaan, syrjivään ja ahdasmieliseen käsitykseen ihmisestä ja erilaisuudesta.

Rydman kannatti hallitusyhteistyön jatkamista ja toteaa, että puheet ihmisarvosta ja ihmiskäsityksestä ovat ”enimmäkseen keinoitekoisia selityksiä, joilla pyritään peittämään se, että todellisuudessa pelätään vain yhteistyön vaikutusta omaan julkikuvaan”. Rydmanin mielestä ei ole kaukaa haettu ajatus, että jos Perussuomalaiset olisivat jatkaneet hallituksessa, Kokoomus olisi pääministeripuolue. Yhteinen oppositioaika pitää Rydmanin mielestä käyttää siihen, että jännitteet Perussuomalaisten ja Kokoomuksen välillä puretaan. Toukokuussa 2021 myös Orpo on valmis Perussuomalaisten kanssa yhteistyöhön edellyttäen puolueelta ”yhteistyöhalua ja kykyä kompromisseihin esimerkiksi EU-politiikassa”. Enää ei puhuta arvomaailmasta, ihmiskäsityksestä eikä ihmisarvosta. Ääri normalisoituu. Linja muuttuu?

Puolueessa on merkittävä osa ihan fiksua ja avaramielistäkin porukkaa, joka näkee, taktisesta näkökulmasta, että flirttailu ääriajattelun ja maahanmuuttovastaisuuden kanssa on puolueelle eduksi: Me tarvitsemme nekin äänet. Samasta syystä sisäisesti puolueessa on hyssyttelyn kulttuuri, siedetään kovia puheenvuoroja, joku tekee ”likaisen työn” ja houkuttelee maahanmuuttoon, erilaisuuteen ja suvaitsevaisuuteen nihkeämmin suhtautuvia äänestämään kokoomusta, jotta voidaan rakentaa Suomea hallituksesta käsin. Tarkoitus siis pyhittää keinot.

Valta ennen kaikkea?

Tavallaan kyllä, tavallaan ei. Kokoomuksen oikeisto/konservatiivisipeä on kutsuttu light-persuiksi. Se on kuitenkin vähättelevä termi. Todellisuudessa kokoomuksen konservatiiveina esiintyvät häkkäset, vestmanit, kalevat ja rydmanit ovat valtapeliä pelaavia HC-oikeistopopulisteja. Oikeistopopulismi ei ole pelkkä suomalainen ilmiö vaan tekee poliittisessa kentässä monenlaista tuhoa länsimaissa. Kärjistetysti voidaan sanoa, että se tuhoaa vanhoja oikeistokentän puolueita joko sisäpuolelta tai ulkopuolelta. Suomessa Keskusta kokee iskut ulkopuolelta ja entinen mahtipuolue on hätää kärsimässä noin 10 prosentin kannatuksella. Kokoomus taas tuntuu kärsivän samasta asiasta sisäpuolelta. Se seuraa hiljaa puolueen valtaamista sisältäpäin. Se kärsii johtajuuden puutteesta ja on siinä tilassa altis vahingolliselle muutokselle sisältäpäin.

Suomelle merkittävin uhkatekijä on sisäänpäin käpertyminen, se, että oikeita haasteita ei katsota suoraan silmiin ja se, että Suomea ei rakenneta mahdollisuuksien vaan uhkatekijöiden kautta. Merkittävin hyvinvoinnin ja menestymisen uhka Suomelle ja Helsingille on se, että ihmisiä jaetaan ”niihin muihin” ja ”meihin”.

Sellainen ajattelutapa on myös sillä tavalla vaarallinen, että milloin tahansa voikin itse huomata olevansa ”niitä muita” eikä ”meitä”.

Oikeistopopulismin paikka on muualla kuin Kokoomuksessa.

Kysymys kuuluu siis, mihin suuntaan Kokoomus tässä risteyksessä lähtee kulkemaan?

Mitä jos tässä tilanteessa ottaisimme kolmelta ”valtiomieheltä” opastusta:

1) Paasikiven mukaan tosiasioiden tunnustaminen on viisauden alku. Niin onkin. Yhteiskunta ei ole valmis ja siinä on ongelmia, joita politiikan tulee ratkaista. Isoin uhka turvallisuudelle ja hyvinvoinnille on synnyttää jakolinjoja me ja ne muut.

Kannattaa pyrkiä siihen, että ei synny rinnakkaisyhteiskuntia. Tämä tarkoittaa sitä, että sekä maahanmuuttajayhteisöiden että ympäröivän yhteiskunnan tulee muokata asenteita tasa-arvoiseen ja erilaisuutta hyväksyvään muotoon.

Ilman muuta selvää on, että suomalaisen ihmisarvokäsitykseen ja tasa-arvoiseen käsitykseen eivät kuulu vaikkapa pakkoavioliitot tai tyttöjen silpominen. Suomalainen yhteiskunta myös pohjautuu siihen, että meillä tehdään töitä, naisina ja miehinä. Kaikilla pitää olla yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet hyvään elämään ja itsensä toteuttamiseen. Tämä on yhteiskunnan yhteinen asia, eikä sitä ratkaista syyllistämällä jotain ihmisryhmää.

Me olemme yhteisö, jonka jokainen jäsen vaikuttaa siihen, kuinka yhteisen luominen onnistuu.

Suomen suojelupoliisi arvioi 2020 vuosikirjassaan, että äärioikeiston muodostama terrorismin uhka on Suomessa suurempi kuin aikaisemmin kun terrori-iskujen mahdollisuus Suomessa on muuten säilynyt ennallaan, äärioikeiston tilannekuva on aiempaa huolestuttavampi. Supo erittelee vuosikirjassaan myös sitä, millaisiin ajattelumalleihin aatteellisesti äärioikeistolaiset iskut perustuvat. Taustalla on esimerkiksi islaminvastaisuus, antisemitismi tai yleinen maahanmuuttovastaisuus.

Supo mainitsee myös väestönvaihtoteorian, joka on yksi huomionarvoisista äärioikeistolaisten terroristien aatteellisista vaikuttimista. Perussuomalaisten puheenjohtaja Jussi Halla-aho ja puoluesihteerä Simo Grönroos ovat puhuneet väestönvaihdesta. Puolueen maahanmuuttopoliittinen ohjelma 2019 mainitsee Ruotsin varoittavana esimerkkinä suoranaisesta väestönvaihdesta.

Siitä siis oli kysymys ”siinä natsikulkueessa” ja siitä syntyneessä myrskyssä. Muistutus siitä, että Suomessa lähivuosina itsenäisyyspäivänä on heilutettu natsitervehdyksiä ja -lippuja, oli samalla kiusallinen muistutus siitä, että kenties oma maahanmuuttovastaisuus ei olekaan niin ”älyllisperäistä” tai sivistynyttä kuin itsensä konservatiiveina esittävät HC- persut esittävät. Edustivat he sitten mitä puoluetta tahansa.

”Kaiken viisauden alku on tosiasiain tunnustaminen.”

2) Kokoomuksen entinen puheenjohtaja, pääministerinä toiminut Harri Holkeri totesi eräässä tilaisuudessa 90-luvulla, että poliitikon tehtävänä ei ole toimia vain kansan peilinä. Pitää pystyä johtamaan ja näyttämään suuntaa.

Ihmisvastaiselle, ihmisiä eri ryhmiin jakavalle ja epätasa-arvoiselle ajattelulle on poliittisessa järjestelmässä oltava nollatoleranssi. Poliittiselta järjestelmältä ja omalta puolueelta, oli itse sitten jäsen tai äänestäjä, pitää pystyä vaatimaan sitä, että ihmisarvo ja ihmisoikeudet, kunnioitava tapa suhtautua ihmiseen ei ole sivuseikka. Eli ei niin, että ”joo, joo, no siellä on niitä persuja”, mutta muut asiat (talous, EU, maataloustuet, yrittäjäyys jne jne) ovat pääasioita ja niin tärkeitä, että siksi suljetaan silmät ahdasmieliseltä ja perusoikeuksia syrjivältä puheelta ja jatkossa kenties teoilta. Jos tällainen ajattelutapa ei saa yhtään happea, se kuolee. Jos siitä tehdään ”välttämätön paha” se kasvaa.

Se on valinta, jonka puolueet ja äänestäjät joutuvat tekemään. Rajapinta-analyysien perässä juoksemisen sijaan pitää johtaa.

3) Peppi Pitkätossun filosofiaan kuuluu se, että vahvan on oltava kiltti. Se tarkoittaa sitä, että enemmistön on aina kunnioitettava vähemmistöä. Ei tämä tarkoita sitä, että ongelmilta suljetaan silmiä, mutta se tarkoittaa sitä, että enemmistö ei saa etsiä vähemmistöstä homogeenisena ryhmänä syntipukkia. Enemmistöllä on isompi vastuu kokonaisuudesta, turvallisuudesta ja yhteiskuntarauhasta.

Petteri Orpo tviittasi 27. helmikuuta:

”Kokoomuksen arvot ovat vapaus, vastuu ja demokratia, mahdollisuuksien tasa-arvo, sivistys, kannustavuus, suvaitsevaisuus ja välittäminen. Näiden puolesta Kokoomus on aina tehnyt töitä ja tekee myös tulevaisuudessa.”

Töiden tekeminen on kuitenkin eri asia kuin siitä puhuminen.

Muistan olleeni ehkä kuuden tai seitsemän vuoden ikäinen istuessani isäni kanssa baarissa. Isäni oli, kuten aika monen ikäpolveni ihmisen isä, perso alkoholille, suoraan sanoen alkoholisti. Älykäs, komea ja iloinen mies muuttui pikkuhiljaa masentuneeksi ja musertuneeksi ja joi itsensä joka päivä humalaan. Kunnan humala muutti persoonan lamaantuneen sijaan väkivaltaiseksi. Isän kanssa baarissa oleminen oli monimutkainen kokemus.

Ensin isän kanssa oli mukavaa. Oltiin kaksin juttelemassa, keltainen jaffa porisi omassa lasissa. Isän lasissa/laseissa oli olutta. Iltaa kohden tunnelma muuttui pelottavaksi. Isä oli ottanut jo monta olutta. Hän kysyi minulta: voinko ottaa vielä yhden?

Jokainen tietää, että lapselle tällaisen kysymyksen esittäminen on epäreilua. Olet tilanteessa, jossa oikeaa vastausta ei seurausten näkökulmasta ole. Jos vastaan ”älä ota”, on mahdollista, että isä suuttuu, ja siitä voi olla ikävät seuraukset. Jos vastaan, että ”ota vaan”, isä humaltuu vielä enemmän, muuttuu väkivaltaiseksi, ja siitä voi olla ikävät seuraukset. Isä on auktoriteetti. Muistan edelleen, miltä tilanne kehossani tuntui: pelottavalta ja uhkaavalta. Olin kuin panttivanki, joka tietää, että vapauteen ei oikeastaan ole mahdollista päästä. Mutta voisiko tästä jotenkin kiemurrella silti? Muistan vastanneeni: *”No ota vielä yksi, mutta sitten ei enää, eihän?”*.

Olen käynyt tämän uhkaavan ja pelottavan tilanteen läpi mielessäni elinvuosieni aikana liioittelematta tuhansia kertoja. Se on opettanut minulle yhden asian: puun ja kuoren välissä on mahdotonta elää. Yhtä aikaa ei voi sanoa kyllä ja ei. Vapauden, vastuun ja demokratian, mahdollisuuksien tasa-arvon, sivistyksen, kannustavuuden, suvaitsevaisuuden ja välittämisen työ ei tee itse itseään.

Lopulta Kokoomus, 100-vuotinen liike, on niiden, jotka sitä tässä ajassa hoitavat: jäsenten ja edustajien. Ja sitä kannattaa se äänestäjäkunta, jonka se ansaitsee. Jos se peilaa itseään puhtaasti muihin puolueisiin ja rajapintoihin, se rakentaa identiteettiään hataralle pohjalle ja saattaa päätyä olemaan – ei oikein mitään. Siinä missä jäsenet luovat poliittiset periaateohjelmat, sen edustajat luovat käytännön. Ja sen äänestäjät valitsevat sen edustajat.

On mahdotonta tietää mitä Paasikivi tekisi vuonna 2021, mutta aivan varmaa on se, että oikeistopopulistien maalaama konservatismi ei olisi Paasikiven konservatismia.

Puolue voi, kuten vuonna 1936, itse omiin arvoihinsa peilaten valita millainen sen johto on ja keitä sen ehdokkaat ovat. Ja sitä kautta muuttaa puoluetta ja sen käytännön politiikkaa arvopohjaisesti.

3. Poliitikka. NYT

Amerikkalainen Pulitzer-palkittu toimittaja ja kirjailija Anne Applebaum kertoo kirjansa *Demokratian iltahämärä* alussa uudenvuodenjuhlista kotonaan Puolassa, vuonna 1999. Juhlissa oli riehakas ja toiveikas tunnelma kun vuosituhat vaihtui. Parikymmentä vuotta siitä eteenpäin, vuonna 2020 hän toteaa, että jos nämä samat ihmiset kohtaavat kadulla, he vaihtavat puolta, jotta ei tarvitsisi kohdata toisiaan. Mitä politiikassa nyt oikein tapahtuu?

Poliitikkaa ei tehdä tyhjiössä vaan ajassa. Dramatisoimatta omaa aikaa liiallisesti uskallan väittää, että tässä ajassa on poikkeuksellisia piirteitä.

1. Tämä aika on nopean muutoksen aikaa. Toimialoja disruptoidaan, yrityksiä kaatuu ja kokonaan toisenlaiselle logiikalle perustuvia yrityksiä perustetaan. Työn käsite muuttuu, globaalit haasteet kuten ilmaston tila ovat osoittautuneet todellisiksi kriiseiksi, joihin on reagoitava nopeasti. Nopean muutoksen maailmassa politiikka tuntuu hitaalta ja voimattomalta. Se on joutunut rytmihäiriöön maailman kanssa.

2. Tämä aika on myös kompleksista. Nopeat muutokset luovat epävarmuutta ja väliinputoajia. Nopeat muutokset luovat uusia ongelmia. Monimutkainen maailma, jossa entinen hyvä onkin tänään paheksuttavaa ja vanhat arvoasetelmat ja hierarkiat romahtavat, synnyttää tarvetta vastavoimaan. Voi kun asiat olisivat niin kuin ennenkin. Vastaukseksi syntyy uusia liikkeitä, jotka yksinkertaistavat monimutkaisia haasteita löytämällä vihollisen, jolla voi selittää kaiken ”pahan”. Samaan aikaan kun politiikan tulisi vastata nopean muutoksen maailman haasteisiin fiksummin rakentaen maailmaa tulevaisuudelle, sitä itseään haastetaan nostalgiaan perustuvilla liikkeillä, jotka repivät maailmaa menneen kaipuulla.

3. Ääriliikkeet kasvattavat suosiotaan edellä mainituista syistä. Vakiintuneet puolueet alkavat peilata omaa toimintaansa näihin ja murtuvat sisältä tai ulkoapäin. Olemassa oleva puoluekenttä hyödyntää omalta osaltaan näitä liikkeitä joko lyömäaseena tai kallistumalla itse vaarallisesti yksinkertaistavan viholliskuvan maailmaan. Siinä missä suomalaiset ovat keksineet äitiyspakkauksen, astiakaapin ja kännykän, me emme ole keksineet perussuomalaisuutta. Se on tuontitavaraa. Se on suomalaiseksi tuunattu versio liikkeestä, joka marssii niin Ranskassa, Italiassa, Ruotsissa kuin USA:ssakin.

4. Elämme kommunikaatiovallankumouksen jälkeistä aikaa. Vallankumouksessa median vallasta on siirrytty jokaisenaltaan. Jälkiajassa todistamme systemaattista informaatiovaikuttamista, jossa joku vie ja toinen vikisee. Elämme kommunikatiivisempaa aikaa kuin koskaan ja meistä kaikista on tullut vaikuttajia. Sosiaalinen media on nykyajan kommunikatiivisen maailman ilmentymä ja mahdollistaja. Niinpä kyseessä ei ole elämästä irrallinen kanava vaan keskustelut, jotka ovat osa vaikuttavaa todellisuutta. Jo nyt tämä todellisuus vaikuttaa politiikan sisältöön enemmän kuin ehkä huomaamme. Se tulee muuttamaan myös sen muotoa.

5. Elämme identiteettipoliitiikan aikaa. Kun meistä kaikista tuli vaikuttajia, meistä kaikista taisi myös tulla sietämättömiä tyranneja, jotka tuputtavat omaa elämäntapaansa ja mielipiteitään ainoina oikeina tapoina elää ja olla tässä yhteiskunnassa. Mielipide ei enää ole vain yksi mielipide, vaan se määrittää helposti koko ihmistä. Me emme siedä enää mitään. Autoilijat eivät siedä pyöräilijöitä, pyöräilijät eivät autoilijoita, kasvissyöjät eivät lihansyöjiä, lihansyöjät eivät kasvissyöjiä ja vegaanit eivät ketään, joka ei ole sataprosenttisesti vegaani.

3.1. Poliitiikan rytmihäiriö

Tämä aika on nopean muutoksen aikaa. Toimialoja disruptoidaan, yrityksiä kaatuu ja kokonaan toisenlaiselle logiikalle perustuvia yrityksiä perustetaan. Työn käsite muuttuu, globaalit haasteet kuten ilmaston tila ovat osoittautuneet todellisiksi kriiseiksi, joihin on reagoitava nopeasti ja kansainvälisessä yhteistyössä.

Nopean muutoksen aika vaatii nopeaa reagointia eikä politiikka ole siinä parhaimmillaan.

Usein sanotaan, että on itse asiassa vain hyvä, että politiikan muutokset ovat hitaita, kaikki pysyvät mukana. Tämä on kuitenkin hieman ongelmallinen ajatus. Poliittinen päätöksenteko ei pysty kontrolloimaan maailmaa sen ympärillä, nykymaailmassa ehkä vähemmän kuin koskaan. Maailman muutos tapahtuu siis politiikasta huolimatta. Poliitiikan tehtävä olisi pitää meidät maailman menossa mukana ja mieluummin vahvana toimijana eikä perässä raahautumassa. Maailma muuttuu nopeammin kuin poliittinen järjestelmä ja sen päätöksenteko- ja reagointikyky. Poliittinen päätöksenteko ei saa aikaan tarpeellisia muutoksia, jotta ihmiset, yhteiskunnat ja koko planeetta pysyisivät toimintakykyisinä mukana.

Nordic Business Forumissa oli muutama vuosi sitten kansainvälinen puhuja, jolta yleisö sai puheenvuoron lopussa kysyä kysymyksiä. Suomalaisesta yleisöstä kysyttiin, kuinka yritykset voivat tehdä mitään muutoksia ja pysyä maailman muutoksen kelkassa, kun suomalainen poliittinen järjestelmä on niin hidas ja kankea. Puhuja vastasi ällistyneenä, että ette kai te nyt yrityksissä jää odottelemaan poliitikkojen päätöksiä? Sehän halvaannuttaa koko suomalaisen kilpailukyvyn.

Nopean muutoksen maailmassa politiikka tuntuu hitaalta ja voimattomalta. Se on joutunut rytmihäiriöön maailman kanssa. Yksi syy siihen on jatkuva vastakkainasettelu, joka jumiuttaa päätöksenteon takalukkoon.

Politiikka on erilaisten näkemysten ja maailmanselitysten taistelutanner. Puolueet muodostavat jonkinlaisen kehikon, jonka kautta tarkastellaan maailmaa ja pyritään johonkin suuntaan, joka koetaan oikeaksi, oikeudenmukaiseksi, paremmaksi tulevaisuudeksi. Puolueiden edustajat taas muodostavat tämän aatemaailman lähettiläsjoukon. Tämä joukko on kuin sotatantereella muiden näkemysten esittäjien kanssa.

Poliittinen vuorovaikutus perustuu kiusallisen usein tahalliseksi väärinymmärtämiselle ja takin kääntämiselle aina sen mukaan kumpaa joukkuetta kannattaa: sitä, joka on hallituksessa vai sitä, joka on oppositiossa. Siinä missä yritysmaailmassa ja erityisesti tiedemaailmassa konfliktoinnin ja haastamisen funktio on parantaa ajattelua, politiikan maailmassa sen tehtävä on ihan toinen. Poliittinen konflikti ei ole useinkaan rakentavaa konfliktointia, vaan eräänlaista kyseenalaistamisen teatteria. On siltäkin tietysti arvonsa. Erilaiset näkökulmat tulevat esille, ihmisten äänestämät ajatusmaailmat saavat äänen.

Organisaatiopsykologiaan erikoistunut Whartonin professori Adam Grant kehottaa meitä kirjassaan *Think Again* ajattelemaan kuin tiedeihminen ja pitämään ”totuuttamme” vain hypoteesina, jota testataan ja jota olemme valmiita myös muuttamaan. Vaikkapa kysymällä:

Kuinka varma olen siitä, että mielipiteeni jostain asiasta on totta?

Kuinka valmis olen muuttamaan mielipidettäni, kun saan lisää tietoa?

Haenko tiedostamatta tietoa sieltä, mistä tiedän saavani sellaista, joka vahvistaa omaa näkökulmaani?

Ja kun olen ihan varma ajatuksestani, voisinko vielä tarkastella muuttuisiko se, jos edustaisin jotain toista kulttuuria, ikäpolvea tai kansallisuutta?

Poliittinen ajattelu tuntuu olevan enemmän todisteiden etsimistä siitä, että oma ajattelu on oikeassa ja toisen väärässä. Vanhassa maailmassa uutisvirran tärkeintä antia olivat päivän lehdet ja illan ajankohtaisohjelmat. Nykymaailmassa vastakkainasettelu tapahtuu asiantuntija- ja poliittikopaneelien lisäksi ja yhä voimakkaammin sosiaalisessa mediassa. Se ei rajoitu johonkin päivän tai viikon ajankohtaan vaan tapahtuu 24/7. Meistä kaikista on tullut aktiivisia kommentoijia ja väittäjiä. Poliitiikka järjestelmänä perustuu samaan logiikkaan kuin joukkueurheilufanitus usein: kun kannatan Jokereita, IFK on paska.

Mutta eihän ne Jokeritkaan ole niin kuin ennen...

Puolueetkin rimpuilevat nykymaailman kanssa. Kun ympäröivässä maailmassa ryskyvät perinteiset toimialat alas, työn tekemisen logiikka muuttuu fundamentaalilla tavalla. Ymmärryksemme vaikkapa ilmaston tilasta iskee tajuntaan, me odotamme poliittiselta järjestelmältä ja puolueilta uusia tapoja ratkaista moderneja haasteita. Tuntuu kuitenkin siltä, että nämä puoluelähettiläät ovat jumittuneet omiin poteroihinsa, milloin peläten kommunisteja milloin vastustaen olematonta suurmoskeijahanketta.

Entä sitten se vasemmisto-oikeistojaottelu?

Perinteinen puoluejärjestelmä on lähtenyt pitkälti siitä, että porvarit ja prolet ovat omissa lokeroissaan.

Matti Apunen, Mikael Jungner ja Taru Tujunen käsittelevät puolueita, niiden rajoja ja tunnusmerkkejä ansiokkaassa EVA:n pamfletissa *Pelastakaa puolueet!* (EVA, 2016). Kirjoittajien mukaan oikeisto uskoo talouskasvuun lopullisena argumenttina ja yliarvioi sen selitys- ja vetovoiman. Tavallisten suomalaisten keskuudessa talouskasvuun suhtaudutaan suhteellisen myönteisesti, mutta kun kysymys asetetaan koskemaan jatkuvan kasvun välttämättömyyttä, tuloksena on tasapeli. Markkinatalouden asema tuntuu olevan lähes kiistaton, mutta siitä huolimatta se herättää epäilyjä ja kysymyksiä. Kriittisyyden taustalla on kysymys merkityksellisyydestä. Mitä tällä kaikella oikein tehdään? Miksi yhteiskunta on olemassa? Mihin me pyrimme taloudellisella kasvulla?

Talouskeskustelu ei koskaan voi olla arvovapaata. Samalla tavalla kuin yritys ei ole pelkkä tulos ei yhteiskunta ole pelkkä talousyhtälö. Kysymys on aina arvoista.

Me kysymme siis enemmän ja enemmän sitä, mihin oikein pyritään, mikä on merkityksellistä, millä keinoin ja minkä arvojen kautta päämäärään päästään. Tuntuu siltä, että yritysmaailmassa puhutaan merkityksestä ja arvoista enemmän kuin politiikassa, joka on juuttunut vastakkainasettelevaan välinekeskusteluun.

Toinen perinteinen jakolinja on politiikassa ollut liberaali-konservatiiviksi, jota jo aiemmin koskettelimme, ja joka nyt jakaa enemmän puolueita sisäisesti kuin toisistaan.

Liberalismi on perustunut kahteen perusajatukseen: ensinnäkin jokaisen pitää saada olla oman onnensa seppä, toisin sanoen yhteiskunnan pitää mahdollistaa nouseminen yhteiskunnan tikkailla oman osaamisen ja meriittien, ei perityn aseman tai sattuman kautta. Lisäksi liberalismi uskoi ja uskoo avoimeen kilpailuun, joka tuottaa taloudellista ja sitä kautta myös yhteiskunnallista kehitystä ja menestymistä.

EVA:n raportissa *Pelastakaa puolueet!* jaetaan konservatiivit ”isänmaallisiin paleokonservatisteihin, uuskonservatiivisiin, distributisteihin, helminauhaporvaristoon ja kaupunkien liberaaleihin ns. pop-oikeistoon”. Ongelmana alkaa olla se, että näillä konservatiiveilla ei enää oikeastaan ole mitään yhteistä keskenään. Paitsi se, että ne eivät ole liberaaleja?

Vakiintunut järjestelmä – oli se sitten poliittinen tai yritysmaailmassa oleva – on usein lähtökohtaisesti, noh, vakiintunut. Jäykkä, ylimielinen ja helposti sisäänpäin kääntynyt. Koska poliittinen järjestelmä perustuu voimakkaasti vakiintuneisiin puolueisiin, on se automaattisesti säilyttävä. Uusien liikkeiden on vaikeaa soluttautua siihen mukaan. Se muodostuu kokonaisuudessaan ”konservatiiviseksi”.

Maailma ei silti – onneksi – pysähdy.

Puoluelaitoksen jumiutuminen haastetaan, milläpä muulla kuin kansalaismielipiteellä. Suomessakin kansalaisaloitteella on saatu aikaan muun muassa avioliittolainsäädännön muutos sukupuolineutraaliksi. Aloitteita tulee koko ajan lisää, ja suhtautuminen niihin vakavoituu. Vaikuttaminen vaalien välillä on siis aloitteiden kautta suoraan lainsäädäntöön osuvaa tai mielipidevaikuttamista kommunikaatiolla. Palaan tähän kommunikaatiovaikuttamiseen vielä myöhemmin.

Yalen poliittisen tieteen professori Hélène Landemore puhuu kirjassaan *Open Democracy* eräänlaisesta demokratia 3.0:sta. Tässä mallissa demokratia ei pyöri enää ammatikseen politiikkaa tekevien poliitikkojen, eli edustuksellisen demokratian varassa. Sen sijaan poliittinen johtajuus on vähän kuin USA:n lautamiehistövelvollisuus (jury duty). Aina silloin tällöin nimesi nousee joukosta, olet velvoitettu tekemään siviilipalveluasi, eli tässä tapauksessa ottamaan paikkasi lainsäädäntöelimestä. Tietyn ennalta määritellyn ajan toimit yhteiskuntasi lainsäätäjänä, teet yhteistyötä muiden tähän tehtävään valittujen kanssa ja johdat maata. Kun kautesi päättyy, poistut virasta ja palaat normaaliin elämäsi. Vastakkainasettelun näkökulmasta malli on kiistatta kiinnostava. Eikö tästä syntyisi samalla malli, jossa yhteistyö ja erilaisten näkemysten sovittaminen olisi helpompaa, kun vastassa ei ole lukittuneita puoluekantoja?

Oli tuleva malli (ja jokin uusi sellainen varmasti tulee, demokratia ei ole valmis) mikä tahansa, tulee se varmasti korostamaan ihmisten suoraa valtaa enemmän.

Sillä välin vastakkainasettelu kansainvälistymistä korostavan liberalismiin ja kansallista kulttuuria korostavan konservatismiin välillä on noussut yhä keskeisemmäksi jakolinjaksi poliittisessa ilmastossa ympäri maailman.

Myös Apunen, Jungner ja Tujunen pitävät pamfletissaan mahdollisena, että Suomen(kin) puoluekentän jakolinjat jatkossa haetaan voimakkaammin tältä suunnalta. ”Meille syntyy puolue tai puolueita, jotka ovat selkeästi federalistisia tai internationalistisia, ja niiden vastapainoksi muotoutuu impivaaralaisia ryhmittymiä – joko taloudellisista, ekologisista tai sentimentaalisista syistä.” Kirjoittajat viittaavat siihen, kuinka puolueet (tai yksittäiset poliitikot puolueiden sisällä) puhuvat linjauksissaan globalisaatiosta pikemminkin ongelmana kuin realiteettina, joka pysyvästi muokkaa esimerkiksi suomalaisia työmarkkinoita. Tai pikemminkin ongelmana, jossa rikkaat valtiot rahoittavat köyhiä, kuin mahdollisuutena vaikkapa ratkoa globaaleja häijyjä ongelmia aina ilmastokriisistä alkaen.

Kirjoittajat ovat mielestäni oikeassa.

Poliittisen järjestelmän kipuilu ei siis pelkästään johdu siitä, että koko puoluejärjestelmä on hidas ja vanhanaikainen tapa vaikuttaa vaan myös siitä, että jakolinjat perustuvat vanhan maailman ajatteluun. Ihmiset eivät löydä itseään puolueista. Eivätkä he halua samaistua johonkin puolueeseen. Monimutkaisen maailman kakofoniassa puolueista on tullut aatereliikkejä; monen vanhan ja etabloituneen puolueen aatemaailman kehikko tuntuu ahtaalta, vähän kuin liian pieneksi jäänyt kenkä. Mikään puolue ei oikein tunnu omalta, koska maailma ja sen mukana arvomaailma on muuttunut puoluekoneiston ulkopuolella rajusti. Muutos tapahtuu sisäisesti liian hitaasti verrattuna maailman muuttumiseen.

Nykyinen jakolinja on vahvemmin avoin vs suljettu ja tähän sisältyy ajatus erilaisuuden pelosta tai syleilystä sekä globaaleista arvoyhteisöistä nationalistisen ahtaan viitekehyksen sijaan. Lisäksi edelleen toki yhteisen hyvän jakamisen politiikka on relevantti viitekehys: omistaminen, yrittäminen, menestyminen, kuuluuko se sille, joka yrittää ja menestyy tai missä suhteessa se kuuluu meille kaikille? Yhteisön yhteisen kehystarinan tarve on siinä mielessä kaikille yhteinen. Kysymys kuuluukin, löytyykö se samaistuttava yhteisö valtion rajojen sisältä?

Näin syntyy tämän ajan globaali iso kysymys, joka liittyy solidaarisuuteen ja sen kohteisiin. Maailman suuret haasteet ovat suuria myös ideologisesti tässä ilmapiirissä: maahanmuutto ja ilmastokriisi vaatisivat yhteisiä ratkaisuja ja samaan aikaan monessa kansallisvaltiossa halutaan yhteisen tekemisen sijaan palata omien rajojen sisäpuolelle: hoitakaa te omat hommanne, me hoidamme omamme. Suomessa tämä keskustelu sai poliittisen näytöksen muun muassa EU:n elpymispaketin käsittelyssä – ja jatkoa varmasti seuraa.

Kaikki tämä on omiaan syömään poliittiselta järjestelmältä luottamusta.

Globaalin Edelmanin luottamusbarometrin 2021 mukaan luottamus kaikkiin muihin instituutioihin paitsi yritysmaailmaan on laskenut. Yritysmaailma on neljästä instituutiosta ainoa, johon luotetaan. Kansalaisjärjestöt, hallinto ja media ovat niin sanotusti neutraaleja suhteessa luottamukseen. Näistä media pääsee nipinnäpin 50 prosentin yli. Mutta todellinen uutinen on vuoden 2021 informaatiokonkurssi. Me emme enää tiedä, mihin tietoon voimme luottaa. Luottamus kaikkiin median muotoihin, myös niin sanottuun ansaittuun, ostettuun, omaan mediaan sekä hakukoneisiin on laskussa. Tämä kohdistuu toki vahvasti USA:n post-trumpilaiseen aikaan, mutta ilmiö on nähtävissä myös muualla.

Siinä missä muutama vuosi sitten luottamus kohdistui ensisijaisesti kaveriin, ihmiseen, joka jakaa saman arvomaailman ja elämäntilanteen tai niin sanottuun influensseriin, kohdistuu se nyt enemmän asiantuntijoihin. Toimittaja Fareed Zakaria kirjoittaa kirjassaan *Ten Lessons for a Post-Pandemic World* kuinka alamme oppia, kantapään kautta kylläkin, että asiantuntijoita kannattaa kuunnella mutun sijaan. Samalla hän korostaa sitä, kuinka myös asiantuntijoiden pitää kuunnella ihmisiä. Koko yhteiskunnan etu on isompi ymmärrys näiden kahden ryhmän välillä. Se estää luisumisen pelon, pelottelun ja vastakkainasettelun tielle.

Vuodesta 2020 vuoden 2021 tammikuuhun luottamus hallintoon on kärsinyt kaikkein eniten. Pandemia on pistänyt useammassa maassa hallinnon polvilleen ja sekaisin. Nopeassa ja jatkuvassa liikkeessä olevassa muutostilanteessa hallinto on hidas ja juoksee byrokratian kangistamana kriisiä kiinni takamatkalta. EVA:n arvo- ja asennetutkimukseen liittyvän arvion (Sami Metelinen: *Epäluottamuksen paluu*, EVA 2020) mukaan keväällä 2020 alkanut koronaviruspandemian ensimmäinen aalto vaikutti suomalaisten asennoitumiseen politiikkaan poikkeuksellisella tavalla. Kriisi yhdisti suomalaiset, ja luottamus aiemmin parjattuihin poliittikkoihin ja puolueisiin kohosi ennennäkemättömiin lukemiin. Pandemian toisen aallon käynnistyessä loka-kuun lopussa suuri osa kevään luottamuslisästä politiikkaan oli jo haihtunut, enää neljäsosa suomalaisista luotti poliittikkoihin.

Eivätkä poliitikot ole tilanteeseen ihan syyttömiäkään. Vuoden 2020 lopulla keskusteltiin jo perustuslakivaliokunnan asemasta ja luottamuksen horjumisesta siihen, että perustuslakivaliokunta kykenee tarkastelemaan asioita puoluepolitiikan viitekehyksen ulkopuolella. Keskustelu liittyi valiokunnan Pekka Haavisto-käsittelyyn.

Helsingin Sanomien mukaan (HS 9.12.2020) jopa tasavallan presidentti Sauli Niinistö oli huolissaan siitä, jos luottamus perustuslakivaliokunnan toimintaan rapautuu. ”Jos luottamus valiokuntaan rapautuu, sillä olisi mielestäni suora syy-yhteys siihen, että eduskuntaan jo ainakin jossain määrin kohdistuva epäluulo voimistuu”, Niinistö toteaa.

Keväällä 2021 tuota luottamusta koeteltiin uudelleen, nyt liittyen EU:n elpymispaketin käsittelyyn. OECD:n tekemän vuoden 2021 kyselyn mukaan 66 prosenttia suomalaisista luottaa valtionhallintoon, 61 prosenttia hallitukseen, 53 prosenttia eduskuntaan ja 52 prosenttia kuntahallintoon. Luottamus julkisiin instituutioihin ja hallintoon on keskimääräistä heikompaa maaseudulla, matalammin koulutetuilla ja alemman tulotason kotitalouksissa. Alueellisiakin eroja on: luottamus julkisiin instituutioihin on korkeinta Helsingin ja Uudenmaan alueella ja heikointa Itä- ja Pohjois-Suomessa. Valtiovarainministeriö toteaa tiedotteessaan aiheesta, että ”Jos luottamuksen eriytymiskehitys syvenee, se saattaa heikentää yhteenkuuluvuutta ja Suomen kykyä selviytyä väestön ikääntymisestä, ilmastonmuutoksesta, digitalisaatiosta ja työn muutoksista johtuvista haasteista”.

Politiikan tehtävä olisi ratkaista tätä(kin) vastakkainasettelua, ei heittää bensaa liekkeihin.

Vuoden 2021 globaalin barometrin mukaan yritys-elämä on instituutioista luotetuin, jopa ennen kakkosena tulevia kansalaisjärjestöjä. Erityisen kiinnostavaa tutkimuksessa on se, että yritys-elämä on nyt ainoa taho, joka nähdään sekä kykenevänä ratkaisemaan yhteiskunnan haastavia ongelmia että eettisenä toimijana. Siis ainoa. Hallinto nähdään ei-kompetenttina ja epäeettisenä, kansalaisjärjestöt ei-kompetenttina mutta eettisi-

nä samoin kuin media, joka juuri ja juuri punkee eettisen rajan yli. Luottamus mediaan on instituutioista alhaisin.

Isoin luottamus ihmisillä on omaan työnantajaan.

68 % vastaajista kokee, että toimitusjohtajien tulisi astua esiin, koska politiikka ei pysty ratkaisemaan yhteiskunnallisia haasteita. 66 % on sitä mieltä, että toimitusjohtajien tulisi olla edelläkävijöitä sen sijaan, että odotetaan hallitusten päätöksiä. Samalla ajatus julkisesta vastuusta kasvaa: 65 % on sitä mieltä, että toimitusjohtajien vastuu on yhteiskunnallisesti laajempi kuin vain omille hallituksille tai omistajille. 86 % vastaajista vaatii sitä, että toimitusjohtajat puhuvat aktiivisesti yhteiskunnallisista haasteista, eli käyttävät kommunikaatiovaltaansa siinä tyhjiössä, joka on syntynyt politiikalta, joka ei kykene laajaan arvokeskusteluun.

Mistä tällainen luottamuksen siirtyminen johtuu?

Kahdesta asiasta: toisaalta ehkä siitä, että yritykset ovat tulleet brändeinä enemmän ”iholle”, merkitykselliseksi myös toimijoina. Toisaalta siitä, että brändeinä ne myös ovat halunneet korostaa arvoja ja myös toimivat niiden mukaisesti.

Politiikka toimiessaan jäykästi vanhojen jakolinjojen kautta, ei osallistu siihen arvokeskusteluun, joka on monipuolista, puoluejakolinjat ylittävää ja murtavaa.

3.2. Monimutkainen maailma ja arvohöpöhöpö

Nopean muutoksen aika on myös kompleksisempaa. Nopeat muutokset luovat epävarmuutta ja väliinputoajia. Nopeat muutokset luovat uusia ongelmia. Monimutkainen maailma, jossa entinen hyvä onkin tänään paheksuttavaa ja vanhat arvoasetelmat ja hierarkiat romahtavat, synnyttää tarvetta vastavoimaan. Voi kun asiat olisivat niin kuin ennenkin. Vastaukseksi syntyy uusia liikkeitä, jotka yksinkertaistavat monimutkaisia haasteita löytämällä vihollisen, jolla voi selittää kaiken ”pahan”. Samaan aikaan kun politiikan tulisi vastata nopean muutoksen maailman haasteisiin fiksummin rakentaen maailmaa tulevaisuudelle sitä haastetaan itseään nostalgiaan perustuvilla liikkeillä, jotka repivät maailmaa menneen kaipuulla.

Walesilaisen akateemikon, johtamisen tutkijan ja asiantuntijan, David Snowdenin, käyttämä Cynefin viitekehys on kehitetty ymmärtämään muodollisia ja epämuodollisia yhteisöjä, niiden välisiä suhteita ja niiden välistä kommunikaatiota. Malli jakaa maailman neljään eri viitekehykseen tai malliin: tiedetty, tiedettävissä oleva, monimutkainen ja kaaos. (David J. Snowden and Mary E. Boone: *A Leader's framework for Decision Making*, Harvard Business Review 11/2007)

Tiedetty maailma oli helppo: tämä johtaa tuohon. Suomalaisessa politiikassa tätä maailmaa voidaan kuvata sillä, että kun Kekkonen sanoo, me menemme perässä. Tiedettävissä olevassa maailmassa joku spesifillä asiantuntemuksellaan antoi meille lisää tietoa, jotta osaisimme paremmin ennustaa johtaako tämä tuohon. Monimutkaisessa maailmassa syy- ja seuraussuhteet ovat hämäämmät, tämä ei ehkä johda lainkaan tuohon, A:sta ei päästäkään B:hen. Vaikka olisit noudattanut kaikki sääntöjä koulussa ja saanut kelpo todistuksen, olet työtön ja sillä aikaa se kelvoton koulusta pinnaava vieruskaveri perustaa yrityksen, jolla tienasi miljoonia. Muuttujia on enemmän kuin koskaan, ja me voimme vain arvailla tiedon perusteella erilaisia lopputuloksia. Me voimme koettaa vaikuttaa niihin ja toisaalta pysyä poissa siltä polulta, joka ennusteessamme on huonoin. Oma vaikutusvaltamme muutokseen on pienempi.

Tässä maailmassa auktoriteetit kaatuvat. Asiantuntijatkaan eivät ole enää samaa mieltä asioista. Tieto asioista lisääntyy nopeasti koko ajan, kumoaa kokonaan entisiä uskomuksia ja vanhaa tietoa. Tieto on yhä nopeammin meidän kaikkien ulottuvissamme. Yksilöt eivät enää uskokaan mediaan, poliittisiin päätöksentekijöihin tai asiantuntevaan professoriin. Kun tähän maailmaan lisätään uudet kommunikaatiotavat sekä

päätöksentekijät että me tavalliset ihmiset räpiköimme maailmassa, jossa emme ole aikaisemmin joutuneet olemaan. Monet elävät tätä transitiota tiedetystä monimutkaiseen haikailemalla edelleen auktoriteetteja. Ei haluta myöntää, että maailma on siirtynyt eteenpäin tiedettävistä olevasta.

On toki totta, että yksinkertaiset asiat on helpompi hahmottaa ja niihin on helpompi ottaa kantaa. Valitet-
tavasti maailman monimutkaisemmiksi tulevat ongelmat vaativat kuitenkin ratkaisua. Ja usein ratkaisu ei ole
se yksinkertainen: etsitään syyllinen. Siinä missä aikaisemmin politiikka on edes yrittänyt löytää yhteisiä rat-
kaisuja yhteisiin ongelmiin, on se nyt polarisoitunut voimakkaammin ja etsii niin sanottuja helppoja syyllisiä:
väärän värisiä ihmisiä, autoilijoita, pyöräilijöitä, kasvissyöjiä, lihansyöjiä, teollisuus, hipstereitä, punaviher-
vassareita tai äärioikeistolaisia.

Kirsikkana kakun päällä, tutkimukset osoittavat, että ihmiset eivät pohdi poliittisia kysymyksiä enää
pelkästään tai edes aina ensisijaisesti oman henkilökohtaisen hyötymisen näkökulmasta. Olemme yhteisöinä
kehittyneet näkemään asiat laajemmasta perspektiivistä. Perinteinen puoluelupaus omien etujen ajamisesta
ei enää päde. Puoluetta arvioidaankin sen arvojen näkökulmasta.

Arvot ovat aina osa isompaa keskustelua ja perusteellisempaa muutosta. Jos poliittinen toimija pitää arvokes-
kustelua höpöhöpönä, on syytä olla huolissaan.

Tutkimusjohtaja Elina Kiiski-Kataja kirjoittaa *Tuplarytmihäiriö* -raportissa vuodelta 2020 (Ellun Kanat 2020)
kuinka politiikan tulevaisuutta määrittävät yhä enemmän arvoihin ja identiteettiin liittyvät tekijät, jotka saa-
vat ihmiset liikkeelle. Poliitiikan arvoihin ja identiteettiin perustuvat jakolinjat eivät kuitenkaan ole millään
tavalla uusia, vaan ne näyttävät syntyneen jo 1960-luvulla. Kehityksen voidaan katsoa saaneen alkunsa
1960–1970-lukujen kulttuurisesta murroksesta, jolloin uudet sukupolvet nostivat naisten ja vähemmistö-
jen asiat sekä ympäristöasiat poliittiselle agendalle. Myöhemmin agendalle ovat nousseet tasa-arvo, seku-
larisaatio, sukupuolten moninaisuuteen ja seksuaaliseen vapauteen liittyvät asiat sekä aborttioikeus. (Elina
Kiiski-Kataja: *Tuplarytmihäiriö*, Ellun Kanat 2020)

Tälle trendille taas on syntynyt voimakas vastatrendi, jota luonnehtii kaipuu autoritaariseen hallintaan, kon-
servatiiviset arvot sekä nationalismin kannatus. Tämä vastatrendi on ollut nähtävissä World Values Surveyn
aineistoista jo pitkään, mutta trendin mobilisoituminen toiminnaksi, poliittisiksi liikkeiksi ja puolueiksi on
tapahtunut vasta 2000-luvulla. Toden teolla nämä liikkeet ovat nousseet poliittiseksi voimaksi 2010-luvul-
la, ja niiden nousua on usein siivittänyt voimakas internetistä noussut liikehdintä ja keskustelu. Perinteiset
poliittiset instituutiot, kuten puolueet, ovat kadottaneet aidon yhteyden niihin ihmisiin, joiden elämään ne
pyrkivät vaikuttamaan. Ne ovat tyhjentyneet ihmisistä ja toimivat yhä enemmän kuin koneistot. Luottamus
ja demokratia ovat koetuksella politiikan mannerlaattojen liukuessa. (Elina Kiiski-Kataja: *Tuplarytmihäiriö*,
Ellun Kanat 2020)

Amerikkalainen professori Ronald Inglehart puhuu kirjassaan *Culture Shift* maailmasta, jossa hyvinvointival-
tio on toisen maailmansodan jälkeen mahdollistanut meille ennennäkemättömän taloudellisen ja fyysisen
turvallisuuden tason. Tässä maailmassa siirrymme kohti ”jälkimaterialistisia tavoitteita”; itseilmaisusta ja
elämänlaatuun liittyvistä kysymyksistä tulee meille yhä tärkeämpiä. Samalla tämä on tarkoittanut sitä, että
perinteinen yhteiskuntaluokkaan liittyvä arvomaailma ja poliittinen näkemys sekä äänestyskäyttäytyminen
ovat selvästi heikentyneet. Uskonnollinen vakaumus tai henkilökohtaiset näkemykset ihmisen vapaudesta
elää elämäänsä kuten haluaa selittävät ihmisten poliittisia valintoja. Myös ns. isompi jakolinja globaalin vas-
tuun ja toiminnan ja kansallisen itsekkyyden välillä vaikuttaa entistä enemmän äänestyspäätökseen: näkemys
siitä, mitä vaikkapa itse kunkin pitäisi tehdä pelastaakseen maailman ilmastokriisistä, oli kyse sitten lentämi-
sen lopettamisesta, kasvissyönnistä tai itsensä köyhtämisestä öljy-yhtiön portille. Toisin sanoen äänestäjän-
kuva on siirtynyt luokkaperustaisesta polarisaatiosta kohti arvoperusteista polarisaatiota.

Tätä on perinteisten poliittisten puolueiden selvästi vaikea ymmärtää. Monipuolista arvokeskustelua pyritään pikemminkin välttämään kaikin keinoin. ”Hän tuli kokoukseen ja alkoi puhua arvohöpöhöpöä” totesi eräs kokoomuslainen Helsingin Kokoomuksen piirikokoukseen osallistunut Helsingin sanomien (HS 6.3.2021) mukaan puheenvuorosta, jossa käsiteltiin kokoomuksen arvopohjaa ja sen nykyisiä konkreettisia ristiriitoja. Arvokeskustelu on hankalaa, sillä se on monipuolinen ja vanhaan vastakkainasetteluun huonosti sopiva tapa hahmottaa yhteiskuntaa ja sen asioiden hoitamista. Vaikka talous on mitä suurimmassa määrin arvokeskustelua, ei pelkkä matala veroprosentti ja sen tavoittelu enää riitä liimaksi ihmisten väliin luomaan puoluetta. Se on vähän sama kuin antaisi visioinnin yrityksen missiosta ja tarkoituksesta kirjanpito-osastolle.

Mitkä arvot sitten enää riittävät pitämään puoluetta kasassa? Ja ovatko jotkut arvot ”pyhempää” kuin toiset?

Ovat. Ihmisarvo on arvo, josta on mahdotonta tinkiä. Silti se on arvo, josta puhutaan enemmän kuin sitä tunnutaan toteuttavan. Se on arvo, joka löytyy ohjelma- ja periaatepapereista, mutta jonka toteutuminen, kuten kaikkien arvojen, ratkeaa vasta käytännössä. Ja politiikassa puhe ja sen tapa on yhtä lailla teko kuin lakipykälän säätäminen. Ihmisarvoa väheksyvään retoriikkaan tulee olla nollatoleranssi.

Entä sitten ne Kokoomuksen arvot?

Koti, uskonto ja isänmaa eivät ole arvottomia arvoja, mutta ne pitää päivittää. Eikä yhteisön arvojen päivitys yleensä ole vain sitä, että asioita sanoitetaan modernimmalla tavalla vaan aidosti sitä, että tarkastellaan arvoja uudelleen.

Jos sallitte, hieman arvohöpöhöpöä.

Oman kokoomuslaisuuteni perustana on ajatus vapaudesta ja siitä, että kaikilla tulee olla tasavertaiset mahdollisuudet yrittää ja elää Suomessa. Luoda menestystä, oppia, kouluttautua, tehdä työtä, jolla on merkitystä ja ennen kaikkea saada ihmisenä kunnioitusta ja sitä kautta merkityksen tuntua omalle elämälle. Sen pitää näkyä niin viranomaistoiminnassa kuin politiikan arkikielessäkin.

Kokoomuslaisuuteen kuuluu ajatus siitä, että jokainen voi olla oman onnensa seppä, mutta ei minusta ajatusta siitä, että seppä ei tarvitsisi apua. Eikä sellainen ajatus, että jokainen pitäköön kaiken takomansa. Valtion tulee puuttua säästeliäästi ihmisen elämään, sillä vapaus olla ja tehdä on vahva. Valtion ei pidä hyysätä tai kohdella ihmisiä kuin ymmärtämättömiä lapsia vaan antaa elämän kehittyä ja pyöriä omillaan.

Meillä on varsin homogeenisena yhteiskuntana kehittymistä ja oppimista mitä tulee erilaisuuteen. Maahanmuuttajien kyykyttäminen virastotalon edessä tunti- ja päivätolkulla jonottamassa on häpeällistä ja osoittaa sen, että ”ne ulkomaalaiset” halutaan pitää poissa. Me sanomme yhtä ja toimimme toisin. Virallisissa puheissa puhumme työperäisen maahanmuuton tarpeesta, tosiasiassa arjessa osoitamme kaikin mahdollisin keinoin, että tänne on hankalaa tulla ja täällä on hankalaa olla.

Vapaus, tasa-arvoiset mahdollisuudet. Ne ovat arvoja, joiden pitää toteutua kaikkien osalta.

Kokoomuslaisuuden perusajatukseseen vapaudesta elää elämää ilman valtion ohjausta sopii syrjivä kohtelu lähtökohtaisesti huonosti. Erilaisuuden hyväksymisenhän pitäisi olla jo kokoomuslaisen äidinmaidossa.

Koti on koti kaikille, ei vain Eloveena-tytöille.

Ihmisen kunnioittamisen pitää olla politiikan lähtökohta. Se tarkoittaa jokaisen ihmisarvon ymmärtämistä ja kunnioittamista mutta myös sitä, että valtio ja politiikka eivät holhoa meitä tukehduksiin.

Omaan kokoomuslaisuuteeni kuuluu vahva ajatus globaalista vastuusta ja osallisuudesta. Suomi on siitä jännä maa, että se historiansa ja maantieteellisen sijaintinsa takia tavallaan haluaa hulluna päästä kaikkiin mahdollisiin globaaleihin yhteisöihin koska hakee turvallisuutta. Samalla se yrittää näissä yhteisöissä käyttäytyä mahdollisimman huomaamattomasti, ettei joudu sen paremmin maksumieheksi kuin minkään asian moottoriksikaan. Suomi on maa, jossa silloinen tasavallan presidentti, Tarja Halonen, Sitran seminaarissa kyseenalaisti ajatuksen siitä, että Suomen pitäisi missään olla maailman paras – eikö se riittäisi, että oltaisiin vaikka kolmanneksi parhaita. Kolmanneksi paras tavoitteena johtaa helposti kuitenkin siihen, että ei olla edes sitä. Avoimuudessa Suomi on taantunut reippaasti. Voimakas liikehdintä rajojen sulkemiseksi on vastavoima globaalille muutokselle. Trumpin toive siitä, että maan ympärille voisi rakentaa muurin ja kaikki ”paha” pysyisi ulkopuolella on lapsellinen toive, jota osa suomalaista poliittista kenttää hellii. Usein tässä keskustelussa – oli kyse sitten EU-jäsenyydestä tai maahanmuutosta – keppihevoseksi otetaan sotiemme veteraanit, jotka taistelivat Suomen itsenäiseksi meille. Oma isoisäni, talvisodan, jatkosodan ja Lapin sodan veteraani, taisteli kuitenkin sen puolesta, että Suomen rajat ovat auki, eivät kiinni. Veteraanien käyttäminen oman ahdasmielisen maailman aputaistelijoina on vastenmielistä ja epäkunnioittavaa.

Lopulta arvoissa päädytään myös siihen mitä on itsekkyyks ja mitä solidaarisuus. Tai oikeastaan siihen, kuinka solidaarisia meidän pitää yhteisössämme olla. Kun yritetään verrata kotitalouden dynamiikkaa valtiontalouteen, tulee aina paikalle joku, joka toteaa, ettei vertailu ole relevantti, valtiollahan on verotusoikeus. Näin tietysti on, mutta automaationa ajatus on vaarallinen.

Suomalainen hyvinvointi perustuu sille ajatukselle, että ihmiset ovat toimeliaita, haluavat elää hyvää elämää ja olla vastuussa itsestään ja läheisistään. Tämä mahdollistaa niin ponnahduslaudan kuin turvaverkonkin. Yhteisen hyvän tekeminen edellyttää meiltä kaikilta halua osallistua siihen.

Poliittisessa puheessa ja päätöksenteossa ihmisestä tulee helposti kohde, joko yhteiskunnan palvelujen käyttäjä tai niiden maksaja. Kriisitilanteessa ongelma, ei ratkaisu, Tosiasiassa me olemme itsenäisiä toimijoita ja sille pitää antaa tilaa. Siitä syntyy toimeliaisuus. Ihmiset sen yhteisesti jaettavankin tekevät, eivät poliitikot.

Arvokeskustelu politiikassa on vaikeaa siksi, että se ei kulje pitkin perinteisiä jakolinjoja. Se ravistelee siis poliittista identiteettiä. Moni poliitikko on myös ääneen todennut, ettei ole kiinnostunut arvokeskustelusta, koska se ”ei liity mihinkään ajankohtaiseen politiikkakysymykseen”. Jos puhutaan vaikkapa Kokoomuksen sisäisistä ristiriidoista, ne liittyvät konkreettisiin politiikkakysymyksiin mitä suurimmassa määrin. Ongelmana on se, että niistä ei olla yhtä mieltä ja siksi keskustelu on hankalaa, jos haluaa edetä puolueessa vaativampiin tehtäviin. Siksi moni kiertää keskustelun eräänlaisena someajan ilmiönä. Sitä se ei kuitenkaan ole. Kyse ei ole vain huomiotalouden reaktiivisista sodista vaan arvoista politiikan tekemisen takana. Jokainen jäsen ja äänestäjä päättää kuitenkin itse, kuinka tärkeitä arvot päätöksenteossa ovat.

Arvot eivät toteudu ilman keskustelua. Arvot eivät ole sanoja tai sloganeita vaan jatkuvaa keskustelua etiikasta, siitä kuinka meillä toimitaan ja mitä meillä arvostetaan. Ihmisiä ei voi käskyttää muuttumaan eikä yhteiskunta tai organisaatio muutu tai muuta toimintaansa käymättä jatkuvaa vuoropuhelua. Arvot eivät ole sanoja vaan vuoropuheluun perustuvaa jatkuvaa muutosta. Ne eivät voi olla pelkkiä laatikossa lojuvia periaateohjelmia vaan käytännön elämässä näkyvää toimintaa. Koska ne ovat vuoropuhelua ja eettistä pohdintaa, ne vaativat johtajan.

Katy Milkman kirjoittaa kirjassaan *How to Change* siitä, kuinka ihminen muuttaa toimintaansa. Ihminen on sosiaalinen olento ja siksi yksi tehokkaimmista keinoista saada tämä tekemään muutoksia on saada tämä vertailemaan käytöstään muihin kanssaihmiisiin. Jos me uskomme, että naapuri kierrättää ahkerasti, mekin haluamme kierrättää. Jos energiayhtiö lähettää laskun lisäksi vertailun siitä, kuinka samanlaiset muut taloudet kuluttavat sähköä, meille tulee ehkä tarve toimia säästeliäämmin, jos näemme, että yli puolet talouksista kuluttaa vähemmän kuin me. Kun mietimme, kuinka historiassa erilaiset autoritääriset hirmuteot ovat olleet

mahdollisia niin, että kokonainen kansakunta on aktiivisesti osallistunut tai hiljaa hyväksynyt ne, vastaus löytyy samasta asiasta. On osattu taitavasti luoda ilmapiiri, jossa kuvittelemme, että naapurikin edustaa syrjivää ajattelutapaa.

Jos vähemmistö on äänekäs ja enemmistö hiljainen, syntyy ongelma, joka mahdollistaa vähemmistön kasvun ja vallan lujittumisen. Ensin syntyy illuusio siitä, että vähemmistö on enemmistö ja tämä taas tosiasiallisesti johtaa siihen, että enemmistöstä siirtyy ihmisiä vähemmistöön koska nämä kuvittelevat, että se on valtavirtaa.

Hiljaisuudessa ahdasmielinen ajattelu ja retoriikka kasvavat ja kukoistavat ja ahdasmielisestä ajattelusta on lyhyt matka ahdasmielisiin tekoihin.

3.3. Jarruliike

Nopean muutoksen ja monimutkaisuuden maailmassa ääriliikkeet, vetoamalla yksinkertaisiin ratkaisukeinoin (= löydetään ”vihollinen”), kasvattavat suosiotaan. Vakiintuneet puolueet alkavat peilata omaa toimintaansa näihin ja murtuvat sisältä tai ulkoapäin. Olemassa oleva puoluekenttä hyödyntää omalta osaltaan näitä liikkeitä joko lyömäaseena tai kallistumalla itse vaarallisesti yksinkertaistavan viholliskuvan maailmaan. Siinä missä suomalaiset ovat keksineet äitiyspakkauksen, astiakaapin ja kännykän, me emme ole keksineet perussuomalaisuutta. Se on tuontitavaraa. Suomalaiseksi tuunattu versio liikkeestä, joka marssii niin Ranskassa, Italiassa, Ruotsissa kuin USA:ssa.

Anne Applebaum toteaa kirjassaan *Demokratian iltahämärä*, että tietyissä olosuhteissa mikä tahansa demokratia tuhoutuu ja luisuu autokratiaan. Hänen arvionsa mukaan noin kolmasosa ihmisistä on lähtökohtaisesti kallellaan turvalliseen, hallittuun, yksinkertaiseen ja kontrolloituun autoritääriiseen maailmaan. Hän kuvaa kylmän sodan aikaa myös yhdestä näkökulmasta paratiisina: vihollinen oli selkeä, se yksinkertaisti tapaa ajatella ja mahdollisti yhteisen narratiivin. Nyt, kommunismin kaaduttua, on vihollinen löydettävä jostain muualta.

Ääriliikkeet eivät nouse myöskään huono-osaisuudesta vaikka niin mieluusti pyritään liikehdintää perustelemaan. Ne nousevat eliitin kyvystä hyödyntää ihmisen sisäistä ominaisuutta pelätä olevansa höynäytetty. Joku saa jotain mitä minä en saa. Osa on huonompiosaisia jo alun perin, osa ei ole. Esimerkiksi Perussuomalaisten äänestäjäkunta on sekamelska erilaisia ihmisiä aina rikkaista pääkaupunkiseutulaistista yritysjohtajista Kaijuun työttömiin. Siinä missä Soini vielä kulki ruttuisessa poplarissa SMP:n perintötiluksilla, on Halla-aho puhtaasti ideologisella matkalla. Moni rattaille kiivennyt ei ehkä ihan tajua sitä. Vielä. Yhteistä tälle ideologialle on jonkinlainen nostalgia kumpuava toive siitä, että asiat ja maailma olisivat yksinkertaisempia. Tähän yhdistyy menettämisen ja hallinnan pelko uudessa monimutkaisessa maailmassa. Kaiken kaikkiaan ääriliikkeet pelaavat aina pelolla, uhkailulla ja viholliskuvalla.

On hyvä tunnistaa pohjalla liikkuva nostalgia ajurina. Mitä nostalgia siis on? Ulkopoliittisen instituutin johtava tutkija Antto Vihma kirjoittaa parhaillaan nostalgiaa kirjaa, joka ilmestyy syksyllä 2021. Keväällä pitämässään luennossa, jonka järjesti Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutti, hän totesi, että nostalgia on tullut länsimaissa yksi poliittisista pääliikkeistä.

Nostalgia käsitteenä syntyi 1600-luvun lopulla, jolloin sitä pidettiin sairautena, jonka voi saada vähän kuin flunssan. Käsite perustuu ajatukseen koti-ikävästä; on ikävä johonkin, joka on tuttua ja turvallista. Ei ollut sattumaa, että käsite syntyi silloin, kun maailmassa oli voimakas muutoksen aika. Samasta syystä nostalgia nostaa päätään nyt. Maailman muutos on monien instituutioiden muutosta nopeampaa, ja näiden on vaikea pysyä perässä. Tämä koskee niin poliittista järjestelmää, puolueita kuin yrityksiäkin. Elämme myös tuplarytmihäiriön aikaa, jolloin nopean muutoksen ja kommunikaatiovallankumouksen lisäksi ekologisen ja inhimil-

lisen kantokyvyn rajat ovat tulossa yhä nopeammin vastaan. Ilmastokriisi on totta ja inhimillinen uupuminen saavuttanut lähes pandemian mittasuhteet. Meillä on muutoksessa hallitsematon tunne, ja kun joku lupaa siihen hallintaa, tartumme siihen hanakasti. Vaikka nostalgiaan ei olekaan olemassa kuin lumelääkettä.

Nostalgialiikkeen kannattajia voi erottaa moni asia kuten sosiaalinen asema tai taloudellinen tilanne, mutta yhdistäviä tekijöitä on paljon.

Nostalgikko haikailee maailmaa, jossa perusasiat olivat selkeitä: miehet olivat miehiä, naiset naisia. Toinen piti mekkoa, toinen housuja. Roolit olivat selkeitä, sukupuolta ei valittu, se saatiin syntymässä ja sen kanssa pärjailtiin. Tässä maailmassa laajemminkin ymmärrettiin mitä itseltä odotetaan: kunnollisuutta (sitä kuin sen joku auktoriteetti määritteli.) Sääntöjen noudattamisesta palkittiin. Kun pärjäs koulussa, pärjäs maailmassa. Statussymbolit olivat selkeitä: kun pärjättiin, ostettiin minkkiturkki tai mersu. Se mikä ennen oli status-ta onkin nyt jopa hävettävää: kettutyöt spreijaavat minkkiturkin ja lapsenlapsi pitää autoilua ilmastotuhona. Nostalgia on enemmän vanhempien ikäpolvien ongelma, pelätään, että menetetään jotain. Itse voi testata itseään vaikkapa keväisin suhtautumisella Suvivirteen. Nykyisille koululaisille, jotka varsinaisesti osallistuvat kevätjuhliin, Suvivirsi ei ole niin oleellinen osa juhlaa kuin vanhemmille sukupolville, jotka muistavat omat juhlansa siitä. Siksi Suvivirrestä on tullut eräänlainen ”vanhan hyvän ajan” symboli. Sen sijaan, että tätäkin tapaa tarkasteltaisiin muuttuvan kulttuurin näkökulmasta, sitä tarkastellaan nostalgiasilmälasisen läpi, tippa linssissä. Oi niitä aikoja! Tästä on lyhyt matka siihen, että ”sitä ei saa viedä pois!” Varsinaisestihan Suvivirttä ei kukaan ole viemässä pois, vaan sitä voi hoilata kotona vaikka joka ikinen aamu.

Itse asiassa juuri nämä nostalgiaan perustuvat ääriliikkeet maailmalla, kuten Brexit ja trumpismi, ovat hyvä osoitus arvokeskustelun tarpeellisuudesta. Kun ideologiat ylittävät puoluerajat, ei vanhalla puolueliimalla selviä. Applebaum toteaa Helsingin Sanomien haastattelussa, että demokratian uusi nousu tarvitsee populistien vastapainoksi maltillisemman oikeiston ja vasemmiston parempaa argumentointikykyä. ”Ääriliikkeiden tavoite on tuhota poliittinen järjestelmämme. Sitä ei voi hyväksyä.”, hän toteaa. Puhuessaan ääriliikkeistä Applebaum tarkoittaa laidan molempia puolia. ”Ääriyasemmisto on potentiaalisesti suuri ongelma esimerkiksi Yhdysvaltain yliopistoissa, koska se pyrkii rajoittamaan sananvapautta. Ongelma on levinnyt myös joihinkin journalistisiin instituutioihin”, hän toteaa HS:n haastattelussa. Ääriyasemmistolaiset eivät kuitenkaan ole Yhdysvaltain vallanpitäjiä, hän muistuttaa. ”He eivät kontrolloi hallintoa, armeijaa, ydinaseitamme ja ulkopoliitikkaamme. Siksi ääriyasemmiston uhka ei ole tällä hetkellä yhtä suuri kuin äärioikeiston uhka.” (HS 17.9.2020)

Kirjassaan Applebaum puhuu maailmasta, jossa vihasta on tullut tapa ja erimielisyyttä lietsovasta vastakkainasettelusta normaalia. Kuulostaako etäisesti tutulta?

On hyvä huomata, että poliitikot, jotka ovat jääneet kiinni vanhoihin ”hyviin aikoihin”, jolloin asiat olivat yksinkertaisia (kommunismi vs muut), ovat tästä syystä helposti kykenemättömiä ratkaisemaan ongelmia ja luomaan mahdollisuuksia tässä päivässä, jossa maailma on avoin ja perustuu sellaisille yhteisille instituutioille kuten Euroopan Unioni. Käsi hamuilee peruutusvaihdetta ja jalka jarrua.

Nostalgialiikkeiden on löydettävä ”vihollinen”. Usein se on poliittinen ”eliitti”, joka ei ymmärrä mitään – tai sitten se on erilaisuus. Näkemys siitä, että oma kulttuuri on muuttumaton ja hyvä, toinen kulttuuri on lähtökohtaisesti huono.

Kesällä 2011 norjalainen terroristi Anders Breivik surmasi ensin Oslon keskustassa autopommilla kahdeksan ihmistä ja myöhemmin samana päivänä Utøyan saarella 69 nuorta. Ennen hyökkäystä Breivik oli ladannut internettiin yli tuhatsivuisen manifestin: Euroopan itsenäisyysjulistus 2083.

Perussuomalaisten kansanedustajana tuolloin jo toiminut Halla-aho kommentoi tapahtunutta Facebookissa:

”(- -) huono maahanmuutto on huonoa ja monikulttuurisuus hanurista Breivikin teosta riippumatta ja huolimatta.”
(Senkin kommari: Suomen Kuvalehti, 16.4.2021)

Kulttuuri voi syntyä myös erilaisuuden kirjosta. Siitä, että etsitään syitä olla juuri tässä yhteisössä. USA on hyvä esimerkki ”sulatusuunista”, valtiosta, jolla on vahva itsetunto ja erilaisuuteen ja toimeliaisuuteen perustuva kulttuuri. Ei se täydellinen ole ja senkin erilaisuuden sietämisen kyky ja luottamus yhdenvertaisuuteen ovat koetuksella, mutta lähtökohdiltaan se perustuu muuttuvaan identiteettiin, ei johonkin muuttumattomaan kansalliseen ajatukseen siitä, että juuri me olemme erilaisia (ja selvästi parempia) ihmisiä kuin muut.

Voiko silti olla ylpeä veteraanipäivänä, voiko juhlia itsenäisyyttä, onko Suomen lippu upea asia? Tietysti voi ja on. Niiden on kuitenkin oltava kaikkien suomalaisten – ei vain veteraanien ja heidän jälkeläistensä – näkökulmasta vapauden, tasa-arvon ja itsenäisyyden symboleja.

Kulttuuri on kova sana myös yritysmaailmassa: vahva sisäinen omaleimainen kulttuuri rakentaa luottamusta ja identiteettiä. Pienempien ryhmien vahvat identiteetit helposti vähentävät ryhmien välistä luottamusta tehden konflikteista todennäköisempiä, niin yrityksissä kuin yhteiskunnassakin. Ryhmytyminen on ihmiselle luontainen ominaisuus.

On kuitenkin turha haikailla yhtä yhteistä kansallista tarinaa. Se maailma meni jo. Kun etsitään peruu-
tusvaihdetta, jotta päästäisiin jonnekin menneisyyteen, niihin hyviin vanhoihin aikoihin, unohdetaan, että sellaisia ei ollut. Monelle yksilölle yhteen kansalliseen tarinaan perustuva ajattelu oli ahdistavaa ja typisti omaa identiteettiä ja maailmaa pakottamalla sen piiloon tai kokonaan kieltämään sen. Sen sijaan ratkaistava kysymys onkin se, kuinka entisestä vastakkainasettelun maailmasta, joka perustuu vanhaan kehystarinaan, päästään luottamuksen rakentamiseen tilanteessa, jossa meillä on satoja, ellei Suomessa peräti yli 5,5 miljoonaa eri tarinaa, joiden pitäisi mahtua samaan maahan?

Konservatiivi ei enää olekaan ”vain” konservatiivi kun sitä katsoo oikein silmiin. Konservatiivi voikin olla nopeampaa muutosta haikaileva arvoliberaali, äärioikeistolainen, nationalisti tai talousliberaali, joka haluaa muutoin pitää kiinni yhteiskunnan perinteistä eli on arvokonservatiivi. Kun perinteinen konservatiivi on halunnut kehittää yhteiskuntaa pikkuhiljaa venettä keikuttamatta, on nyt esimerkiksi Kokoomuksessa runsaasti ihmisiä, jotka kyseenalaistavat vähittäisen muutoksen agendaa kun kyse on vaikkapa ilmastosta tai ihmiselämän moninaisuudesta ja siihen liittyvästä arvomaailmasta. Kun perinteinen konservatiivi on suhtautunut hartaasti isänmaahan, on nyt esimerkiksi Perussuomalaisissa äärinationalistista ajatusmaailmaa edustavia ihmisiä, jotka lähtökohtaisesti pitävät suomalaisuutta ja sen arvoja pysyvänä umpiona, johon vieras ei ole tervetullut.

Konservatismi on aatteena hätää kärsimässä ja se näkyy maailmanlaajuisesti konservatiivien puoluekentässä. Puolueet joko jakautuvat sisäisesti tai ne kuihtuvat ulkoisen paineen, uuden oikean laidan liikkeen, puristukseen.

Nostalgia perustuu aina peruuttamiseen.

3.4. Kommunikaatiovallankahvassa

Elämme kommunikaatiovallankumouksen jälkeistä aikaa. Vallankumouksessa median vallasta on siirrytty jokaisenvalltaan. Jälkijassa todistamme systemaattista informaatiovaikuttamista, jossa joku vie ja toinen vikisee. Jaamme enemmän kuin koskaan ja samalla luomme itseämme digitaalisessa maailmassa uudeksi, erilaiseksikin. Elämme kommunikatiivisempaa aikaa kuin koskaan ja meistä kaikista on tullut vaikuttajia. Sosiaalinen media on nykyajan kommunikatiivisen maailman ilmentymä ja mahdollistaja. Niinpä kyseessä ei ole elämästä irrallinen kanava vaan keskustelut, jotka ovat osa vaikuttavaa todellisuutta. Jo nyt tämä todellisuus vaikuttaa politiikan sisältöön enemmän kuin ehkä huomaamme. Se tulee muuttamaan myös sen muotoa.

3.4.1. Kuuluista, mutta mistä?

Kokoomuslaisille on tullut tavaksi huomauttaa, että vain ”ulkopuolisilla” on ongelmia Kokoomuksen kanssa. Menemättä tässä kohtaa sen enempää sisäisiin ristiriitoihin, niiden olemassaoloon tai olemattomuuteen, tässä ajattelutavassa on pieni valuvika. Jokainen organisaatio on tänä päivänä maailmassa, joka kommunikoi sen ympärillä, ja kommunikointi luo osaltaan sen ominaislaatua, mainetta. Mainetta organisaatio ei itse omista, se päätetään ”markkinoilla” joka päivä. Nopea ja muuttuva, alati kommunikoiva maailma on vienyt monen organisaation niin sanottuun rytmihäiriöön. Puolueet ja sen jäsenet ovat yleensä parempia tässä kommunikaatiovallankumouksen jälkeisessä ajassa kuin moni muu organisaatio; onhan se tottunut kommunikoidaan. Puolue elää ja kuolee sen kommunikaation perusteella.

Muuttunut maailma haastaa kuitenkin puolueetkin pohtimaan käyttäytymistään uudelleen. On löydettävä tapa rakentaa aktiivisesti mainetta kommunikoinnin avulla ja toisaalta luoda pelisääntöjä villisti rehottavalle kommunikoinnille. Maineenhallinta ja ihmisten hallinta on vaikeaa, ellei mahdotonta, on luotava toisenlainen tapa johtaa omaa mainettaan haluttuun suuntaan. Hyvä maine rakennetaan yhdessä maailman kanssa joka päivä. Hyvä maine syntyy niistä tuhansista mainejäljistä, joita puolue tai poliitikko, itsestään jättää teoin, sanoin ja ihmistensä välityksellä. Niistä mainejäljistä yleisö muodostaa puolueen maineen.

Yksinkertaisimmillaan maine on muistijälki – se mitä organisaatiosta muistetaan juuri nyt.

Puolueorganisaatio on siitä erikoinen, että se on vähän kuin suuryritys, mutta sellainen, jossa jokaisella on kuitenkin oma yritys, jonka ”liiketoiminta” saattaa olla ristiriidassa viereisen yrityksen kanssa. Tällöin myös erottautuminen näistä muista tulee oleelliseksi asiaksi ja yhteisen kommunikoinnin hallinta vaikeammaksi.

Kaikki kommunikaatio, kaikki keskustelut, vaikuttavat puolueen mielikuvaan ja maineeseen. Osa ympärillä olevista keskusteluista on myös tahallisia manipulaatioita ja informaationsodankäyntiä. Mutta niin on ollut aina. Silloinkin kun media on portinvartijana välissä, on tavanmukaista pyrkiä kaunistelemaan omaa viestiä ja agenda ja toisaalta opponoida voimakkaasti toisen puolueen tarkoituksia. Sosiaalinen media on kuitenkin tuonut tämän räikeämmin kaikkien nähtäville. Ja uusia sotkijoita peliin.

Kommunikointikyky ratkaisee sen, millainen maine puolueella silmissämme on. Pahimmillaan kommunikointi on kokonaan irti isommista tavoitteista. Jos puolue ei millään tavalla johda kommunikointiaan, se on ristiriitaista räpellystä, joka ei johda sen mainetta. Nokkelat, mutta eivät välttämättä fiksuimmat kaappaavat puolueen kommunikaatiovallan itselleen.

Maine syntyy huomiosta. Eräs ystäväni lähetti minulle huhtikuussa viestin: ”Mun somessa näkyvimmat kokoomuspoliitikot ovat viimeisten kuukausien aikana olleet Roni Arvonen, Atte Kaleva ja Otto Meri. Vaikka en seuraa ketään heistä. En sano, että tämä on huono tai hyvä asia, enkä tiedä onko tämä vain omassa kuplassani. Näin nyt vain on.”

Jos tämä on puolueen strategian mukaista, kaikki hyvin. Jos ei, on kommunikointistrategia epäonnistunut ja viestit levällään maailmalla. Niistä kuitenkin syntyy se maine. Jos halutaan muuttaa mainetta, tarvitaan merkittävä määrä toisenlaista viestiä. Vaihtoehtoisia kommunikointia näkee vähän. Jos puolueen ehdokas vertaa tasa-arvoiseen maailmaan tähtäävää liikettä fasisteihin, se vähätellään ”öyhöttämiseksi” ja ollaan hiljaa. Näin luodaan mainetta. Maine on muistijälki – se mitä puolueesta muistetaan juuri nyt.

Maineeseen ja muistijälkeen voi vaikuttaa kolmella tavalla

- 1) Sitä johdetaan vahvasti omasta strategisesta ydinviestistä käsin, jolloin maineella on jokin pohja, johon irrallisia tapahtumia verrataan. Kokoomuksen osalta tämä tarkoittaa koko oppositiopolitiikkaa ja sen strategiaa
- 2) Sitä hallitaan yhteisillä pelisäännöillä, joiden noudattamisen rikkomisesta on seurauksia
- 3) Sitä suunnataan luomalla aktiivinen halutun viestin lähettiläsjoukko, jolloin ”öyhöttäjät” jäävät vähemmistöön

Saadakseen huomiota ja rakentaakseen mainettaan puolueen pitääkin olla mukana nopearytmisessä uutisvirrassa, sitä ei pidä pelätä. Ei kuitenkaan ampuen sokkona joka suuntaan vaan miettien, missä keskusteluissa se haluaa olla. Tarttuaksemme viestinnällisiin mahdollisuuksiin meillä täytyy olla käsitys siitä, missä keskusteluissa me haluamme olla mukana, eräänlainen mahdollisuuskartta ja siihen liittyvä kommunikaatio-suunnitelma: kuka puhuu ja missä kanavissa.

Oppositopolitiikassa valtaa käytetään aloittamalla keskusteluja, joista syntyy puheenaiheita. Taitavalla ja proaktiivisella kommunikoinnilla kasvattaa idearikkaan edelläkävijän mainepääomaa, ja on kiinni modernissa ajassa ja keskusteluissa. Keskustelun aloittaja saa myös jatkokeskustelussa enemmän huomiota, sillä keskustelussa viitataan aina aloittajaan ja tämän ajatuksiin. Sen sijaan perässähihtäjä hukkuu helposti kakofoniaan. Kommunikaatiolla on iso rooli siinä millaisen oppositioroolin puolue saa: edelläkävijän vai perässähihtäjän. Oppositiostrategia perustuu oikeastaan pelkästään kommunikointiin. Kokoomuksen sisäisten ristiriitojen takia puolue on jäänyt perässähihtäjäksi. Puolueen populistioikeistofraktion takia se on ryhtynyt peesaamaan Perussuomalaisia. Molemmat tavat hoitaa oppositiopolitiikkaa ovat luoneet Kokoomuksen mainepääoman pohjan. Se on ohut.

Viestinnältä, samoin kuin oppositiopolitiikalta, on syytä vaatia tavoitteellisuutta. Samanaikaisesti kun puolue hakee huomiota tässä nopean kommunikaation maailmassa, sen tulee myös rakentaa mainettaan tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti. Parhaimmillaan pintakuohumailman teot yhdistyvät isoksi ajatuksesi puolueesta. Siksi se tarvitsee ytimen, ankkurin, johon se kiinnittää nopeat reagoinnit ja pienet ja isot viestinnän teot. Viestintä on heijastumaa, ilmentymää ajattelusta. Se mitä ja erityisesti miten viestitään, paljastaa organisaation arvoista ja maailmankatsomuksesta. Ei siis ole kysymys siitä, että päätämme paljastaa jotakin ulospäin (ja pidämme loput visusti vaikka salassa), vaan viestinnällinen aikakausi pakottaa meidät kohtaamaan sen, kuinka me asioista pohjimmiltaan ajattelemme. Tai vaihtoehtoisesti huomaamme ehkä sen, että tekemme ovat ristiriidassa ajattelun kanssa. Viestinnällinen aikakausi altistaa vuoropuhelun myötä vaativampaan ajatteluun ja näkemyksen muodostamiseen.

1) Maine on mielikuva: millainen mielikuva sidosryhmillä on kohteesta. Se voi olla mielikuva organisaation aikaisemmista teoista, hyvistä ja pahoista, eli organisaation mainehistoria. Se voi olla myös mielikuva siitä, miten organisaatio on kehittynyt aikojen kuluessa. Koti, uskonto ja isänmaa, kypäräpappi jne. Mainehistoriaa, jonka päälle rakennetaan nykypäivää ja tulevaa.

2) Mielikuvasta muodostuu tuomio tai arvio, lopputulos. Teoista ja niiden viestimisestä muodostuu mielikuva, joista muodostuu arvio siitä, millainen organisaatio on. Yleensä meillä on tässä vaiheessa jo jonkinlainen suhde kohteeseen, muutoin meillä ei oikeastaan ole mitään syytä arviointiin. Puolueet ovat hyvä esimerkki kohteesta, joihin meillä on (usein tahtomattamme) suhde. ”Kepu pettää aina” on tuomio, joka liittyy mielikuvaamme siitä, kuinka puolue on toiminut tai toimii. Usein me pyrimme mieluummin vahvistamaan

luomaamme mielikuvaa kuin muuttamaan sitä.

3) Eri sidosryhmien mielikuvista ja tuomioista muodostuu yrityksen mainepääoma. Mainetta voi siis loppujen lopuksi pitää pääomana: parhaimmillaan se on vahvuus, pahimmillaan heikkous. Se on samankaltaista aineetonta pääomaa, jota brändiärvokin edustaa.

Mainetta ei kuitenkaan voi olla ilman kommunikaatiota, omaa tai jonkun muun. Maineenjohtaminen on siis kommunikaatiovallan aktiivista käyttämistä. Me kaikki olemme organisaation mainejäljen määrittelijöitä, mainelähettiläitä, niin puolueen puheenjohtaja kuin puolueen jäsen tai äänestäjän puolisosokin. Myös toisen puolueen jäsen on mitä suurimmassa määrin kilpailevan puolueen mainelähettiläs. Joskus taitavakin.

On siis väliä kuka saa kommunikaatiolla huomiota.

”Tekojen on pakko olla kunnossa. Jos paketissa on ruskeaa tavaraa, se ei paremmin viestimällä muuksi muutu.” Näin totesi suomalainen toimitusjohtaja Ellun Kanojen toimariaamiaisella syksyllä 2014. Mitä suurimmassa määrin mainetyö on siis toimintaa ja sitä, että asiat hoidetaan hyvin.

Maineen ydin on siis se, mitä organisaatio tekee. Mutta mitä puolue sitten tekee? Puolueen valta on mitä suurimmassa määrin kommunikaatiovaltaa, vaikuttamisen valtaa asenteisiin, ajatuksiin. Kommunikaatio ON puolueen teko.

3.4.2. Mitä on keskustelu?

MIT:n professori Sherry Turkle kertoo kirjassaan *Reclaiming Conversation*, kuinka aikansa anarkistiajattelijat Henry David Thoreau luokitteli keskustelunsa. Thoreauilla oli Waldenissa kuvaannollisesti kolme tuolia: yksi sisäisille keskustelulle itsen kanssa, kaksi ystävän kanssa käytäville kahdenkeskisille keskusteluille, ja vielä kolmas tuoli, jos oli aihetta laajemmalle yhteiskunnalliselle keskustelulle. Kaikki kolme tasoa ovat oleellisia itsen, toisen ja yhteiskunnan ymmärtämisessä, ihmisenä olemisessa. Kuvitelma Thoreausta yksin mökissä keskellä erämaata on siis virheellinen. Tosiasiassa Thoreau hahmotti ajatuksiaan, arvomaailmaansa ja itseään käymällä keskustelua. Arvot ja identiteetti määrittävät aina vahvasti muiden kautta.

”Informaatiota voidaan siirrellä mekaanisesti, mutta dialogi haluaa aikaansaada kääntein”, toteavat Esa Saarinen ja Kirsti Lonka kirjassaan *Muodonmuutos*. Hyvä keskustelu on dialogi, jossa opitaan ja opetellaan ja joka tuottaa muutoksen.

Dialogi on keskustelu, jolla on keskusta, ei eri puolia. Dialogi on tapa saada energiaa erilaisuudesta ja kannavida se kohti jotakin, mitä ei ole koskaan ennen luotu. Se on keino päästä käsiksi ihmisryhmien älykkyteen ja saavuttaa uudenlaista ymmärtämistä. Tätä kautta se luo täysin uudenlaisen tavan ajatella ja toimia. Pohjimmiltaan dialogi on merkitysten virtausta. Dialogi on keskustelu, jossa ihmiset ajattelevat yhdessä. Oma näkökulma ei dialogissa muodosta pistettä vaan alun yhteiselle virkkeelle. (William Isaacs: *Dialogue and the art of thinking together*, Double Day 1999)

Tällaisten keskustelujen ja merkitysten jakamisen määrä on vähentynyt tai ainakin sen on osin korvannut digitaalinen ”keskustelu”, oikeastaan voisi sanoa yksisuuntainen viestintä.

Sherry Turkle ei ole teknologiakielteen, mutta varoittaa meitä siitä, että ihmiseltä ihmiselle välisen keskustelun vähetessä menetämme ihmisyyden oppimisen. Emme näe ihmisen ilmeitä, tunnetiloja ja reaktioita ja painamme päälle oppimatta herkkyyttä ja toisena ihmisenä asioiden kokemista. Me koemme asiat voimakkaasti omassa päässämme älypuhelimella tai läppärillä ja ihmettelemme, miksi muut eivät koe asioita samalla tavalla kuin me. Tai miksi tuo toinen siellä twitterissä tai Facebookissa ei ota minun tunteitani, historiaani ja kokemusmaailmaani huomioon. Näin käy koska me emme enää koe yhdessä. Me viestimme rinnakkain.

Olemme menettämässä ison osan mahdollisuudesta empatiaan.

Todelliset ihmissuhteet ovat määritelmällisesti sotkuisia ja vaativia, eivät tehokkaita. Meistä on Turklen mukaan tullut pelkureita, jotka välttelevät vaikeita keskusteluja whatsapppiin, peruvat tapaamisia tekstareilla ja irtisanoutuvat sähköpostilla. Sähköpostipakit eivät anna meille itsellemmekään tilaisuutta ymmärtää mitään. ”*When you speak to people in person, you’re forced to recognize their full human reality, which is where empathy begins.*” Toisen näkökulman ymmärtäminen on oppimisen perusta.

Cal Newport jatkaa samasta aiheesta omassa kirjassaan *A World Without Email*, jossa hän käsittelee sitä valtavaa tunne-eroa, joka on kasvokkain käydyssä keskustelussa ja virtuaalisessa sähköpostikeskustelussa, somekeskustelusta puhumattakaan. Dialogi on toisen kanssa asioiden kokemista. Dialogi rakentaa luottamusta. Sitä kautta se myös avaa tilaa kokonaisvaltaisemmalle vuorovaikutukselle. Kommunikointiin, sen tapaan ja käytettäviin sanoihin vaikuttaa oma historiamme ja tapamme nähdä maailmaa. Dialogi mahdollistaa näiden erilaisten maailmojen kohtaamisen ja sitä kautta avaa erilaisia mahdollisuuksia ymmärrykseen ja muutokseen kuin muutoin olisi mahdollista. Kuten Esa Saarinen ja Kirsti Lonka toteavat: Dialogi haluaa aikaansaada käänteen.

Organisatorisesti vuorovaikutukseen ja keskusteluun perustuva kommunikaatio paljastaa meille myös organisaation tasolla tapahtuvaa sanojen ja tekojen välistä ristiriitaa, rakentaa arjessa toimivia arvoja ja tuo näkyväksi helposti piiloon jääviä ongelmia ja mahdollisuuksia. Sanalla sanoen, keskustelu saattaa paljastaa meille arvojen ja tekojen välisen ristiriidan. Ja toisaalta antaa meille mahdollisuuden luoda yhteistä arvoa maailmaa.

Sosiaalinen media toimii toisenlaisella logiikalla.

3.4.3. Tunteet ne on trollillakin?

Olen itse ollut twitterissä vuodesta 2010 ja viestintää ammatikseni tekävänä vuodesta 2005 tarkastellut niin sosiaalista mediaa, sen logiikkaa ja merkityksiä kuin muutakin viestintää poliittisesta ja yhteiskunnallisesta viestinnästä organisaatio- ja yhteisöviestintään. Maailma muuttuu nopeasti, ja näkökulma asioihin voi olla twitterin yhdessä kuplassa toinen kuin toisessa. Keskustelu vaikkapa johtamisesta ja muutoksesta on varsin erilaista kuin keskustelu politiikasta.

Politiikkaan kuuluu helposti keskustelu ilman varsinaista keskustelua. Kukaan ei muuta mielipidettään, oppimista tapahtuu harvoin, juuri kukaan ei koskaan totea olleensa väärässä tai ymmärtäneensä toisen näkökulmaa. Politiikka elää vastakkainasettelusta. Sen koko legitimaatio syntyy siitä. Sen konfliktit eivät aiheuta yrittäjäelämän organisaatioissa tapahtuvaa oppimista, sillä konfliktoinnin tarkoitus ei puolin eikä toisin ole saada toista ymmärtämään, saati muuttamaan näkökulmaa. Vastakkainasettelu on yhteiskunnallista teatteria. Sitä ei esitetä, jotta päätöksenteko olisi parempaa vaan siksi, että yleisö – me äänestäjät – näkisi, kuka on fiksuin.

Ennen sosiaalista mediaa meitä ärsytti se, että poliitikot huutavat toistensa ohi, että aitoa keskustelua ei ole ja että oppositiossa haukuttiin hallitus ja hallituksessa taas oppositio. Mielipiteet aina säästötoimenpiteistä kaikkeen muuhun määrittyivät sen mukaan, missä valtapositionsa puolue oli. Sosiaalisen median aikana me olemme itse kuin huomaamatta luisuneet samanlaiseen tapaan kommunikoida.

Ihminen haluaa tulla ymmärretyksi. Se taitaa olla yhteinen ominaisuus meissä kaikissa aina vauvasta lähtien. Me haluamme, että joku ymmärtää mitä tarvitsemme ja mieluusti antaa sen meille. Kommunikatio perustuu tähän samaan asiaan. Me yritämme tulla ymmärretyksi ja saada rakkautta, ihailua tai sitten pelkkää huomiota. Sosiaalinen media toimii ikävästi tavalla, joka saa meidät helposti hakemaan huomiota ymmärryksen kustannuksella.

Jaron Lanier, Piilaakson pioneeri ja sittemmin sosiaalisen median äänekäs kritisoija kirjoittaa kirjassaan *Ten Arguments For Deleting Your Social Media Accounts Right Now* vuodelta 2018 sosiaalisen median liiketoimintamallista, joka tekee meistä kaikista ennemmin tai myöhemmin hirviöitä. Tai kuten hän sanoo: rottia.

Hän viittaa 1950-luvulla tehtyyn rottakokeeseen USA:ssa, jossa rotta saatiin painamaan loputtomasti vipua, joka tuotti sen aivoille sähköisesti mielihyvää, dopamiinia. Lanierin mukaan me toimimme rottina sosiaalisen median manipulaation luopissa, jossa dopamiinin toivossa painamme tykkää-nappulaa ja skrollaamme päivässä tuntitolkulla sosiaalista mediaa. Ja mikä omituisinta, meitä ajaa se, että emme tiedä, saammeko mielihyvää vai pettymystä. Sama sosiaalinen media, jossa nauramme tiktok-videoille saa meidät tuntemaan kauteutta ja huonoa itsetuntoa verratessamme instagramissa omaa silminnähdyn tylsää maanantaipäiväämme jonkun toisen unelmalomaan. Sama sosiaalinen media, jossa kerromme LinkedInissä ylennyksestämme saa meidät huomaamaan kuinka aktiivisia ja ärhäköitä kaikki muut omalla urapolullaan ovat.

Outoa on, että tutkimus toisensa jälkeen osoittaa, että pitkällä tähtäimellä sosiaalinen media ei paranna elämänlaatuamme, mutta silti me jatkamme. Vai onko se edes outoa? Ihminen on sosiaalinen eläin. Sosiaalinen media antaa mahdollisuuden olla yhteydessä ihmisiin maailmanlaajuisesti 24/7. Kuinka sellaista voisi vastustaa? Ja koska me olemme sosiaalisia, me saamme sieltä niin iloa kuin kielteisiä tunteitakin.

Ikävintä kuitenkin on se, että eniten huomiota ja reaktioita saa negatiivisuudella. Ihminen on herkkä ja ohjelmoitu selviytymään. Me tulkitsemme helposti asioita uhkana ja vastaamme niihin samalla mitalla. Kielteiset tunteet nousevat pintaan nopeammin, ja muutamalla sormen painalluksella ne ovat eetterissä ja myrkyttävät matkallaan monta muutakin. Kyyninen kommentti vaikkapa johonkin artikkeliin vaikuttaa fiksummalta ja toisaalta on vähemmän itsensä alttiiksi asettamista kuin jonkun asian kehuminen. Monta kertaa vaikkapa twitter näyttää enemmän kollektiiviselta negatiivisen palautteen keskittymältä kuin innostavalta ajatusten ja ideoiden jakamisen mahdollistavalta kanavalta.

Vaikka on se sitäkin.

Sosiaalinen media ja mahdollisuus kommunikoida globaalisti ja avoimesti on parasta mitä meille on tapahtunut.

Se mahdollistaa parhaimmillaan nopean reagoinnin, yhteiskunnallisesti tärkeiden liikkeiden syntymisen ja leviämisen ja vähentää mahdollisuutta piilossa tapahtuvaan syrjintään ja vääryyksiin. Samalla se on tuonut syrjinnän valokeilaan, mutta myös kielteisellä tavalla: se on tavanomaistanut sen. Toisen haukkuminen tai syrjivä kommentointi heitetään ikään kuin ”läppänä”. Jos siitä loukkaantuu, on herkkänahkainen tosikko.

Kun algoritmi tukee kielteisyyttä se samalla tarkoittaa sitä, että sosiaalinen kontakti menee rikki. Me emme enää tavoitakaan toisiamme vaan nokittelemme ihan kuin poliitikot ennen vanhaan. Ja poliitikot nokittelevat oikein olan takaa. Ja me seuraamme sitä nyt livenä eikä tarvitse odottaa televisioituja eduskunnan kyselelytunteja tai A-ohjelmia eikä luottaa vain seuraavan päivän sanomalehteen.

Professori Esa Saarinen totesi erään seminaarinsa alussa osallistujille, että tämä on paikka, jossa ette ole uhattuina. Tämä on turvallinen tila. Meille on tullut tarve korostaa erikseen sitä, että emme ole uhattuina. Koska sosiaalisen median algoritmi hakee ”äksöniä”, se myös usuttaa meidät äkäisempään tapaan kommunikoida. Moni kokee itsensä jollain tavalla uhatuksi. Onhan siinä samalla jotain jännittävää, arvaamatonta. Dopamiini jyllää aivoissa.

Jussi Pullinen kirjoittaa kirjassaan *Mitä meille tapahtui – Näin internet ja sosiaalinen media muuttivat elämäämme*, että maailma tuntuu kaoottisemmalta ja riitaisemmalta, koska maailma on yksinkertaisesti edessämme paljon paremmin esillä kuin ennen. Tämä pitää vain osittain paikkansa. Maailma myös on monimutkaisempi, sillä on useampi valtanapa, ja se vaatii meiltä yksilöiltä enemmän vastuuta kuin koskaan aikaisemmin. Olemme

heränneet siihen, että vaikkapa politiikka ei itsestään tee maailmasta reilua tai parempaa, meidän pitää tehdä oma hommamme myös. Samalla Pullinen on oikeassa: erilaiset näkökulmat ovat työntyneet eri tavalla esille kuin aikaisemmin. Aikaisemmin niitä moderoi perinteinen media portinvartijana, nyt me moderoimme niitä itse, vaihtelevalla menestyksellä.

Se johtaa myös siihen, mistä Anne Applebaum kirjoittaa kirjassaan *Demokratian iltahämärä*: ”Aikaisemmin meillä oli erilaisia mielipiteitä, nyt meillä on jopa eri faktat”.

Kun puhumme sosiaalisen median kuplautumisesta pitäisi samalla muistaa, että olemme aina olleet kuplautuneita. Itse asiassa sosiaalinen media saattaa myös tehdä sen palveluksen, että se avaa silmämme toisille mielipiteille ja ihmisten erilaisille arvomaailmoille, maailman aidolle monimutkaisuudelle, ristiriidoillekin. Seuraamme sosiaalisessa mediassa väittelyitä, jotka aikaisemmin käytiin jossakin suljetussa tilassa, johon meillä ei ollut kutsua.

Julkinen keskustelu sosiaalisessa mediassa ei usein olekaan kamppailua siitä, miten asiat tosiasioiden perusteella ovat, vaan siitä, mitä asioita – tosia tai ei – voimme esittää oman näkemyksemme tueksi. Joskus tämä johtaa siihen, että toistelemme samankaltaisia todisteita päivästä toiseen. Taas yksi maahanmuuttajan tekemä rikos, taas yksi todiste kemikaalien määrästä ja luomun ylivertaisuudesta, taas yksi huonosti käyttäytyvä vastapuolen poliitikko. Kun toistelee asioita tarpeeksi pitkään, tuloksena on narratiivi, näkemystämme tukeva tapa esittää ja uskoa asiat.

Se ei ole vaikutuksiltaan yhdentekevä eikä jää vain virtuaaliseen maailmaan.

Pullinen siteeraa vuonna 2018 Saksassa tehtyä tutkimusta rasismista, jonka mukaan rasistisia hyökkäyksiä tehtiin enemmän paikkakunnilla, joilla käytettiin enemmän Facebookia. Sosiaalinen media mahdollisti hyökkäyksen USA:n Capitolille tammikuussa 2021. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta intoutumisesta on lyhyt matka tekoihin, hyviin ja huonoihin. Sosiaalinen media mahdollisti #metoo-kampanjan, joka paljasti näkyville naisten systemaattisen väheksynnän ja seksuaalisen hyväksikäytön ala toisen jälkeen. Merkitykset tulevat näkyviksi, silloin ne vaativat tekoja.

Myös Pullinen tunnistaa kaksi vahvaa jakolinjaa: ilmastonmuutos on luonut juopia, jotka menevät syvälle ihmisten peruselintapoihin. Miten voimme vähentää yksityisautoilua, kun suuri osa suomalaisista asuu alueilla, joilla arki ilman autoa on lähes mahdotonta? Miten voimme jatkaa lihansyöntiä, jos liha tiedetään yhdeksi isoista maailman ilmastopäästöjen lähteistä. Toinen keskeinen jakolinja liittyy suomalaisuuden määrittelyyn ja maahanmuuttoon. Onko suomalaisuus avoin kategoria, johon kuka tahansa voi liittyä? Vai onko se jokin historian määräämä monoliitti, jonka on säilyttävä samanlaisena kuin ennen? Voiko suomalainen kulttuuri muuttua, vai onko sen säilyttävä ikuisesti sellaisena kuin se on?

Se, että käymme vilkasta keskustelua ja vaikutamme politiikkaan enemmän kuin koskaan reaaliaikaisesti on tietysti hyvä asia.

Samalla siinä on demokratian näkökulmasta myös huolestuttavia piirteitä. Sosiaalisessa mediassa äänekäs käyttää valtaa. Edustuksellisen demokratian perusarvoja taas on se, että myös hiljaisella on edustaja. Äänekäs joukko ei välttämättä ole enemmistö, vaikka äänekäs olisikin ja näin on olemassa vaara, ettei edustuksellinen demokratia pidäkään enää hiljaisen kansalaisen puolta.

Suomessa muun muassa Sitran *Kansanvallan peruskorjaus* -työpaperiin tehdyissä taustahaastatteluissa nousi jo vuonna 2017 toistuvasti esiin arvio, että niin perinteisen julkisuuden kuin sosiaalisen mediankin lainalaisuudet vaikuttavat entistä enemmän suomalaiseen päätöksentekoon. Sama ilmiö on todennettu kansainvälisesti, ja ilmiö vahvistuu koko ajan.

Sosiaalinen media vaikuttaa päällepäin ihanan demokraattiselta, mutta edelleen se, jolla on enemmän resursseja, rahaa tai joukkoja, saa enemmän valtaa. Tahallinen keskustelujen hämmäntäminen ei ole uutta. Kyseenalaisella toimialalla toimivat yritykset ovat kautta aikojen esitelleet omia ”tutkimuksiaan”, joiden tarkoituksena on ollut hämmäntää yleistä keskustelua ja tuottaa ”vaihtoehtoisia” faktoja. Lähtökohtana on ollut hidastaa päätöksentekoa ja muutosta. Samaa hämmäntämistä näemme nyt vaikkapa ilmasto-keskustelussa ja ääriliikkeiden tavassa kääntää keskustelu aidasta sen seipäisiin. Kun puhutaan todellisesta itsenäisyyspäiväkulkueesta, jossa esiintyy hakaristimerkkejä ja natsitervehdyksiä vastataan tähän liittyvään huoleen, että ”entäs ne kommunistit?”

Perussuomalaiset valehtelivat kesäkuussa 2021 ulkovaalimainoksissaan antaen helsinkiläisten ymmärtää, että maahanmuuttaja saa kaupungin asunnon jonon ohi: se on siis ehkä juuri sinulta pois. Tarkoituksena oli vain ja ainoastaan synnyttää epäluuloa ja epäoikeudenmukaisuuden tunnetta sinnekin ja syystä, joka ei pitänyt paikkaansa. Viestinnän huomion logiikka on siitä hankala, että kun sitten ulkomainosyhtiö ja Helsingin kaupungin liikennelaitos poistivat valheelliset mainokset, syntyi siitä uusi tunne: ”totuutta ei saa sanoa ääneen”. Ja tunne, se se vasta liikuttaa meitä.

Sosiaalisessa mediassa on nimittäin vielä sisäänrakennettu valuvika. Sen algoritmit kannustavat meitä ärhäköitymään. Sen näkee myös ihan omilla silmillään ja kokemusten kautta. Laittamalla jotain kaunista ja myönteistä on vastaanotto yleensä laimeaa. Mutta postaamalla jotain sarkastista, ilkeilevää tai suoraan johonkin ihmiseen tai tämän taustaryhmään kohdistuvaa pilkkaa tai arvostelua, tykkäyksiä alkaa sadella. Logiikka opettaa meidät nopeasti tavoille.

Sitran raportissa *Mediavälitteinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen* (Sitra, 2021) kirjoittajat toteavatkin, että mallillisella, eri näkökulmia punnitsevalla faktapohjaisella mielipiteellä on huomioalgoritmien tyranniassa vaikeampi saavuttaa yhtä paljon huomiota kuin tarkoituksellisen kärkkäällä kärjistyksellä. Sillä on vaikutuksia keskustelukulttuuriin. Tykkäysten toivossa me ärhäköidymme. Jo pelkkä ärhäköiden kommenttien lukeminen voi saada meidät ajattelemaan äärimmäisemmin, toteaa Jussi Pullinen. Samaa aihetta sivuaa Greg McKeown kirjassaan *Effortless*, jossa hän puhuu siitä, kuinka kommunikaatiokulttuuri, joka perustuu valittamiseen ja vikojen osoittamiseen, johtaa samaan ilmiöön kuin passiivinen tupakointi. Vaikka en itse tekisikään niin, se vaikuttaa silti. Ja lopulta se muuttaa käyttäytymistäni: joko niin, että poistun tupakka-huoneesta kokonaan tai alan itsekin tupakoimaan. Ilmiselviä voittajia ovat trollit, häiriköt ja hämmäntäjät, jotka pystyvät hyödyntämään kaikkia toimiviksi todettuja somenarratiivien ja algoritmisen eskalaation keinoja saadakseen maksimaalisen näkyvyyden ja vaikuttavuuden.

Jussi Pullinen päättää kirjansa sosiaalisesta mediasta ajatukseen siitä, että jokainen voisi aloittaa itsestä, jotta sosiaalinen media olisi mukavampi paikka. Samalla kun toiveeseen on helppo yhtyä on myönnettävä, että se on ehkä sittenkin vähän liian toiveikas.

Vuonna 2016 otsikoihin nousi Microsoftin Tay, tekoälybotti, jolle avattiin twitter-tili. 24 tunnissa viattomasta Taysta tuli täysverinen rasisti. Microsoftin ajatus oli testata ja kehittää botin avulla keskustelemaa ymmärrystä. Oppivan botin idea oli siis oppia ihmisten kanssa käydyistä twitter-keskusteluista. Ja sehän oppi. Ihmiset alkoivat twiitata sille kaikenlaista naisvihamielistä, rasistista vihapuhetta ja Donald Trumpin kannanottoja. Tay alkoi toistaa näitä. Ja kuten monilla ihmisillä, jotka tosiasialla toistavat sosiaalisessa mediassa esitettyjä väitteitä omin sanoin höystettynä, myöskään Taylla ei ollut loogista aatemaailmaa. Mutta mitä vihaisempaa puhetta se suolsi, sitä enemmän se sai reaktioita ja sitä enemmän se sitä taas suolsi.

Onko meistä kaikista tulossa passiivisen kielteisyyden uhreja?

3.4.4. Se kuka puhuu, käyttää valtaa

Vote Leave -kampanjan päästrategi Dominic Cummings (2017) kertoi avoimesti blogissaan, että Face-

book-mainoksia testaten löytyi ”se oikea” viesti. Mainoksia testattiin useita satoja, ja tehokkaimmiksi osoit-tautuivat yksinkertaiset valheet. ”Britannia maksaa EU:lle 350 punttaa viikossa sen sijaan, että se EU-eron myötä suunnattaisiin lyhentämättömänä brittien terveydenhuoltoon.” Koska tämä kerran oli tehokasta viestintää, sitä tehtiin. Piittaamatta siitä, että se ei ollut totta.

Mutta nämä ovat vain poliittista propagandaa tai yksittäinen bottikokeilu? Miten sitten vaikkapa Suomessa päättäjät ja poliittiset vaikuttajat keskustelevat sosiaalisessa mediassa? Sitra selvitti kansanedustajien twitter- käyttäytymistä ajanjaksolla 2019–2020 raportissa, jonka otsikko on kuvaava: *Onko tärkeämpää oma voitto vai vastapuolen tappio?* Kirjoittajat Jukka Vahti ja Sampsa Aerikkala toteavat heti alussa, että twitter ei ole koko kansan somekanava eikä ylipäättään yhtä kuin sosiaalinen media, vaan ainakin Suomessa korostuneesti päättäjien, toimittajien ja erilaisten asiantuntijoiden keskustelualusta. Tällaisenaankin se on kuitenkin kiin-nostava tarkasteltava mediavälitteisen vaikuttamisen näkökulmasta. Sosiaalinen media ei ole todellisuudesta irrallaan oleva areena vaan todellisuutta kuvastava foorumi.

Analyysin tarkastelujakso oli 12 kuukautta ja aikaväli oli 1. maaliskuuta 2019 – 1. maaliskuuta 2020. Tämä aikaväli kattaa niin eduskuntavaalien 2019 alla käydyn kampanjoinnin, vaalit kuin myöhemmin nähdyn hal-lituskriisin ja pääministerinvaihdoksenkin. Lähdeaineistona olivat kansanedustajien julkisesti saatavilla olleet twiitit kyseiseltä jaksolta. Arvioitavana oli kaikkiaan yli 100 000 twitter-viestiä.

Viestintätavat oli luokiteltu kolmeen eri osastoon: edustajantyö, kampanjointi ja nokittelu. Mitä sitten selvisi? Ensinnäkin muutamia ilmiselviä asioita: Hallituspuolueiden edustajien viestintä on useammin kampanjoivaa ja oman tai muiden toimintaa kannustavaa. Opposition edustajien viestintä taas on useammin nokittelevaa ja muiden toimintaa haastavaa. Tämä on aika luontevaa hallitus-oppositioasetelmassa. Näin olleen saattaa olla, että asetelmasta johtuen Kokoomuksen, Perussuomalaisten ja Liike Nytin viestintä oli erityisen usein nokittelevaa, kun taas SDP:n, Vihreiden, Keskustan ja RKP:n viestintä oli erityisen harvoin nokittelevaa.

Kiinnostavaa on se, että hallituspuolueiden edustajat myös käyvät keskustelua laajemmin eri aiheista kuin opposition edustajat. Oppositio ei siis edes yritä ottaa aloitetta, se keskittyy nokittelemaan ja keräämään helpot pisteet.

Raportti toteaa myös, että kilpailuasetelman sävyttämä ajattelu näkyy kansanedustajien twiittailussa. Syntyy vaikutelma, että tärkeintä ei ole oma ”voitto” vaan se, että vastapuoli ”häviää”. Tämän ovat huomioineet myös kansanedustajat itse, sillä vastakkainasettelu politiikassa, identiteettipolitiikka ja yleisestikin käyttäy-tyminen sosiaalisessa mediassa nostetaan esiin useissa viesteissä yli puoluerajojen. Viesteistä on luettavissa myös avoimen arvokeskustelun puuttuminen tai välttely.

Puheenjohtajat ovat kuitenkin puolueidensa vaikuttavimpia viestijöitä, lukuun ottamatta Kokoomusta, RKP:tä ja Kristillisdemokraatteja. Kokoomuksen näkökulmasta tämä siis tarkoittaa sitä, että arvokeskus-telua ei haluta käydä ja yksittäisten aiheiden osalta, oli kyse sitten maahanmuutosta tai ilmastosta, puo-lueen puheenjohtaja ei esiinny keskusteluissa aktiivisena. Poliitikassa myös hiljaisuus on teko. Näin ollen Kokoomuksen ääntä käyttää äänekäs joukko twitteristejä ja trolleja, mikä näkyy keskustelun sävyssä.

Samassa Sitran raportissa *Mediavälitteinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen* (Sitra, 2021) maalataan yhdeksi tule-vaisuuden kehityssuunnaksi luottamusta vahvistavat verkostot: ”Luottamusta vahvistavat verkostot mah-dollistavat moninaiset vaikuttamisen tavat ja vallan muodot. Vahvoilla ovat toimijat, jotka ovat yhteistyökykyi-siä ja joilla on sosiaalista pääomaa, jonka varaan rakentaa ja kehittää verkostoja kulloisenkin tarpeen mukaan: sekä hetkellisesti tietyn aiheen ympärille että pitkäjänteisemmin. Kyky innostaa on valtaa.

Sosiaalisen median alustojen monipuolistuminen ja ihmisten kasvanut autonomia suhteessa heitä ympäröivään mediatodellisuuteen ovat muuttaneet toimijuussuhteita: osallistumisen paikkoja on entistä enemmän ja kansalaisella on aiempaa paremmat mahdollisuudet valita itseään kiinnostavat tavat vaikuttaa

ja ottaa kantaa. Tämä pakottaa yhteiskunnalliset toimijat perustelemaan olemassaolonsa entistä paremmin ihmisten kielellä ja arjen tasolla.”

Toivotaan, että tämä tosiaan on kehityssuunta. Wiredin artikkelissa huhtikuussa 2021 kahdeksan sosiaalisen median asiantuntijaa maalasi toisenlaista kuvaa. Ihmiset jakavat vähemmän, järkevät keskustelut siirtyvät suljettuihin ryhmiin, ja twitteriin ja facebookiin jäävät riehumaan äänekkäimmät ja vihaisimmat (mikäli siis sosiaalinen media ei pysty ratkomaan algoritmeihin liittyvää Lanierin mainitsemaa ”rottaongelmaa”). Lanier itse kehottaa lakkauttamaan välittömästi kaikki sosiaalisen median tilit. Ihminen ei pysty hänen mukaansa taistelemaan sosiaalisen median kieroutuneita kannustimia vastaan ja ohjaamaan omalta osaltaan maailmaa parempaan suuntaan. Ainoa tapa painostaa isoja tekkiyryityksiä on poistua sieltä.

Mutta kuten Wired-lehden asiantuntijatkin toteavat, on vaikea poistua bileistä ja kokea jäävänsä paitsi siitä huomiosta, johon on tottunut ja jota ihmisenä kaipaava.

3.5. Identiteetti ja sietäminen

Elämme identiteettipolitiikan aikaa. Kun meistä kaikista tuli vaikuttajia, meistä kaikista taisi myös tulla sietämättömiä tyranneja, jotka tuputtavat omaa elämäntapaansa ja mielipiteitään ainoina oikeina tapoina elää ja olla tässä yhteiskunnassa. Mielipide ei enää ole vain yksi mielipide, vaan se määrittää helposti koko ihmistä. Me emme siedä enää mitään. Autoilijat eivät siedä pyöräilijöitä, pyöräilijät eivät autoilijoita, kasvis-syöjät eivät lihansyöjiä, lihansyöjät eivät kasvissyöjiä ja vegaanit eivät ketään, joka ei ole sataprosenttinen vegaani.

Ystäväni totesi muutama vuosi sitten, että maailma tarvitsisi enemmän sietämistä. Mikä siinä onkin, että kaikki nyt tuntuu ärsyttävän...

Elämme tarinoiden ja niiden kertomisen aikaa. Tai no, jos ollaan rehellisiä, ihminen on aina luonut tarinoita. Muista, itsestä, maailmasta ja itsensä suhteesta muihin ja maailmaan. Se on tapa hahmottaa itseään, luoda identiteettiä.

Syksyllä 2020 tein kymmenen jakson What's The Point -podcast-sarjan merkityksestä. Mukana keskustellessa oli muun muassa Esa Saarinen, Pekka Sauri, Anne Brunila, Bengt Holmström, Heikki Aittokoski, Minna Parikka, Hannu Lintu ja brittikirjailija Matt Haig. Jokaisella on hyvin erilainen elämäntarina, ihan erilaiset kiinnostuksen kohteet tai ura. Merkityksellinen elämäkin syntyi eri asioista: taiteellisesta ilmaisusta, maailman selittämisestä, vapaudesta, hengellisestä polusta ja etsimisestä, ihmisen ymmärtämisestä, auttamisesta, uteliaisuudesta, ajattelun kehittämisestä ja kehittämisestä, radikaalista avoimuudesta.

Kaiken tämän erilaisuuden taustalta löytyi kuitenkin yksi yhteinen asia. Ihminen on sosiaalinen eläin. Ihmisen oma merkityksellisyys tunne peilautuu muiden ihmisten kautta, sosiaalisen kontekstin kautta. Samaan liittyy se, että jos ihmiseltä kysyy merkitystä tuottavista asioista elämässä, lähes kaikki vastaavat: läheiset ihmiset, perhe, puoliso, lapset, työkaverit, ystävät. Siis toinen ihminen.

Ajattelen, että ihminen ei elä eikä toteuta omaa elämäänsä koskaan tyhjiössä vaan suhteessa muihin. Jokainen haluaa arvostusta, tulla huomatuksi, nähdyksi itsenään, saada kiitosta siitä, mitä tekee voidakseen kokea olevansa merkityksellinen, tuottaakseen siis merkitystä muille ja tullakseen siitä huomatuksi.

Filosofi Frank Martela puhuu myös onnellisuudesta joukkuelajina. Omaan napaan tuijottamisen sijaan pitäisi katsoa ympärilleen. Martela toteaa, että jos haluaa olla onnellinen, pitäisi onnellisuuden sijaan miettiä elämän merkityksellisyyttä. Ja siinä tullaan ihmisen sisäänrakennettuun sosiaaliseen olemukseen.

Me olemme jotain suhteessa toisiimme.

Francis Fukuyama käsittelee kirjassaan *Identity – The Demand for Dignity and The Politics of Resentment* identiteettipolitiikkaa ja sen ydintä. On tapana sanoa, että ”jo antiikin kreikkalaiset...” ja silläkin uhalla, että ajatellemme, ettei antiikin kreikalla ole mitään annettavaa 2020-luvun twitteristille, Fukuyama lähtee liikkeelle Sokrateksesta, joka tunnisti ihmisen sielun kolme osaa

1. Primitiiviset halut, kuten jano ja nälkä.
2. Rationaalisempi osa, kuten ääni, joka sanoo, ettei kannata syödä pilaantunutta lihaa vaikka olisikin nälkäinen
3. Thymos, joka kaipaa kunnioitusta ja huomiota, tunnistamista muilta ihmisiltä

Sosiaalisessa kontekstissa käyttäydymme ”thymosnälkäisinä”. Me haluamme huomiota, tunnistamista, merkityksen tunnetta ja kunnioitusta. Meillä on sisäänrakennettu tarve saada myönteistä palautetta omasta ihmisarvosta ja arvokkuudesta ihmisenä.

Sosiaalisina olentoina me haemme myös yhteisöä, jossa me voimme kokea tätä arvostusta ja arvokkuutta. Aikaisemmin mahdollisuudet olivat rajatut; oma koti, perhe, kylä, maa. Nyt maailma tuntuu olevan auki. Jos ei muutoin niin ainakin digitaalisesti voimme luoda juuri sellaisia globaaleja yhteisöjä kuin haluamme. Ja sehän on mahtavaa! Se on mahdollistanut sen, että erilaisen ei tarvitse olla yksin, sillä oman kylän ulkopuolelta löytyy sielunvereita. Kun olemme löytäneet yhteisön, jolla on omat normit, me haluamme tulla arvostetuksi myös laajemmin ja vaadimme oman elämäntapamme kunnioitusta. Hyvä niin. Niin kauan kuin tajuamme, että tämä ei ole toiselta pois, on kaikki hyvin. Kun sitten ryhdymme vaatimaan sitä, että muut käyttäytyvät samalla tavalla kuin me itse. Toteuttavat samaa elämäntapaa, joka mielestämme on se ainoa oikea, siirrymme hankalalle polulle. Kaikesta tulee poliittista.

Samaan aikaan kun mielipiteiden kirjo on monipuolisempi ja yksi poliittinen ulottuvuus määrittää ihmistä vähemmän, mielipiteet eivät enää ole mielipiteitä vaan mielipiteestä syntyy minä, joka on vastaan jotain muuta. Mielipiteestä syntyy kokonainen identiteetti.

Francis Fukuyaman mukaan identiteettipolitiikalla on kielteisiä seurauksia yhteiskunnalliselle toiminnalle. Tai ainakin yhteisen tarinan kaipuulle.

Jussi Pullinen puhuu kirjassaan *Mitä meille tapahtui?* niin sanotusta turvanarratiivista. Pullinen kirjoittaa, että sosiaalisen median perusteella näyttää siltä, että moni on päättänyt etukäteen mitä mieltä jostakin asiasta on ja etsii tälle kannalleen joka päivä mahdollisimman osuvia todisteita. Jos eteen tulee ”vastapuolen” poliittisesta leiristä annettu monitulkintainen kannanotto, se kannattaa tulkita ikävimmällä mahdollisella tavalla ja panna jakoon. Näin lausunnosta tulee taas yksi todiste, joka vahvistaa omaa kantaamme muiden edessä.

Pullinen näkee tämän käytävän keskustelun poliittisena kamppailuna, jossa yritetään määritellä sitä, mikä on oikea tai normaali tapa elää ajassa, jossa elämäntavat ovat politiikkaa. Tässä ympäristössä politiikan on myös mahdotonta olla irrallaan arvokeskustelusta, jota me käymme.

Nyky aika kiertyy vahvasti oman identiteetin ymmärtämiseen individualismin kautta. Me etsimme sitä todellista olemustamme sisältäpäin. Arvona ei ole enää sulautua enemmistöön vaan osoittaa omaa erityislaatuista. Ja hyvä niin. Liian moni itsensä erilaiseksi kokenut ihminen on historian aikana joutunut piilotamaan omaa erityislaatuista, sulautumaan johonkin keskiarvoon, pienimpään yhteiseen nimittäjään sen sijaan, että erilaisuudelle olisi annettu tilaa. Samalla radikaalin yksilöllisyyden ajatus helposti rapauttaa yhteisiä arvoja ja väheksyy sosiaalista yhteiseloja, lisää siis vastakkainasettelua. Fukuyaman mukaan yhteiskuntien tehokas ja rauhanomainen toiminta riippuu niiden kyvystä luoda jonkinlainen yhteisymmärrykseen perustuva peruskulttuuri. Yhteisöt hajoavat, jos jokaisesta tulee omaa etua ajava ja omia intressejään suojeleva yksilö.

Sallinette, että hieman opponoin Fukuyamaa. On luotava yhteiset pelisäännöt, mutta yhtenäiskulttuurin

aika on ohi. Yhtenäiskulttuurin nimissä tukahdutetaan erilaisuutta ja nähdään se ennemmin uhkana kuin mahdollisuutena. Sellaista(kaan) maailmaa ei kannata haikailla takaisin.

Fukuyaman näkökulmasta käsin konservatiivien haikailema vahva kansallinen identiteetti on myönteinen asia, se rakentaa luottamusta. Mitä jos sen ajattelisi toisin? Yhteisö voi muodostua muuttuvasta kokonaisuudesta, sen ei tarvitse hakea vahvaa kansallista identiteettiä. Se voi hakea enemmän samuutta muun maailman kanssa. Avoin ja kansainvälinen yhteiskunta edellyttää meiltä sitä. Eli käpertyminen kansalliseen erinomaisuuteemme ei ole todellisuudessa vaihtoehto. Kuten Lenita Airisto joskus sanoi: suomalaiset eivät pärjää ompelemalla paitoja toisilleen.

Identiteettipolitiikan voi tuhahtaen yrittää mitätöidä hömpötyksenä, mutta todellisuudessa se pohjautuu ihan oikeille asioille, jotka vaativat ratkaisua. Vastakkainasettelu on olemassa ilman sosiaalista mediaakin. On turha väittää, että ”someöyhöttäjät” olisivat jokin reaali maailmasta irti oleva ilmiö. Sosiaalinen media tuo kuitenkin lisäkierroksia. Vastakkainasettelu on siinä sisäänrakennettu ominaisuus, joka kiihdyttää leiriytymistä jopa vaarallisuuteen asti.

Allekirjoitan ystävänä ajatuksen: me tarvitsemme merkittävästi enemmän sietämistä. Erilaisuuden, erilaisten mielipiteiden ja elämäntapojen sietämistä. Sen sietämistä, että kaikki eivät toimi samalla tavalla kuin itse. Sen ymmärtämistä, että oikeastaan vain omaan toimintaan voi vaikuttaa.

Muutama vuosi sitten tapasin ensimmäisen kerran ”ammattianarkisti” Suvi Auvisen. Ajatuksena oli keskustella siitä, mitä organisaatiot voisivat oppia anarkismista. Olin tapaamispaikalla ennen Auvista ja tilasin tonnikalasalaatin. Kun Auvinen tuli paikalle ja kysyi tarjoilijalta, mitä vegaanisia annoksia kuppilassa on, tajusin virheeni. Tonnikalasalaatti tulisi pöytään hetken päästä, kuinka kalantappamisen voisi selittää? Tuskaa on turha pitkittää, joten totesin Auviselle heti, että olen pahoillani, mutta en tajunnut, että hän on vegaani ja tilasin itselleni tonnikalasalaatin, joka ei mitenkään täytä vegaanikriteerejä. Auvinen totesi siihen, että hän ei vahdi sitä mitä muut syövät, mutta päättää itse mitä ottaa omalle lautaselleen. Nyt, noin kolme vuotta myöhemmin, olen ollut kasvissyöjä jo pari vuotta, mies on lähes täysvegaani ja itsekin siirryn koko ajan siihen suuntaan. Sietämisellä on mahtava voima. Syyllistämällä yleensä ei.

Syyllistäminen johtaa oman tarinan vahvistamiseen. Sietäminen avaa mahdollisuuden olla utelias toiselle ja tämän edustamalle asialle. Sietäminen luo yhteisöä, syyllistäminen hajottaa sitä. Kun ihminen kokee merkityksellisyyttä yhteisössä, hän kokee myös yhteisön omakseen. Oli sitten syntynyt tai muuttanut osaksi yhteisöä.

Muutamia vuosia sitten Suomi naureskeli Pekka Himasen dignity-projektille ja sille, että politiikan keskiössä pitäisi olla ihmisen kunnioittaminen. Ei naurata enää. Tästä kunnioittamisesta on nyt huutava pula, joka korostuu vielä sosiaalisen median virtuaalisessa keskusteluympäristössä, jossa ihminen ei enää edes ole ihminen vaan jonkinlainen karikatyyri itsestään. Niin kauan kuin ihminen kunnioittaa ja siksi lähtökohtaisesti myös sietää toista rinnallaan, olemme menossa kohti hyvää.

Jokaisesta meistä voi kuitenkin tavalla tai toisella tulla helposti trolli, kuten tekkimaailman veteraani Jaron Lanier varoittaa.

Trolli ei siedä ketään. Ehkä vähiten lopulta itseään.

KIITOKSET

Haluan kiittää jokaista, joka pahimmassa myrskyssä kysyi minulta, kuinka voin tai lähetti myötätuntoisen viestin. Kiitän myös niitä, joille en jaksanut juuri silloin vastata mitään. Jokainen viesti tuli kuitenkin tarpeeseen ja jokaisen avulla kasasin itseäni taas ihmiseksi.

Haluan kiittää kokoomuslaisia, joiden kanssa olen saanut vaihtaa ajatuksia, pohtia arvoja ja puolueen suuntaa, Helsingin tulevaisuutta ja mahdollisuuksia.

Haluan kiittää läheisiäni siitä, että suhtautuminen minuun ei muuttunut tippakaan siitä, olinko tai enkö ollut pormestariehdokas, suosittu tai epäsuosittu, haukuttu tai kehuttu.

Haluan kiittää niitä, jotka saivat tämän luettavakseen etukäteen ja jaksoivat kommentoida ja antaa arvokasta palautetta. Osan otin vastaan, osaa en. Olenhan itsepäinen.

Haluan kiittää niitä, jotka odottivat tätä tekstiä innostuneena ja niitä, jotka neuvoivat olemaan hiljaa. Molemmat näkökulmat olivat itselleni tärkeitä ja vaikuttivat varmasti tekstin sävyyn.

Päädyin lopulta antamaan Helsingin Sanomien Kuukausiliitteelle haastattelun, jonka perusteella toimittaja Heikki Aittokoski teki jutun. Tätä kirjoittaessani en tiedä millainen juttu on sävyltään, mutta sen tiedän, että valokuvauksessa oltiin vakavia, mikä tuntui sopivalta. En erityisesti halua käydä julkisuudessa repivää keskustelua ”hamsterinaivoistani”, mutta huomaa sisäisen maailmanparantajani kuitenkin vaativan minulta omaa tilanteen sanoittamista. Muutenhan koko episodista ei olisi ollut mitään hyötyä.

Tämä teksti on syntynyt tunteiden kirjosta, josta päällimmäiseksi nousi kuitenkin toivo. Toivo siitä, että politiikka olisi edelleen relevantti tapa vaikuttaa maailmaan, puolueet löytäisivät keinon rakentaa uutta ja että Kokoomus ei luisuisi ahdasmielisyyden ja ennakkoluulojen sävyttämän pelottelun politiikan polulle. Uskon, että minulla on perusteita tälle toivolle. Niin monta hyvää ja hienoa keskustelua olen kevään aikana käynyt kokoomuslaisten ja sellaisten ihmisten kanssa, jotka joko äänestivät tai haluaisivat äänestää Kokoomusta.

Haluan kiittää myös isääni. Uskon, että paitsi, että sain muutamia tarpeellisia ”opetuksia”, sain myös perintötekijänä pään, joka ajattelee itsenäisesti. Joskus se on itsepäisyyttä, jääräpäisyyttä. Joskus sellainenkin on tarpeen. Kuten Kurt Vonnegut sitaatisissaan tämän kirjasen alussa toteaa: *“We are what we pretend to be, so we must be careful who we pretend to be.”*

Parasta on ehkä sittenkin olla esittämättä mitään.

KENEN KOKKOOMUS?

Rivijäsenen mietteitä

PAMFLETTI

Kirjoittaja: Kirsi Piha

Kustantaja: Kirsi Piha

Kannen kuva: Kirsi Piha

(kiitos sinä joku, joka olet halunnut ilmaista
itseäsi piirtämällä katuun nuolen; eteenpäin!)

ISBN 978-952-94-5064-0

Tämä pamfletti julkaistaan vain PDF-versiona
